

Inwestujmy w małe dzieci

DOBRE PRAKTYKI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Fundacja Rozwoju Dzieci im. J. A. Komeńskiego

Warszawa 2009

pod redakcją Teresy Ogrodzińskiej

Inwestujemy w małe dzieci

DOBRE PRAKTYKI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

„Inwestujmy w małe dzieci – dobre praktyki organizacji pozarządowych” to kolejna publikacja promująca dokonania organizacji działających na rzecz małych dzieci, wydana w ramach programu „Dla Dzieci” realizowanego przez Fundację Komeńskiego we współpracy z Polsko-Amerykańską Fundacją Wolności.

Świadomość, że we wczesnym dzieciństwie kształtują się podstawowe umiejętności i kompetencje edukacyjne, społeczne i emocjonalne, niezbędne w dalszej karierze szkolnej i zawodowej, jest w Polsce coraz powszechniejsza. Nie przekłada się to jednak na politykę społeczną i edukacyjną – wspieranie rozwoju małych dzieci jest ciągle jednym z najbardziej zaniedbanych obszarów, zarówno merytorycznie, jak i finansowo. Upowszechnienie edukacji przedszkolnej w Polsce należy do najniższych w Unii Europejskiej. średni wskaźnik upowszechnienia edukacji przedszkolnej w Unii Europejskiej wynosi 70%, natomiast w Polsce – 49%, zaś na terenach wiejskich jedynie 22%. W 484 gminach dzieci nie mają dostępu do edukacji przedszkolnej. Dramatycznie wygląda sytuacja dzieci najmłodszych – do żłobków chodzi niecałe 2% dzieci, na wsiach mamy 1 oddział żłobkowy, do którego uczęszcza 14 dzieci! (Bank Danych Regionalnych GUS – stan na 31.12.2008 r.)

Tymczasem Strategia Lizbońska zobowiązuje kraje Unii Europejskiej do objęcia wsparciem edukacyjnym 30% dzieci w wieku 0–3 lata oraz 90% dzieci w wieku przedszkolnym do 2010 r.

Dla Polski jest to prawdziwe wyzwanie.

Na szczęście w różnych miejscach w Polsce organizacje pozarządowe próbują zmienić tę sytuację. W wielu gminach działania przez nie prowadzone są jedyną ofertą dla najmłodszych obywateli. Organizacje szukają lokalnych rozwiązań, tworzą innowacyjne programy rozwojowe i edukacyjne dla dzieci i dla rodziców. W niniejszej publikacji pokazujemy, jak ważną funkcję pełnią organizacje pozarządowe w swoich środowiskach lokalnych, w jaki sposób pomagają rodzicom i samorządom lokalnym w tworzeniu dobrych warunków rozwojowych dla małych dzieci. Przedstawiamy szczegółowe opisy modelowych rozwiązań, wypracowanych przez 14 organizacji pozarządowych.

wstęp

W publikacji „Inwestujmy w małe dzieci – dobre praktyki organizacji pozarządowych” znajdziecie Państwo także informacje o Partnerstwie na rzecz Rozwoju i Edukacji Małych Dzieci, powołanym we wrześniu 2007 r. przez organizacje pozarządowe. Celami Partnerstwa są nagłaśnianie, promowanie różnorodnych form edukacji dla małych dzieci i działania rzecznicze zmierzające do ich upowszechnienia. Serdecznie w tym miejscu dziękuję członkom PREMD, którzy pomogli nam w przygotowaniu niniejszej publikacji: Renacie Szredzińskiej z Fundacji „Dzieci Niczyje”, Janowi Buremu z Fundacji Pomocy Młodzieży im. Jana Pawła II „Wzrastanie”, Ewie Kaliszek z Fundacji „Sto Pociech”, Agnieszce Tkaczyńskiej i Izabeli Szałańskiej-Kuśkowskiej z Instytutu Małego Dziecka im. Astrid Lindgren, Felicynie Król-Pawelskiej z Oddziału Gminnego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Cerkynie, Małgorzacie Borowskiej i Ewie Sokolińskiej z Polskiego Stowarzyszenia Pedagogów i Animatorów KLANZA Oddział Białostocki, Alicji Dobiesz, Lucynie Lewandowskiej i Magdalenie Tokarz z Pracowni Alternatywnego Wychowania, Barbarze Kuczałek i Bolesławowi Grabowskiemu ze Stowarzyszenia „Edukator”, Danucie Daszkiewicz ze Stowarzyszenia „Dorośli – Dzieciom”, Henryce Sokołowskiej ze Stowarzyszenia Integracyjnego „Klub Otwartych Serc”, Urszuli Macińskiej i Tomaszowi Szczepańskiemu ze Stowarzyszenia Grupa Pedagogiki i Animacji Społecznej Praga-Północ, Hannie Głowczyk ze Stowarzyszenia na rzecz Gminy Somianka „SOMA” oraz Marii Nowak ze Stowarzyszenia na rzecz Rozwoju i Integracji środowiska Lokalnego „Z Edukacją w Przyszłość”.

Mamy nadzieję, że przedstawione w naszej publikacji dobre praktyki zainspirują organizacje pozarządowe i samorządy lokalne do poszerzenia swojej oferty dla najmłodszych obywateli.

Teresa Ogrodzińska

Partnerstwo na rzecz Rozwoju i Edukacji Małych Dzieci

Dlaczego powołaliśmy PREMD?

Idea powołania Partnerstwa na rzecz Rozwoju i Edukacji Małych Dzieci (PREMD) zrodziła się na spotkaniu organizacji pozarządowych uczestniczących w Forum Edukacyjnym „Razem dla Dzieci”, zorganizowanym w czerwcu 2006 r. przez Fundację Rozwoju Dzieci im. J. A. Komeńskiego. Grupa Inicjatywna, w skład której weszły następujące organizacje:

- Fundacja Rozwoju Dzieci im. J. A. Komeńskiego, Warszawa.
- Instytut Małego Dziecka im. A. Lindgren, Poznań.
- Polskie Stowarzyszenie Montessori, Łódź.
- Stowarzyszenie „Dorośli – dzieciom”, Sępólno Krajeńskie.
- Stowarzyszenie „Edukacja Inaczej”, Aptynty.
- Stowarzyszenie Forum Oświatowe „Klucze”, Klucze.
- Stowarzyszenie Integracyjne „Klub Otwartych Serc”, Wieruszów.
- Stowarzyszenie Psychoprofilaktyki Szkolnej „Spójrz Inaczej”, Starachowice.
- Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Jastkowskiej, Jastków.
- Towarzystwo Rozwijania Inicjatyw Oświatowych TRIO, Warszawa.

postanowiła powołać płaszczyznę porozumienia organizacji pozarządowych działających na rzecz edukacji i rozwoju małych dzieci.

Na spotkaniu w siedzibie Fundacji Komeńskiego 21 września 2007 r. Grupa Inicjatywna podjęła decyzję o ukonstytuowaniu się Partnerstwa na rzecz Rozwoju i Edukacji Małych Dzieci i powołała tymczasowy Zespół Koordynujący. Zaplanowano również termin (wrzesień 2008 r.) I Walnego Zgromadzenia PREMD, podczas którego zostaną przeprowadzone wybory nowego Zespołu Koordynującego.

W swojej deklaracji programowej członkowie Partnerstwa napisali:

Uważamy, że w Polsce do wspierania rozwoju małych dzieci oraz pomocy rodzinie w wychowywaniu dzieci przykłada się niewystarczającą wagę. Brakuje systemowych rozwiązań (prawnych, programowych, finansowo-organizacyjnych) wspomagających rodziców i osoby pracujące z małymi dziećmi w stymulowaniu rozwoju dzieci i wprowadzaniu wysokiej jakości rozwiązań programowych (...) Na szczęście

w różnych miejscach w Polsce organizacje pozarządowe próbują zmienić tę sytuację.

Szukają lokalnych rozwiązań, tworzą innowacyjne programy rozwojowe i edukacyjne dla dzieci i dla rodziców. Zdecydowaliśmy się powołać Partnerstwo, by połączyć nasze siły i przyspieszyć proces tworzenia dobrych warunków rozwojowych dla małych dzieci.

Nasze Partnerstwo to ruch społeczny, którego celem jest nagłaśnianie, promowanie i działania rzecznicze zmierzające do upowszechnienia różnorodnych form wspierania rozwoju i edukacji dla małych dzieci.

Jesteśmy przekonani, że wczesne dzieciństwo to czas niezwykle istotny w rozwoju człowieka, na tym etapie kształtują się bowiem nasze kompetencje emocjonalne, społeczne, poznawcze, fizyczne. Dobre dzieciństwo determinuje nasze sukcesy w całym życiu.

Wierzymy, że Partnerstwo na rzecz Rozwoju i Edukacji Małych Dzieci pomoże nam stworzyć równe możliwości edukacyjne wszystkim dzieciom w Polsce i osiągnąć standardy najbardziej rozwiniętych państw europejskich (...)

Struktura organizacyjna PREMD

Najwyższym organem decyzyjnym PREMD jest Walne Zgromadzenie odpowiedzialne za wypracowywanie planów programowych i finansowych, podejmowanie decyzji dotyczących wszelkich działań diagnostycznych, informacyjnych i rzeczniczych oraz nadzorowanie ich wykonania. Walne Zgromadzenie wyłania spośród swoich członków drogą głosowania trzyosobowy Zespół Koordynujący, który reprezentuje PREMD na zewnątrz i odpowiada za jego codzienną działalność.

W skład Zespołu Koordynującego wybranego we wrześniu 2008 r. na dwuletnią kadencję weszły:

- Teresa Kot, Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Jastkowskiej – sekretarz,
- Halina Wankowska-Marczak, Stowarzyszenie „Edukacja Inaczej” – członek,

Partnerstwo na rzecz Rozwoju i Edukacji Małych Dzieci

- Teresa Ogrodzińska, Fundacja Rozwoju Dzieci im. J. A. Komeńskiego – członek.

Do października 2009 r. do PREMD przystąpiło 45 organizacji pozarządowych z całej Polski.

Najważniejsze działania

Profesjonalizacja

- Odpowiadając na potrzeby zgłaszane przez członków PREMD, w kwietniu 2008 r. oraz kwietniu 2009 r. zorganizowane zostały warsztaty, których celem było zwiększenie umiejętności organizacji w przygotowywaniu wniosków o dotacje na działania edukacyjne dla dzieci. W sumie w warsztatach wzięło udział 52 przedstawicieli 34 organizacji.

W okresie listopad 2007 – marzec 2008 ponad 100 przedstawicieli 24 organizacji uczestniczyło w cyklu szkoleń podnoszących ich umiejętności merytoryczne i organizacyjne. Tematy szkoleń obejmowały: „Nowoczesne formy pracy z małymi dziećmi”, „Promowanie potrzeb edukacyjnych małych dzieci”, „Planowanie i prowadzenie działań w środowiskach lokalnych”.

Promocja

- We wrześniu 2007 r. w II Forum Edukacyjnym „Razem dla Dzieci” uczestniczyło 28 organizacji z terenu całej Polski. Organizacje przeprowadziły 33 półtoragodzinne warsztaty, w których łącznie wzięło udział 800 osób.
- We wrześniu 2008 r. w III Forum Edukacyjnym „Razem dla Dzieci” uczestniczyło 26 organizacji. Przeprowadziły one 28 godzinnych warsztatów, w których łącznie wzięło udział 896 osób.

Promocję PREMD i szkolenia dla organizacji umożliwiły nam dotacje od Bernard van Leer Foundation oraz Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności.

Kontakty międzynarodowe

- Nawiązaliśmy kontakty z Children in Scotland – organizacją parasolową zrzeszającą organizacje działające na rzecz dzieci w Szkocji, która jest zainteresowana współpracą z PREMD.
- W maju 2009 r. przedstawiciele 4 organizacji pozarządowych uczestniczyli w wizycie studyjnej w San Miniato, gdzie zapoznali się z włoskimi rozwiązaniami na rzecz najmłodszych dzieci.

Działania rzecznicze

- W grudniu 2008 r., z inicjatywy Instytutu Małego Dziecka im. Astrid Lindgren, Zespół Koordynacyjny wystosował list do Premiera Rzeczypospolitej Polskiej oraz Minister Pracy prezentujący stanowisko PREMD w sprawie planowanych zmian w kodeksie pracy. W liście, podpisanym przez 16 organizacji, postulowaliśmy możliwość tworzenia ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie tylko przykładowych żłobków i przedszkoli, lecz także innych form wychowania przedszkolnego. Efektem była częściowa zmiana stosownego paragrafu kodeksu pracy zgodnie z postulatem Partnerstwa – wprowadzono jedynie możliwość tworzenia innych form wychowania przedszkolnego.
- W kwietniu 2009 r. Zespół Koordynacyjny wystosował list do Ministerstwa Edukacji Narodowej w sprawie zmiany rozporządzenia dotyczącego tworzenia i prowadzenia innych form wychowania przedszkolnego. List podpisało 17 organizacji. Niestety, sugestie Partnerstwa (a także innych organizacji, niezrzeszonych w Partnerstwie, które poproszono o konsultację) nie zostały uwzględnione przy nowelizacji rozporządzenia.

Partnerstwo na Rzecz Rozwoju i Edukacji Małych Dzieci

Korzyści płynące z członkostwa w PREMD

- Możliwość posługiwania się wspólnie wypracowanymi dokumentami.
- Dostęp do informacji i wymiana doświadczeń.
- Wzmocnienie wpływu na instytucje i organy decyzyjne.
- Poszerzenie zasobów w zakresie przygotowania i składania wniosków.
- Możliwości samodoskonalenia członków wewnątrz Partnerstwa poprzez szkolenia i wizyty studyjne.
- Korzystanie z rekomendacji Partnerstwa w działaniach lokalnych.

Jak przystąpić do PREMD?

Członkiem PREMD może zostać organizacja pozarządowa, która podziela przyjętą misję Partnerstwa zapisaną w „Zasadach działania PREMD”, a jej statut przewiduje działania dotyczące pomocy rodzinie i dzieciom w obszarze wspierania rozwoju i edukacji dzieci oraz wyrównywania ich szans rozwojowych. Do PREMD nie mogą przystępować partie ani grupy polityczne.

Aby przyłączyć się do PREMD:

należy wejść na stronę internetową, <http://www.dladzieci.org.pl/strona.php?p=57> i wykonać dwa kroki:

Krok 1

Dopisanie organizacji do bazy organizacji działających na rzecz małych dzieci – w tym celu należy wypełnić krótki formularz elektroniczny.

Krok 2

Wypełnienie deklaracji współpracy i przesłanie jej na adres sekretariatu PREMD.

Sekretariat PREMD mieści się w biurze Fundacji Rozwoju Dzieci im. J. A. Komeńskiego, ul. Flory 1 m. 8, 00-586 Warszawa, tel. 0 22 881 15 80, e-mail frd@frd.org.pl.

Fundacja „Dzieci Niczyje”

O FUNDACJI

Fundacja „Dzieci Niczyje” powstała w 1991 r. na warszawskiej Pradze. Jej głównym dążeniem jest ochrona dzieci przed krzywdzeniem. Fundacja prowadzi wiele działań skierowanych bezpośrednio do dzieci i ich rodzin: m.in. pomoc psychologiczną, wsparcie edukacyjne, porady prawne, a także do profesjonalistów, którzy mają styczność z dziećmi i ich opiekunami w swojej codziennej pracy (szkolenia, konferencje, konsultacje). Poprzez badania, działalność wydawniczą, kampanie społeczne i rzecznictwo Fundacja stara się również wpływać na opinię publiczną i decydentów.

Do największych sukcesów Fundacji zaliczamy m.in. tworzenie Przyjaznych Pokoi Przesłuchań Dzieci, a także ogromny oddźwięk po kampanii „Dzieciństwo bez Przemocy”, która wymiennie przyczyniła się do zmiany postaw społecznych w odniesieniu do przemocy wobec dzieci. W 2004 r. Fundacja została też uhonorowana „ISPCAN 2004 Multidisciplinary Team Award” – międzynarodową nagrodą dla organizacji zajmujących się problematyką krzywdzenia dzieci, przyznaną przez International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect.

NAJWAŻNIEJSZE PROJEKTY

- **Akademia Bezpiecznego Internetu** – projekt zajmuje się problematyką bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w Internecie (więcej na www.dziekowswiadek.pl).
- **Program na rzecz dzieci – ofiar handlu i dzieci cudzoziemskich bez opieki** – jest skierowany na pomoc dzieciom cudzoziemskim bez opieki przebywającym w Polsce.
- **Dzieciństwo bez krzywdzenia – ku lepszemu systemowi ochrony dzieci w Europie Środkowej i Wschodniej** – projekt, którego celem jest zwiększenie kompetencji osób pracujących z dziećmi krzywdzonymi i należącymi do grupy ryzyka oraz uwrażliwienie społeczeństw na problem krzywdzenia dzieci (więcej na: www.canee.net).
- **Dziecko – świadek szczególnej troski** – to program na rzecz ochrony dzieci uczestniczących w procedurach prawnych (więcej na: www.dzieckoswiadek.pl).
- **116-111** – bezpłatny telefon zaufania dla dzieci i młodzieży (więcej na: www.116111.pl).
- **Program Praski** – oferuje wsparcie dla dzieci i młodzieży zagrożonej czy też dotkniętej problemem krzywdzenia z terenu warszawskiej Pragi, a także dla specjalistów pomagających dzieciom i ich rodzinom (więcej na: www.pomagajmyrazem.pl).

Fundacja prowadzi również dwie placówki pomocowe dla dzieci: **Centrum Pomocy Dzieciom „Mazowiecka”** oraz **Praskie Centrum Dziecka i Rodziny im. Aliny Margolis-Edelman**.

Fundacja „Dzieci Niczyje”

MODELOWE DZIAŁANIE

„Dobry Rodzic – Dobry Start” – program profilaktyczny zapobiegający przemocy wobec najmłodszych dzieci

INSPIRACJE

Konstruując program „Dobry Rodzic – Dobry Start”, „Fundacja Dzieci” Niczyje czerpała inspirację z programów realizowanych w krajach Europy Zachodniej i USA, np. brytyjskiego programu rządowego „Sure Start”, który otacza kompleksową opieką dzieci w wieku przedszkolnym i ich rodziny. Innym źródłem cennych pomysłów, zwłaszcza w zakresie materiałów edukacyjnych dla rodziców, były dokonania angielskiego National Society for Prevention of Cruelty Against Children. Ponadto Fundacja „Dzieci Niczyje”, będąc członkiem różnych organizacji międzynarodowych, stara się na bieżąco śledzić efektywne praktyki w zakresie profilaktyki krzywdzenia małych dzieci.

Model wsparcia rodzin z małym dzieckiem konsultowano z lokalnymi partnerami. Pilotażowy etap projektu wdrażany był w warszawskiej dzielnicy Praga-Południe, gdzie Fundacja funkcjonuje od lat i gdzie ściśle współpracuje m.in. z ośrodkiem pomocy społecznej. Z czasem, widząc pozytywne rezultaty pierwszych doświadczeń, program rozszerzył się o kolejne instytucje i stołeczne dzielnice. W tej chwili program „Dobry Rodzic – Dobry Start” w pełnym wymiarze działa w trzech dzielnicach (Praga-Południe, Praga-Północ, Targówek) i realizowany jest przez zakłady opieki zdrowotnej, ośrodki pomocy społecznej, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, szkoły rodzenia, żłobki oraz organizacje pozarządowe, w tym Fundację „Dzieci Niczyje”. Wypracowany w tych dzielnicach model współpracy między różnymi instytucjami nosi nazwę **Lokalnego Systemu Profilaktyki Krzywdzenia Małych Dzieci** (LSPKMD).

Wypracowanie i rozszerzanie systemu było i jest zadaniem ambitnym, czasochłonnym i wymagającym dużego zaangażowania nie tylko ze strony pracowników Fundacji, lecz także pozostałych instytucji realizujących program. Jednak dwa lata wdrażania tego systemu pokazują, że udało się zbudować zaufanie pomiędzy po-

szczególnymi partnerami, że współpraca układa się coraz lepiej i coraz skuteczniej udaje się motywować rodziców małych dzieci do szukania dla siebie pomocy.

DZIAŁANIA

Wiele doświadczeń z innych krajów pokazuje dobitnie, że działania zapobiegawcze i wspierające są o wiele efektywniejsze i skuteczniejsze, a także bardziej opłacalne pod względem finansowym niż interwencja, gdy krzywdzenie już nastąpiło. Ponadto zarówno wyniki empirycznych analiz, jak i doświadczenia Fundacji potwierdzają fakt, że krzywdzenie dzieci przez rodziców często jest działaniem niezamierzonym, może wynikać z niewiedzy, niewystarczających umiejętności rodzicielskich, z nieradzenia sobie z nawarstwiającym się stresem i innymi trudnymi emocjami. Nie ma żadnej szkoły, która przygotowywałaby do bycia rodzicem. Jeśli rodzice nie wynieśli pozytywnych wzorców z własnych domów, mogą czuć się zagubieni w nowej roli. A jeśli na to nakładają się trudności, jak na przykład kłopoty finansowe, problemy w relacjach z partnerem czy doświadczenie przemocy, uzależnienia, problemy z prawem, ryzyko skrzywdzenia własnego dziecka rośnie. Warto zatem wesprzeć rodziców już na samym początku ich rodzicielskiej drogi, zapewniając im pomoc psychologiczną i edukacyjną, by świadomie pełnili swoje obowiązki i umieli radzić sobie z trudnymi sytuacjami. Jest to szczególnie ważne w pierwszych miesiącach i latach życia dziecka, kiedy to buduje się relacja między dzieckiem a rodzicami i kiedy u dziecka kształtują się wszystkie podstawowe umiejętności, które będzie wykorzystywało przez całe swoje życie.

Dobry Rodzic – Dobry Start

Można wyróżnić trzy podstawowe poziomy działania Lokalnego Systemu:

1. Poziom informacji o programie „Dobry Rodzic – Dobry Start”

Pracownicy instytucji zaangażowanych w projekt informują rodziców małych dzieci o programie „Dobry Rodzic – Dobry Start”. Przekazują im również tzw. Pakiet Dobrego Rodzica, składający się z zestawu ulotek i broszur dotyczących wychowania małego dziecka i zawierający informację, gdzie w razie przeżywania trudności można zwrócić się po pomoc i wsparcie. Ponadto w instytucjach dostępne są plakaty i ulotki informujące o ofercie wsparcia dla rodziców.

2. Poziom identyfikacji rodzin z grupy ryzyka krzywdzenia małych dzieci

W ścisłej współpracy między poszczególnymi instytucjami tworzącymi LSPKMD wypracowano listę czynników ryzyka krzywdzenia małych dzieci (m.in. zła sytuacja materialna, nieodpowiednie warunki mieszkaniowe, bezrobocie, samotne rodzicielstwo, rodzice niepełnoletni, uzależnienie, historia przemocy w rodzinie, depresja poporodowa, dziecko niepełnosprawne, dzieci z różnych związków i inne), na podstawie której opracowano ankietę Rodzic i Dziecko. Ankieta ta jest narzędziem usprawniającym komunikację między poszczególnymi instytucjami zaangażowanymi w realizację LSPKMD. Ankieta wypełniana jest dla każdej rodziny znajdującej się pod opieką instytucji realizującej projekt. Należy zaznaczyć, że w poszczególnych instytucjach ankieta ma nieco odmienny kształt, w zależności od tego, które czynniki ryzyka pracownicy danej instytucji mają szansę wychwycić. Jeżeli w ankiecie zaznaczone zostaną co najmniej trzy czynniki ryzyka, taką rodzinę należy objąć programem i zapewnić jej wsparcie.

Ocena czynników ryzyka występujących ewentualnie w danej rodzinie opiera się na wiedzy i wyczuciu pracownika, który wypełnia ankietę. Niektóre czynniki, np. uzależnienia, przemoc w rodzi-

nie – nawet jeśli występują samodzielnie – wskazują, że rodzina i dziecko muszą jak najszybciej otrzymać pomoc i wsparcie.

Każdej rodzinie, w której stwierdzi się występowanie czynników ryzyka, zostaje zaproponowana indywidualna oferta wsparcia dostosowana do jej potrzeb. Instytucje realizujące projekt współpracują ze sobą w celu zmotywowania rodziny do skorzystania z oferowanego jej wsparcia.

3. Zapewnienie oferty wsparcia i pomocy

W programie „Dobry Rodzic – Dobry Start” realizowanym w Praskim Centrum Dziecka i Rodziny rodzice małych dzieci mogą skorzystać m.in. z:

- konsultacji indywidualnych, małżeńskich, rodzinnych z psychologiem, położną, psychiatrą lub prawnikiem,
- warsztatów umiejętności rodzicielskich (spotkania raz w tygodniu przez 6 do 10 tygodni, częściowo z zastosowaniem metody wideotreningu komunikacji),
- grupy wsparcia (spotkania raz na dwa tygodnie, formuła otwarta),
- jednorazowych spotkań edukacyjnych, organizowanych raz na dwa tygodnie, na konkretne tematy dotyczące wychowania małego dziecka („Mały terrorysta – jak radzić sobie z atakami złości u dziecka”, „Poczucie bezpieczeństwa – dlaczego dziecku jest tak potrzebne i jak mu je zapewnić”, „10 rad dla samotnych rodziców”, „Zamiast klapsa – jak z szacunkiem i miłością stawiać dziecku granice” i inne),
- dni otwartych, organizowanych raz na dwa tygodnie, podczas których w luźnej atmosferze, bez konieczności wcześniejszego umawiania się, można porozmawiać z pracownikami programu i innymi rodzicami oraz wspólnie bawić się ze swoim dzieckiem,
- materiałów edukacyjnych i publikacji.

Z oferty programu mogą korzystać wszystkie rodziny z małymi dziećmi, choć działania bezpośrednie, np. warsztaty i konsultacje, skierowane są do rodzin, w których występują duże trudności i ryzyko, że trudności te mogą doprowadzić do skrzywdzenia dziecka.

Fundacja „Dzieci Niczyje”

Cała oferta dla rodziców jest bezpłatna. Ponadto podczas zajęć dla rodziców dzieciom zapewniona jest profesjonalna, kompetentna opieka, tak by rodzice mogli w pełni skoncentrować się na rozwiązywaniu problemów i podnoszeniu swoich kompetencji.

Do dyspozycji zarówno rodziców, jak i profesjonalistów oddano również stronę internetową www.dobryrodzic.pl, na której można znaleźć m.in.: bogaty zbiór artykułów dotyczących wychowania małego dziecka i radzenia sobie z trudnymi sytuacjami, bazę placówek z całej Polski, w których rodzice małych dzieci mogą uzyskać pomoc i wsparcie, sekcję aktualności, gdzie zamieszczane są informacje dotyczące różnych wydarzeń dla rodziców małych dzieci i dla profesjonalistów, którzy zajmują się tą grupą klientów. Ponadto na stronie działa poradnia internetowa – rodzice z całej Polski mogą anonimowo zadawać pytania, na które odpowiadają psychologowie zatrudnieni w programie „Dobry Rodzic – Dobry Start”. W dziale dla profesjonalistów znajdują się ponadto gotowe scenariusze zajęć z rodzicami.

Opisane powyżej działania dotyczą stolicy. Jednak chcąc „eksportować” ideę programu także do innych miast i miejsc w Polsce, w kwietniu 2008 r. powołano **Koalicję na rzecz Profilaktyki Krzywdzenia Małych Dzieci**. Zrzesza ona w tej chwili ponad 110 instytucji rządowych i samorządowych, mediów, firm prywatnych i organizacji pozarządowych. Głównymi celami Koalicji jest wymiana informacji i dobrych praktyk w zakresie zapobiegania krzywdzeniu małych dzieci, zbieranie i udostępnianie danych z najnowszych badań, zarówno polskich, jak i zagranicznych, a także tworzenie lokalnych ofert wsparcia rodziców małych dzieci. Więcej informacji o Koalicji oraz formularz przystąpienia można znaleźć na stronie: www.dobryrodzic.pl, w dziale dla profesjonalistów.

Ponadto w okresie od marca do czerwca 2009 r. prowadzona była kampania społeczna „Dobry Rodzic – Dobry Start” skierowana do rodziców dzieci w wieku od 0 do 3 lat. Ideą kampanii było uświadomienie rodzicom i opinii publicznej, że rodzicielstwo jest trudnym zadaniem związanym niejednokrotnie z dużym stresem. Jednocześnie małe dzieci są niezwykle delikatne i kruche, dlatego łatwo je skrzywdzić, także zupełnie nieintencjonalnie. Stąd też ro-

dzice, gdy przeżywają trudności związane z rodzicielstwem, powinni wiedzieć, że istnieje wiele organizacji i instytucji, do których mogą zwrócić się po poradę i wsparcie.

W ramach kampanii Agencja DDB Warszawa zrealizowała na zasadzie nonprofit spoty telewizyjne i radiowe, przygotowano plakaty i citylighty oraz serię ulotek dla rodziców. W kampanię zaangażowało się w roli ambasadorów blisko 100 organizacji z całego kraju, dzięki czemu jej przekaz mógł dotrzeć do większej liczby rodziców.

ZASOBY

W realizację programu „Dobry Rodzic – Dobry Start” ze strony Fundacji „Dzieci Niczyje” zaangażowany jest na stałe sześciuosobowy zespół. Dzieli się on zasadniczo na dwa podzespoły: zespół kliniczny – psychologów pracujących bezpośrednio z rodzicami małych dzieci i zespół administracyjny, odpowiedzialny za kontakty z partnerami, sprawy organizacyjne i finansowe. Za całokształt programu odpowiada koordynator. Ponadto zespół w razie potrzeby może liczyć na wsparcie innych pracowników Fundacji „Dzieci Niczyje”, zwłaszcza prawnika i lekarza psychiatry. W realizacji programu pomagają też stażyści – studenci ostatnich lat psychologii i pedagogiki.

Program „Dobry Rodzic – Dobry Start” realizowany jest w Praskim Centrum Dziecka i Rodziny prowadzonym przez Fundację „Dzieci Niczyje” przy ul. Walecznych 59 w Warszawie, w budynku należącym do Ośrodka Pomocy Społecznej dzielnicy Praga-Południe. Placówka ta posiada dwie małe sale do spotkań indywidualnych, salę warsztatową, salę szkoleniową oraz pokój zabaw dla dzieci. Od 1 czerwca br. w ogrodzie działa też mały plac zabaw dla dzieci. W placówce wyeliminowano bariery architektoniczne, które mogłyby utrudniać dotarcie rodzicom z wózkami – w tej chwili placówka posiada podjazd dla wózków i windę, co doceniła m.in. Fundacja Mama, nadając placówce certyfikat miejsca przyjaznego rodzicom z małymi dziećmi.

Dobry Rodzic – Dobry Start

FINANSE

Program realizowany jest dzięki funduszom pozyskanym od World Childhood Foundation, Fundacjom Veluxa oraz Urzędu m.st. Warszawy. Dodatkowe aktywności w ramach programu, np. kampania społeczna, ulotki edukacyjne, finansowane są dzięki grantom pozyskanym m.in. z funduszy unijnych.

WSPARCIE

Program „Dobry Rodzic – Dobry Start” nie przynosiłby takich efektów, gdyby nie zaangażowało się w niego wiele instytucji i partnerów lokalnych. Bardzo istotne jest również wsparcie, nie tylko finansowe, ze strony Urzędu m.st. Warszawy.

Program realizowany jest pod honorowym patronatem Ministra Pracy i Polityki Społecznej oraz Ministra Zdrowia. Patronat nad programem objęły również Polskie Towarzystwo Medycyny Rodzinnej oraz Oddział Warszawski Polskiego Towarzystwa Pediatrycznego.

JAKOŚĆ

Realizatorom Lokalnego Systemu Profilaktyki Krzywdzenia Małych Dzieci Fundacja „Dzieci Niczyje” stara się zapewnić stałe wsparcie.

Aby zapewnić jak najwyższą jakość działań prowadzonych w ramach programu „Dobry Rodzic – Dobry Start”, dużo uwagi poświęca się również ciągłemu podnoszeniu kwalifikacji, zarówno zespołu realizującego projekt z ramienia Fundacji, jak i wszystkich partnerów lokalnych. Każda instytucja przed przystąpieniem do programu bierze udział w szkoleniach wprowadzających, dotyczących faz rozwojowych dziecka w wieku 0–3 lat, podstawowych zagrożeń, rozpoznawania czynników ryzyka, procedur interwencji w przypadku stwierdzenia krzywdzenia lub zagrożenia dobra dziecka. Także w trakcie wdrażania programu jego realizatorzy mogą brać udział w kolejnych szkoleniach, korzystać z publikacji dla poszczególnych grup profesjonalistów (np. „Jak chronić małe dzieci przed krzywdzeniem. Rola pielęgniarek i położnych w zapobieganiu złemu traktowaniu dziecka w rodzinie”). Organizowana jest również doroczna ogólnopolska konferencja Profilaktyka Krzywdzenia Małych Dzieci, która stanowi okazję do zapoznania się z najnowszymi dokonaniemami w dziedzinie ochrony dzieci przed krzywdzeniem.

Po każdym szkoleniu czy konferencji przeprowadzana jest ewaluacja. O ocenę spotkań i warsztatów proszeni są również biorący w nich udział rodzice.

Na bieżąco także partnerzy realizujący Lokalny System Profilaktyki Krzywdzenia Małych Dzieci mogą konsultować problematyczne sytuacje z pracownikami Fundacji. Ponadto co miesiąc organizowane są spotkania supervizyjne dla wszystkich instytucji realizujących LSPKMD, podczas których omawiane są napotymane trudności. Spotkania te służą również lepszemu poznawaniu się partnerów i zacieśnianiu współpracy.

Fundacja „Dzieci Niczyje”

SUKCESY MODELU

Największym sukcesem programu „Dobry Rodzic – Dobry Start” jest fakt, że udało się wypracować model współpracy i przepływu informacji między poszczególnymi instytucjami na szczeblu lokalnym. Ogromnie cieszy również zainteresowanie programem instytucji spoza Lokalnego Systemu Profilaktyki Krzywdzenia Małych Dzieci. Wielkim wyróżnieniem była również nagroda w X edycji Konkursu na Najlepsze Dzieło Obywatelskie Pro Publico Bono w kategorii „Służba Bliźniemu”, którą program został uhonorowany w 2008 r. Jednak najbardziej motywujące do dalszej pracy jest coraz większe zaufanie, jakim rodzice obdarzają program, i to, że sami rodzice polecają program swoim znajomym!

Dla wszystkich instytucji, które zainteresowane są wdrożeniem podobnego modelu wspierania rodzin z małym dzieckiem przygotowano specjalny numer kwartalnika „Dziecko Krzywdzone. Teoria. Badania. Praktyka”, wydawanego przez Fundację „Dzieci Niczyje”, który krok po kroku przedstawia tworzenie i funkcjonowanie tego modelu.

5 ZŁOTYCH RAD

- Stworzenie różnorodnej, długofalowej i bezpłatnej oferty dla rodziców.
- Pozyskanie zainteresowania i zaangażowania partnerów lokalnych (samorządu, instytucji pomocy społecznej, zakładów zdrowia itd.).
- Stała i ścisła współpraca między wszystkimi partnerami.
- Partnerskie, niestygmatyzujące podejście do rodziców.
- Ciągłe podnoszenie kwalifikacji profesjonalistów zaangażowanych w realizację programu.

Fundacja Pomocy Młodzieży im. Jana Pawła II „Wzrastanie”

O FUNDACJI

Fundacja Pomocy Młodzieży im. Jana Pawła II „Wzrastanie” powstała w 1991 r. Prowadzi działalność charytatywną na rzecz dzieci i młodzieży, stale ją rozszerzając, by dzieciom i młodzieży z rodzin biednych, zaniedbanych i osieroconych nieść pomoc materialną, opiekuńczo-wychowawczą i duchową – „wspomagać we wzrastaniu wewnętrznym i kształtowaniu chrześcijańskiego systemu wartości”. Prowadzi też działalność z zakresu pomocy społecznej (warsztaty terapii zajęciowej w Przeworsku, a w Jarosławiu schronisko dla bezdomnych i ośrodek pielęgnacyjno-opiekuńczy). Swoją opieką obejmuje ponad 400 podopiecznych w 14 placówkach opiekuńczo-wychowawczych i pomocy społecznej, prowadzonych na terenie województwa podkarpackiego. Prowadzi także 81 podkarpackich ośrodków przedszkolnych.

Bazę lokalową ośrodków stanowią obiekty, które Fundacja odremontowała i zaadaptowała na potrzeby prowadzonych placówek. Główna w tym zasługa Jana Burego, który nie żałował

sił i trudu, aby stworzyć odpowiednią bazę, w tym odremontować zabytkowe dwory w Dynowie, Lipniku i Łopuszce Małej.

O sukcesach Fundacji świadczą zdobyte nagrody i wyróżnienia. W 2000 i 2006 r. Fundacja zajęła I miejsce w Konkursie Pro Publico Bono w kategorii inicjatyw edukacyjnych oraz na rzecz kultury i dziedzictwa narodowego. Za pracę charytatywną na rzecz dzieci i młodzieży Jan Bury – przewodniczący Zarządu Fundacji oraz Weronika Bury – zastępca przewodniczącego otrzymali papieskie odznaczenie Pro Ecclesia et Pontifice.

Plany Fundacji na przyszłość to m.in.: zakończenie remontu budynku w Przeworsku i adaptacja na schronisko dla bezdomnych kobiet, remont kolejnego budynku w Przeworsku i adaptacja na mieszkania chronione dla osób niepełnosprawnych, utworzenie w Łańcucie Międzynarodowego Ośrodka Wymiany Dzieci i Młodzieży, a także zorganizowanie zakładu aktywności zawodowej.

NAJWAŻNIEJSZE PROJEKTY

Podkarpackie ośrodki przedszkolne

W ramach Projektu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej (Europejski Fundusz Społeczny) zorganizowanych zostało 50 ośrodków przedszkolnych dla dzieci 3–5 letnich z terenu powiatu przeworskiego i jarosławskiego.

Nowa jakość edukacji

W ramach projektu zorganizowane zostało kolejne 31 ośrodków przedszkolnych.

Mieszkania chronione

Dla usamodzielnionych podopiecznych Fundacji „Wzrastanie” przygotowane zostały w Przeworsku i Rakszawie rotacyjne mieszkania chronione.

Fundacja Pomocy Młodzieży im. Jana Pawła II „Wzrastanie”

MODELOWE DZIAŁANIE

Kompleksowe rozwiązania dla dzieci i młodzieży – praca na rzecz dzieci i młodzieży z rodzin biednych, zaniedbanych i osieroconych, która zaspokaja dziecięce potrzeby miłości, bezpieczeństwa i przynależności. Praca z zakresu pomocy społecznej

INSPIRACJE

Fundacja Pomocy Młodzieży im. Jana Pawła II „Wzrastanie” powstała z przesłania ks. Bronisława Markiewicza i potrzeby serca, a inicjatorami byli ks. dr Franciszek Rząsa i małżeństwo Weronika i Jan Burowie. Wzorem do naśladowania stał się system wychowawczy ks. Jana Boski, zwany „systemem prewencyjnym”, który polegał na akcentowaniu takich wartości, jak: „religia, miłość i rozum oraz ciągła asystencja młodzieży”, a także nakaz miłości ks. Bronisława Markiewicza, który idąc za duchem św. Jana Boski poświęcił się formowaniu młodzieży najbiedniejszej, zaniedbanej, opuszczonej i sieroczej.

DZIAŁANIA

Fundacja prowadzi działalność na rzecz dzieci i młodzieży z rodzin biednych, zaniedbanych i osieroconych, a także na rzecz osób niepełnosprawnych oraz chorych i bezdomnych.

Dla dzieci i młodzieży Fundacja zorganizowała i prowadzi:

- Domy dla Dzieci w Łopuszce Małej, Dynowie i Lipniku,
- świetlice profilaktyczno-wychowawcze w Łańcucie, Przeworsku i dwie świetlice w Rzeszowie,
- kluby dla młodzieży w Łańcucie i Rzeszowie,
- Ośrodek „Nazaret” w Giedlarowej,
- Dom im. ks. Józefa Krupy w Rakszawie, w którym zorganizowała mieszkania chronione dla usamodzielnionych podopiecznych z Domów dla Dzieci,
- 81 ośrodków przedszkolnych dla dzieci 3–5-letnich z powiatów przeworskiego i jarosławskiego.

Dla osób niepełnosprawnych oraz chorych i bezdomnych zorganizowała i prowadzi:

- warsztaty terapii zajęciowej w Przeworsku,
- schronisko dla bezdomnych w Jarosławiu,
- zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy w Jarosławiu.

Fundacja „Wzrastanie” wszystkie swoje placówki zorganizowała w obiektach, które wcześniej wyremontowała i zaadaptowała na potrzeby dzieci i młodzieży, w tym w trzech zabytkowych dworach (w Dynowie, Łopuszce Małej i Lipniku), które po odrestaurowaniu przeznaczone zostały na Domy dla Dzieci.

Domy dla Dzieci to placówki, w których dzieci i młodzież najbiedniejsze, zaniedbane, opuszczone i sierocę znalazły warunki dla prawidłowego rozwoju. Służą temu wszelkie podejmowane działania, w ramach których wpajane są dzieciom takie cechy jak: pracowitość, uczciwość, odpowiedzialność za siebie i innych. Szczególne miejsce w Domu zajmuje kaplica – miejsce wspólnej modlitwy, świątecznych uroczystości, a także kontemplacji w chwilach radości i w chwilach trudnych.

Dużą wagę przywiązuje się do nauki dzieci. Systematyczna praca dydaktyczno-wyrównawcza skutkuje likwidacją opóźnień programowych, a zajęcia korekcyjno-kompensacyjne służą likwidacji deficytów rozwojowych. Ważne są też rozbudzanie i rozwijanie dziecięcych zainteresowań i uzdolnień (w ramach różnego rodzaju zajęć), a także sport i nauka języków obcych.

Rozwój fizyczny i zdrowie dzieci to jeszcze jedno szczególnie ważne zagadnienie z uwagi na to, że dzieci przychodzą do Domu z wieloma problemami zdrowotnymi. Fundacja zapewnia swo-

Fundacja Pomocy Młodzieży im. Jana Pawła II „Wzrastanie”

im podopiecznym troskliwą opiekę nie tylko lekarza rodzinnego, lecz także lekarzy specjalistów. Dzieci korzystają z pomocy ortopedy, neurologa, endokrynologa, laryngologa, ortodonta, okulisty. Najczęstsze są wady postawy (wynik zaniedbań domu rodzinnego) – teraz dzieci noszą wkładki ortopedyczne, aparaty ortodontyczne, buty ortopedyczne, plastry pleoptyczne... Zaniedbane wady wzroku to kolejny problem, którym Fundacja się zajmuje w Domu dla Dzieci. Dziecięce problemy zdrowotne są także konsultowane w Centrum Zdrowia Dziecka i w Uniwersyteckim Szpitalu Dziecięcym w Krakowie.

ZASOBY

Do realizacji przedsięwzięcia, którym jest prowadzenie Domów dla Dzieci oraz placówek pomocy społecznej, Fundacja „Wzrastanie” zapewniła odpowiednią bazę i kadrę.

Bazę Fundacji stanowią:

- Zabytkowe dwory w Łopuszce Małej, Dynowie i Lipniku, położone w pięknych zabytkowych założeniach parkowo-dworskich; wyremontowane i zaadaptowane na potrzeby dzieci i młodzieży spełniają wszelkie standardy placówek opiekuńczo-wychowawczych.
- Budynki w Przeworsku, Jarosławiu, Giedlarowej, Łańcucie i Rakszawie.

W zabytkowych dworach w Łopuszce Małej i Dynowie zorganizowane zostały Domy dla Dzieci.

Dom dla Dzieci w Łopuszce Małej zasługuje na szczególną uwagę. Zorganizowany został w zabytkowym dworze. Położony w środku wsi, nad stawem, na środku którego znajduje się wyspa z figurą Matki Bożej Wspomożenia Wiernych. Wokół jest park o powierzchni ok. 7 ha. Dom ma też swój ogródek jordanowski i boisko sportowe, a także ogród owocowo-warzywny.

Dom dla Dzieci w Lipniku w czasie wakacji spełnia funkcję ośrodka kolonijnego. Zapewnia bardzo dobre warunki do wakacyjnego wypoczynku. Ośrodek na jednym turnusie może przyjąć 50

kolonistów. Położony w parku o pow. 3,74 ha, na terenie którego znajduje się staw. W parku otaczającym ośrodek są dwa boiska sportowe (do piłki nożnej i siatkówki), a także plac zabaw. Wokół rozciągają się lasy. Ośrodek ma własną oczyszczalnię ścieków i kolektory słoneczne.

Kadrę placówek stanowią wychowawcy z pełnym przygotowaniem pedagogicznym. Pomagają wolontariusze i zaprzyjaźnione rodziny.

FINANSE

Roczny koszt utrzymania placówek to kwota 1.349.666,21 zł. 91,20% stanowią środki Starostwa Powiatowego w Przeworsku. 8,80% – środki pozyskane od sponsorów.

WSPARCIE

W realizacji przedsięwzięć wspierają Fundację m.in.:

- PFRON,
- NFOŚiGW,
- WFOŚiGW w Rzeszowie,
- Fundacja Batorego,
- Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej,
- Ministerstwo Edukacji Narodowej,
- Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego,
- Kuratorium Oświaty w Rzeszowie,
- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- parafie rzymskokatolickie archidiecezji przemyskiej,
- firmy prywatne.

Kompleksowe rozwiązania dla dzieci i młodzieży

JAKOŚĆ

Na szczególną uwagę zasługuje organizacja pracy w Domu dla Dzieci. Dom funkcjonuje od 8 listopada 1994 r., a jego organizacja całkowicie różni się od tradycyjnych placówek państwowych:

1. Nie ma tu dyrektora i wychowawców – jest dziadzio (była też babcia), są ciocie i wujkowie, co sprzyja powstaniu szczególnej więzi między mieszkańcami Domu.
2. Nie ma 8-godzinnego dnia pracy – opiekunowie w większości mieszkają z dziećmi na stałe – to daje dzieciom poczucie bezpieczeństwa.
3. Prowadzona jest wieloaspektowa praca opiekuńczo-wychowawcza i dydaktyczna, która sprzyja kształtowaniu u podopiecznych właściwych postaw do przyszłego samodzielnego życia, uwalniając od negatywnego znamienia »nieprzystosowanego społecznie wychowanka z „biduła”« (są pełnoprawnymi członkami społeczności Domu – mają prawa i obowiązki).

4. Aby po opuszczeniu Domu dla Dzieci odporność fizyczna i psychiczna młodzieży usamodzielnionej nie musiała być wystawiona na ciężką próbę, otrzymują kolejną pomoc – przygotowywane przez Fundację mieszkania chronione.

Fundacja Pomocy Młodzieży im. Jana Pawła II „Wzrastanie”

SUKCESY MODELU

Sukcesy Fundacji to sukcesy jej podopiecznych:

- Bardzo dobre i dobre wyniki w nauce.
- Podejmowanie dalszej nauki na poziomie szkoły średniej i wyższej.
- Właściwa postawa i odpowiedni stosunek do życia: aktywni w środowisku, otwarci na innych, odpowiedzialni, wolni od nałogów i złych tendencji.
- Dobry start podopiecznych w dorosłe życie (co m.in. ułatwiają mieszkania chronione).
- Pierwsze szczęśliwe małżeństwa.
- Utrzymywanie kontaktu z Domem dla Dzieci (odwiedziny, zabieranie do siebie na wakacje swoich młodszych kolegów, zwracanie się o pomoc w rozwiązywaniu problemów życiowych).

5 ZŁOTYCH RAD

- Rozpoznać potrzeby społeczne, wyznaczyć cele.
- Stworzyć wspólnotę ludzi, którzy podejmą bezinteresowną służbę na rzecz dzieci i młodzieży i dla tej idei pozyskiwać wciąż nowych sojuszników.
- Pozyskać partnerów i sponsorów, którzy będą wspierać przedsięwzięcia.
- Konsekwentnie, nawet z determinacją, dążyć do wyznaczonego celu.
- Przekazywać dzieciom i młodzieży chrześcijański system wartości.

Fundacja Rozwoju Dzieci im. Jana Amosa Komeńskiego

O FUNDACJI

Fundacja powstała w 2003 r. po to, by stwarzać dzieciom jak najlepsze warunki do budowania poczucia własnej wartości, rozwoju samodzielnego i twórczego działania oraz rozbudzenia ciekawości. Szczególnie dba o dobro tych dzieci, które mają mniejsze szanse na udany start w dorosłe życie: z małych miejscowości, ze środowisk zaniedbanych ekonomicznie i kulturowo. Działa we współpracy z rodzicami, nauczycielami, organizacjami pozarządowymi, samorządami i instytucjami pomagającymi dzieciom. Dąży do wprowadzania trwałych zmian systemowych, które usprawniają proces wspierania rozwoju i edukacji małych dzieci. Przy Fundacji działa Akademia Komeńskiego – niepubliczna placówka doskonalenia dorosłych, która ma w ofercie 23 moduły szkoleniowe i rocznie szkoli ponad 2 tysiące nauczycieli, przedstawicieli organizacji pozarządowych i samorządów oraz rodziców.

Największe sukcesy Fundacji:

- Wprowadzenie na grunt polski alternatywnych – w stosunku do przedszkola – form edukacji przedszkolnej i doprowadzenie – w koalicji z organizacjami pozarządowymi – do wpisania tych form do ustawy o systemie oświaty.

- Wydanie 15 publikacji poświęconych wczesnej edukacji, w tym pierwszego w Polsce raportu „Małe dziecko w Polsce”, przygotowanego przez zespół ekspertów akademickich i praktyków z organizacji pozarządowych. Na zlecenie UNICEF przygotowanie angielskiej wersji poradnika „Dobry Start – jak wprowadzać alternatywne formy edukacji przedszkolnej”, który pomaga w upowszechnianiu edukacji przedszkolnej na Bałkanach i w Azji Centralnej.
- Powstanie z inicjatywy Fundacji Komeńskiego na terenie całej Polski 300 ośrodków przedszkolnych.
- Wyróżnienie „Najlepsza inwestycja w człowieka” (2007) w konkursie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego za program „Ośrodki Przedszkolne – szansa na dobry start”.
- Laureat I nagrody w kategorii „Edukacja” konkursu Pro Publico Bono na Najlepsze Dziel Obywatelskie (2007).
- Program pracy z dziećmi „Dobry start przedszkolaka” autorstwa Moniki Rościszewskiej-Woźniak, który otrzymał I nagrodę w konkursie CODN i MEN na najlepsze programy wychowania przedszkolnego (2009).

NAJWAŻNIEJSZE PROJEKTY I PROGRAMY

....: Dla dzieci

Celem programu jest tworzenie warunków do wyrównywania szans edukacyjnych dzieci z terenów wsi i małych miast poprzez inicjowanie współpracy partnerów lokalnych oraz wzmocnienie organizacji pozarządowych. Program Fundacja realizuje we współpracy z Polsko-Amerykańską Fundacją Wolności. W ramach programu organizuje debaty i seminaria dla organizacji pozarządowych i samorządów lokalnych, promujące wczesną edukację, oraz przygotowuje raport zawierający diagnozę barier, jakie stoją na drodze do pełnego dostępu do wysokiej jakości wczesnej edukacji w Polsce.

Fundacja Rozwoju Dzieci im. Jana Amosa Komeńskiego

....: Mazowieckie ośrodki przedszkolne

Program powstał w odpowiedzi na zgłaszane do Fundacji Komeńskiego prośby gmin wiejskich z województwa mazowieckiego o pomoc w upowszechnianiu edukacji przedszkolnej. Do udziału w projekcie, jako partnerów, Fundacja zaprosiła 7 gmin zainteresowanych utworzeniem innych form wychowania przedszkolnego. Celem programu jest objęcie wychowaniem przedszkolnym dzieci w wieku 3–5 lat poprzez stworzenie innych form wychowania przedszkolnego w miejscowościach, w których nie ma przedszkoli, oraz zaangażowanie rodziców w edukację dzieci uczęszczających do ośrodków przedszkolnych.

....: Niewidzialne dzieci

Celem programu jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dzieci (od urodzenia do 6 lat) żyjących na terenach wiejskich. Program „Niewidzialne Dzieci” zakłada działania badawcze, edukacyjne, rzecznicze i promocyjne w 5 gminach wiejskich, a ich rezultaty i wypracowane rozwiązania Fundacja będzie w przyszłości upowszechniać w całej Polsce. W ramach programu powstaną centra dziecka i rodziny – system zapewniający zaspokajanie najważniejszych potrzeb rozwojowo-edukacyjnych małych dzieci w gminach wiejskich.

....: Kluby przedszkolaka: profesjonalni nauczyciele i zaangażowani rodzice

Program powstał na podstawie doświadczeń Fundacji Wspomagania Wsi i Fundacji Rozwoju Dzieci im. J. A. Komeńskiego, zdobytych w trakcie realizacji w latach 2005–2007 programów upowszechniających alternatywne formy edukacji przedszkolnej na terenach wiejskich. Długofalowym celem programu jest stworzenie dzieciom mieszkającym na wsi jak najlepszych warunków edukacyjnych, zapewniających im dobry start szkolny. Program Fundacja realizuje na terenie 27 gmin wiejskich.

....: Szanse edukacyjne dzieci wiejskich

Celem programu jest pomoc społecznościom wiejskim w wypracowaniu modelu współpracy pomiędzy władzami samorządowymi, placówkami edukacyjnymi oraz organizacjami pozarządowymi na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci. Projekt integruje społeczność gminy, lokalne instytucje i organizacje pozarządowe na rzecz rozwiązania problemu gorszego dostępu do dobrej edukacji dzieci wiejskich, który obniża ich szanse w porównaniu z dziećmi mieszkającymi w miastach. Program Fundacja realizuje we współpracy z 5 gminami i 5 lokalnymi organizacjami pozarządowymi.

....: Obywatel dziecko

Celem programu jest zachęcenie społeczności lokalnych do traktowania małych dzieci jako pełnoprawnych obywateli, których głos jest brany pod uwagę przy tworzeniu usług i programów rozwojowo-edukacyjnych. Program Fundacja realizuje we współpracy z 5 organizacjami pozarządowymi. W ramach programu opracowała narzędzie badawcze, służące do zbierania informacji bezpośrednio od dzieci na temat ich potrzeb i opinii. Prowadziła także szkolenia dla rodziców i nauczycieli, by w codziennych kontaktach z dziećmi potrafili uwzględniać prawo dziecka do wypowiedzania się w ważnych dla niego sprawach.

Grupy Zabawowe

MODELOWE DZIAŁANIE

Grupy Zabawowe

INSPIRACJE

Z działalnością Grup Zabawowych Fundacja zapoznała się podczas wizyt studyjnych w Wielkiej Brytanii i Irlandii. Grupy Zabawowe są tam bardzo popularną formą zajęć dla najmłodszych dzieci i ich rodziców. Pierwsze powstały w Wielkiej Brytanii w latach 60. z inicjatywy rodziców oraz społeczności lokalnej w celu umożliwienia dzieciom – na zasadach samopomocy – dostępu do edukacji przedszkolnej tam, gdzie nie było przedszkoli lub gdzie przedszkola nie dysponowały wystarczającą liczbą miejsc. Obecnie w Wielkiej Brytanii istnieje ok. 20 tysięcy różnych Grup Zabawowych. Działają one w różnorodny sposób. Bywa, że spotkania organizują i prowadzą sami rodzice, zapraszając od czasu do czasu konsultanta (pedagoga, psychologa czy logopedę). Innym razem zajęcia prowadzone są przez konsultanta, rodzice zaś z nim współpracują i jednocześnie uczą się nowych metod i zabaw.

DZIAŁANIA

Grupa Zabawowa – zasady pracy

W formule wypracowanej przez Fundację Grupy Zabawowe – to systematyczne zajęcia dla rodziców i dzieci od 6 miesiąca do 3. roku życia, prowadzone przez odpowiednio przygotowanego animatora. Grupy Zabawowe organizowane są w miejscach, gdzie dzieci mogą się bezpiecznie bawić – w domu rodzinnym, świetlicy wiejskiej, salce parafialnej, siedzibie organizacji pozarządowej, remizie strażackiej, domu kultury czy bibliotece. Co najmniej raz w tygodniu, najczęściej przez 2 godziny, animator prowadzi zajęcia, podczas których pokazuje, jak pomagać dzieciom w rozwoju, bawiąc się i spędzając z nimi czas. Bardzo ważnym aspektem Grupy Zabawowej jest rozwijanie przedsiębiorczości i umiejętności społecznych dorosłych członków Grupy. Rodzice biorą odpowiedzialność za jej funkcjonowanie – wspólnie opracowują szczegółowe zasady działania, harmonogram zajęć,

program pracy z dziećmi, proponują i samodzielnie prowadzą zabawy z dziećmi, rozdzielają odpowiedzialność za poszczególne zadania, pomagają w zdobywaniu funduszy.

Przygotowanie animatorów do prowadzenia Grup Zabawowych

Umiejętności i doświadczenie animatora przekładają się na jakość pracy Grupy Zabawowej. Najodpowiedniejszymi kandydatami na animatorów są osoby z przygotowaniem pedagogicznym, mające jednocześnie praktykę w pracy z małymi dziećmi i dorosłymi. Ważne, by były to osoby otwarte na wyzwania i lubiące pracę w zespole. Dla kandydatów na animatorów Fundacja przygotowała specjalne 30-godzinne szkolenie. Szkolenie prowadzone jest przez trenerów Fundacji Komeńskiego metodą warsztatową, zawierającą elementy wykładów interaktywnych. Uczestnicy ćwiczą umiejętności, korzystając z przykładów filmowych oraz z własnych doświadczeń. Otrzymują także materiały szkoleniowe, broszurę „Chcę się bawić – praktyczne propozycje zabaw dla małych dzieci” oraz poradnik „Grupy Zabawowe dla małych dzieci i rodziców”.

Wybór i aranżacja miejsca na spotkania

Grupa Zabawowa może się spotykać w każdym miejscu bezpiecznym dla dzieci. Ważne jednak, by lokal, w którym odbywają się zajęcia był na tyle duży, żeby można było go podzielić na strefy o różnym przeznaczeniu. Idealna przestrzeń powinna mieć elementy stałe i zmienne – ruchome. Urządzenie sali powinno umożliwiać wykonywanie wielu działań jednocześnie:

- działania wspólnego i indywidualnego,
- aktywności dzieci młodszych i starszych,
- aktywnej zabawy i odpoczynku,
- zabaw aranżowanych przez dorosłych i dzieci.

W Grupach Zabawowych Fundacja stara się także wygospodarować kącik, w którym rodzice mogą przygotować coś do picia i porozmawiać.

Promocja Grupy Zabawowej w środowisku lokalnym

Myśląc o zakładaniu Grupy na początku trzeba upewnić się, że taka Grupa Zabawowa jest w naszym środowisku potrzebna. Informacje o liczbie dzieci w okolicy można uzyskać w urzędzie gminy. Grupę Zabawową można stworzyć już wtedy, gdy jest czworo chętnych dzieci z opiekunami. Warto przygotować ulotki i plakaty informujące o zajęciach, a potem umieścić je w miejscach najczęściej odwiedzanych przez rodziców małych dzieci. Do promocji dobrze jest włączyć rejonowego pediatrę i inne osoby mające kontakt z rodzicami małych dzieci i cieszące się społecznym zaufaniem w środowisku lokalnym.

Spotkania Grup Zabawowych

Liczba uczestników Grup Zabawowych zależy od wielkości miejsca przeznaczonego na zajęcia, nie powinna jednak przekraczać 20 osób (10 dzieci i 10 rodziców). Podczas pierwszego spotkania Fundacja bardzo dokładnie wyjaśnia rodzicom, czym jest Grupa Zabawowa. Przedstawia swoje wartości, wizję dziecka i podejście pedagogiczne. Mówi też o oczekiwaniach wobec rodziców dotyczących ich aktywnego udziału w zajęciach. Ważnym elementem tego spotkania jest wspólne wypracowanie zasad współpracy i wstępnego programu. Program zajęć musi być konstruowany z myślą o dzieciach oraz dostosowany do ich potrzeb. Z doświadczeń Fundacji wynika, że każda Grupa musi sama uzgodnić, jak długo i jak często chce/może się spotykać.

ZASOBY

Do prowadzenia szkoleń dla animatorów Grup Zabawowych Fundacja przygotowała:

- 30-godzinny moduł szkoleniowy,
- 15-osobowy zespół trenerski,
- materiały edukacyjne,
- ulotki promocyjne,

Fundacja Rozwoju Dzieci im. Jana Amosa Komeńskiego

- broszurę informacyjną „Grupy Zabawowe – zajęcia edukacyjne dla dzieci i rodziców”,
- analizę prawną dla gmin na temat możliwości organizacyjno-finansowych prowadzenia Grup Zabawowych.

FINANSE

Na koszty prowadzenia Grupy Zabawowej składają się:

- przygotowanie animatora (udział w szkoleniu – ok. 800 zł: zakwaterowanie, wyżywienie, honorarium trenera, materiały),
- wyposażenie lokalu na potrzeby pracy z małymi dziećmi – ok. 2.000 zł,
- wynajem i eksploatacja lokalu – zależą od lokalnych uwarunkowań,
- honorarium dla animatora – ok. 200 zł miesięcznie (zajęcia prowadzone raz w tygodniu po 2 godziny).

Fundacja Komeńskiego – w miarę swoich możliwości – pomaga gminom w prowadzeniu Grup Zabawowych i szkoli animatorów. Do tej pory udało się zdobyć środki na upowszechnianie Grup Zabawowych z Funduszu Inicjatyw Obywatelskich, Norweskiego Mechanizmu Finansowego – Funduszu dla Organizacji Pozarządowych oraz Bernard van Leer Foundation.

WSPARCIE

Przy wypracowywaniu formy Grup Zabawowych pomagały Fundacji organizacje pozarządowe posiadające wieloletnie doświadczenie w pracy z dziećmi i rodzicami: Instytut Małego Dziecka im. Astrid Lindgren z Poznania, Stowarzyszenie „Edukacja Inaczej” z Barcian i Stowarzyszenie „Dorośli – Dzieciom” z Sępólna Krajeńskiego.

Fundacja korzystała także z doświadczeń i rad Early Years – the Organization for Young Children, a także wypracowanych przez nich materiałów edukacyjnych. Między innymi przetłumaczyła i wydała broszurę Early Years „Chcę się bawić – praktyczne propozycje zabaw dla małych dzieci”.

Grupy Zabawowe

JAKOŚĆ

W przypadku Grup Zabawowych prowadzonych przez Fundację Komeńskiego za jakość zajęć odpowiada animator, który ukończył 30-godzinne szkolenie uprawniające do prowadzenia zajęć. Animatorzy przysyłają miesięczne sprawozdania z działalności Grup Zabawowych, w których opisują swoje doświadczenia i trudności. W trudnych sytuacjach animator ma możliwość konsultacji z ekspertami Fundacji Komeńskiego. Fundacja jest na etapie wypracowywania certyfikatu jakości dla Grup Zabawowych.

Fundacja Rozwoju Dzieci im. Jana Amosa Komeńskiego

SUKCESY MODELU

Pilotaż Grup Zabawowych, który Fundacja przeprowadzała w latach 2006–2007 dowiódł, że ta forma odpowiada na potrzeby rodziców i dobrze wpisuje się w ofertę organizacji pozarządowych i gmin, zarówno w środowiskach miejskich, jak i wiejskich. Jednym z najważniejszych efektów Grup Zabawowych jest dla nas integracja społeczna rodziców, którzy zaangażowali się w zajęcia z dziećmi i aktywnie włączali się do prowadzenia zajęć. Duża grupa matek najmłodszych dzieci po raz pierwszy miała okazję spotkania się z innymi matkami, wykazania się swoimi umiejętnościami i włączenia się do wspólnych prac (rodzice przygotowywali zabawy, współprowadzili zajęcia dla dzieci i organizowali dodatkowe imprezy dla lokalnej społeczności).

Najważniejsze efekty:

Udział w Grupie Zabawowej pozwala dzieciom:

- uczyć się przez obserwację i naśladowanie,
- nawiązywać kontakty z dziećmi w różnym wieku,
- poznawać nowe słowa,
- rozwijać samodzielność,
- poznawać zasady obowiązujące w grupie, co ułatwia adaptację w przedszkolu, a później przestrzegać ich w szkole,
- bawić się z innymi dziećmi.

Udział w Grupie Zabawowej daje rodzicom możliwość:

- obserwowania etapów rozwoju dzieci w różnym wieku,
- wymiany doświadczeń na temat wychowania dzieci z innymi rodzicami,
- skoncentrowania się na dziecku – uczy słuchania, rozmawiania z dzieckiem, rozpoznawania jego potrzeb,
- poznania sposobów na rozwijanie w dzieciach ciekawości i wytrwałości,
- tworzenia warunków rozwojowych dla dzieci poprzez danie im swobody w działaniu,
- poznania różnych pomysłów na zabawy z dzieckiem.

5 ZŁOTYCH RAD

- Pamiętajmy, że rodzice są najlepszymi ekspertami w sprawach swoich dzieci.
- Przy promocji Grup Zabawowych nie zapominajmy o ojcach – bardzo chętnie uczestniczą w zajęciach.
- Szukajmy dobrej lokalizacji na zajęcia Grupy Zabawowej – możliwie najbliżej miejsca zamieszkania dzieci.
- Dopasowujemy czas i terminy zajęć do potrzeb dzieci i rodziców, a nie animatora.
- Kandydatów na animatorów szukajmy wśród osób otwartych na współpracę z rodzicami, gotowych do wykorzystywania ich pomysłów zabaw z dziećmi i chętnych do włączania rodziców w sprawy organizacyjne, promocyjne i finansowe.

Fundacja „Sto Pociech”

O FUNDACJI

Fundacja „Sto Pociech” powstała w 2007 r. Do jej utworzenia doprowadziły doświadczenia prowadzenia Klubiku Maluchów i Rodziców „Sto Pociech” działającego od 2005 r. na warszawskiej Starówce. Fundacja powstała z inicjatywy rodziców-profesjonalistów w różnych dziedzinach, rodziców-pasjonatów, którzy chcą i muszą dzielić się swoją pasją z innymi. Fundacja to miejsce przyjazne rodzinie z małymi dziećmi (od 0 do 9 lat). Powstała z potrzeby stworzenia twórczej przestrzeni, która da rodzinie z maluchami możliwość spotkania i odpoczynku, a zarazem zainspiruje do rozwoju. Wszystkie zdarzenia w Fundacji „Sto Pociech” pomyślane są tak, aby umożliwić rodzinom z małymi dziećmi szczęśliwe nicnierobienie, odkrywanie świata na nowo i wzajemne wsparcie. We wtorki i czwartki odbywają się tu zajęcia adresowane do rodziców z najmłodszymi dziećmi (od 0 do 3 lat), w poniedziałki, środy

i piątki realizowany jest projekt „Brykamy bez mamy” adresowany do dzieci w wieku 2,5–4 lata, a w wybrane popołudnia, soboty i niedziele – do całych rodzin.

Największym sukcesem Fundacji jest stworzenie miejsca przyjaznego dla rodzin z małymi dziećmi. Rodzice zaczynają przychodzić na spotkania z niemowlętami, które towarzyszą im w zajęciach adresowanych do dorosłych. Ponieważ dzieci rosną i jak na razie nie chcą się z Fundacją rozstawać, rozszerzamy ofertę i opracowujemy zajęcia dla coraz starszych „małych dzieci” – w tej chwili do 9 roku życia. Warsztaty prowadzone w fundacji mają charakter autorski, są w stu procentach tworzone, przygotowywane i prowadzone przez zespół fundacji wspierany przez wolontariuszy.

NAJWAŻNIEJSZE PROJEKTY

- **Sto Pociech – miejsce wczesnej profilaktyki i integracji. Zanim małe problemy staną się wielkimi problemami społecznymi** – wykłady i warsztaty z dzieckiem, na kolanach, na głowie i w chuście wzmacniające rodzinę w momencie, gdy pojawiają się małe dzieci oraz Grupy Zabawowe wspierające rozwój najmłodszych dzieci (od 0 do 3 lat).
- **Odkrywanie świata na nowo** – warsztaty edukacyjno-zabawowe dające odpowiedź współczesnej nauki na pytania zadawane przez dzieci i umożliwiające im doświadczanie, samodzielne eksperymentowanie.
- **Łapanie bakcyli** – wydarzenia i warsztaty artystyczne (muzyczne, plastyczne, teatralne i inne) dla rodzin z małymi dziećmi, przygotowane tak, by dzieci doświadczyły radości bycia twórcą, a dorośli mogli odkrywać drzemiące w nich talenty.
- **Brykamy bez mamy** – spotkania ośmielające maluchy do spędzania czasu bez mamy i w gronie rówieśników, umożliwiające naukę samodzielności i zdobywanie nowych umiejętności.
- **Kafejka Stu Pociech** – miejsce, w którym można odetchnąć i przez chwilę nic nie robić.

Fundacja „Sto Pociech”

MODELOWE DZIAŁANIE

Ogród w wielkim mieście – cykl warsztatów zabawowo-edukacyjnych

INSPIRACJE

Pomysły zarówno na te zajęcia, jak i na wszystkie działania w „Stu Pociechach”, Fundacja czerpie z codzienności. Warsztaty, wykłady i spotkania to efekt poszukiwania wciąż nowych sposobów na to, jak szczęśliwie, twórczo i z pożytkiem dla całej rodziny spędzać ze sobą czas powszedni i świąteczny.

Inspiracje do „Ogrodu w wielkim mieście” częściowo czerpane były z zabaw z własnymi dziećmi, proponowane doświadczenia były próbą zmierzenia się z pytaniami, które zadają dzieci, oraz z tym, co fascynuje ich rodziców. W zajęciach Fundacja wykorzystywała także pomysły na eksperymenty (np. fizyczne) adresowane do uczniów i studentów, dostosowując je do możliwości pojmowania młodszych dzieci. Większość warsztatów prowadzona była metodą projektu badawczego, dostosowaną do specyfiki zajęć organizowanych w fundacji.

DZIAŁANIA

„Ogród w wielkim mieście” to cykl sześciu warsztatów zabawowo-edukacyjnych, zaplanowanych w trzech blokach: jesiennym, zimowym i wiosennym. Spotkania zostały pomyślane tak, aby wspólnie podpatrywać i badać wszystko to, co daje nam zmieniająca się przyroda, oraz tego doświadczać. W każdym z trzech bloków odbyły się warsztaty dla odkrywców i artystów. Działania w ramach warsztatów „Ogród w wielkim mieście” skierowane były bezpośrednio do rodzin z dziećmi w wieku przedszkolnym oraz do zespołu Fundacji.

Etapy realizacji projektu:

1. Szkolenie zespołu edukacyjnego w pracy metodą projektu badawczego.
2. Opracowanie scenariusza zajęć z zastosowaniem elementów metody projektów badawczych.

3. Konsultacje ze specjalistą w dziedzinie pracy metodą projektu badawczego.
4. Przeprowadzenie zajęć.
5. Opracowanie strony WWW w celu relacjonowania przebiegu projektu wraz z galerią internetową (prezentacja prac tworzonych z materiałów nietrwałych, m.in. warzyw, lodu).
6. Przygotowanie dwóch wystaw fotograficznych prezentujących produkty poszczególnych etapów projektu.

Etapy 2–4 przeprowadzane były trzykrotnie, przy każdym z trzech cykli zajęć (jesiennym, zimowym i wiosennym).

Jesień

Podczas tego spotkania powstała niezwykła kolekcja jesiennych stwo-rów. Kto i z czego ją stworzył? Materiałami były warzywa, owoce, liście, mech, gałęzie i korzenie, czyli wszystko to, co można znaleźć w jesiennym ogrodzie czy lesie. Autorami stały się dzieci, które z pomocą swoich rodziców zmieniły Ogród Stu Pociech w kolorową galerię. Wkrótce jedyne w swoim rodzaju warzywno-owocowe dzieła na dobre „zadomowiły się” w Stupociechowym Ogrodzie. Jedne ukryły się w trawie, inne „przycupnęły” pod drzewami, jeszcze inne „wskoczyły” do warzywnika, doskonale wkomponowując się w jego przestrzeń, a jeszcze inne stanęły na straży dziecięcego domu. Artyści mogli sami utrwalić swoje dzieła na fotografiach.

Podczas kolejnych zajęć rodzice wraz z dziećmi rozpoczęli pracę nad pierwszą jesienną częścią przewodnika po Ogrodzie Stu Pociech. Efekty prac całego warsztatu, w których skład weszły szkice, kartki z uwiecznionymi na nich ogrodowymi znaleziskami, zielniki opisujące drzewa ogrodu oraz wszystkie notatki z przeprowadzonych badań i obserwacji, prezentowano w pracowni przyrodniczej do końca listopada 2008 r. Po zakończeniu wystawy zostały one dołączone do jesiennego części przewodnika po Ogrodzie Stu Pociech.

Fundacja „Sto Pociech”

Zima

Woda, kilka pustych pojemników oraz trochę mrozu – to podstawowe składniki naszych zimowych arcydzieł. Autorami lodowych prac stali się zarówno dorośli, jak i dzieci, które z pomocą rodziców wykonały lodowe ozdoby, zawieszki i lampiony. W jaki sposób powstały te nadzwyczajnej urody zimowe latarnie ogrodowe? Wystarczyło nalać do wiadra, miski bądź innej formy trochę wody i wystawić je na mroź, aby stężały. Po wydobyciu bryły lodu z naczynia i wydrążeniu w niej otworu na świeczkę powstawał lodowy lampion, którego ścianki świetnie ochraniały płomyk przed wiatrem.

Wiosna

Na początku zajęć młodzi badacze wyruszyli w teren na poszukiwanie pierwszych, nieco ukrytych i na pierwszy rzut oka niedostrzegalnych, zwiastunów wiosny. Miejsca, w których wyrosły młode listki, siewki i kwiaty, kwitnące pomimo nocnych mroźnych przymrozków, pieczołowicie zaznaczano na ogrodowych mapkach. Następnie nadszedł czas na obserwację ptactwa. Każde dziecko mogło posłuchać, jak śpiewają gil, szpak czy kukułka, oraz odnaleźć ich podobizny wśród zdjęć przyklejonych do grubych pni drzew.

Mali badacze mogli do woli oglądać zgromadzone na tarasie młode gałązki krzewów i drzew. Dzieci obserwowały rozkwitające pąki, dotykały zimnej ogrodowej ziemi, przyglądały się nasionom słonecznika i fasolki, smakowały kielki rzodkiewki, lucerny i rzeżuchy. Patrzyły, jak wyglądają kielkujące nasiona wysiane w przezroczystych pudełkach, oglądały ich długie korzonki i zielone, drobne listki. Na koniec czekała wszystkich prawdziwa wiosenna uczta: pasta jajeczna ze świeżymi kielkami i młodym szczypiorkiem zagryzana pysznym razowym chlebem.

W drugiej części warsztatów wiosennych „Co w trawie piszczy?” – warsztatów dla artystów – Fundacja zaprosiła rodziców i dzieci do współtworzenia wyjątkowej inscenizacji „Ptasiego radia” Juliana Tuwima. Najpierw uczestnicy poszukiwali wiosennych dźwięków ukrytych w Ogrodzie Sto Pociech (głosów ptaków, orkiestry instrumentów ogrodowych, stworzonej z grabi, motyczek, gałęzi, grzechotek

piaskowo-żwirowych) i nagrywali. Następnie w sali warsztatowej przygotowali bohaterów przedstawienia: słowika, kukulkę, koguta, gila, dzięcioła, sowę, jemioluszkę, dzierlatkę i kaczkę, i jeszcze wiele innych postaci ptaków oraz wspólnie zaprezentowali inscenizację „Ptasiego radia”, wykorzystując teatr cieni.

ZASOBY

Przy projekcie pracował zespół edukacyjny fundacji, składający się ze specjalistów i pasjonatów różnych dziedzin: animatora kultury, plastyka, muzyka – czyli grupa odpowiadająca za warsztaty dla artystów, oraz przyrodnik, fizyk i geograf – czyli kadra kierująca warsztatami dla odkrywców.

Do realizacji zadania potrzebne są ogród lub bezpieczny teren publiczny, w którym można realizować zadania terenowe, oraz pracownia – sala wyposażona w stoliki i krzeselka dla dzieci. Niezbędnym wyposażeniem są lupy, podkładki badaczy, lornetki, odtwarzacze CD lub MP3 (stanowiące kuferki badacza), zestaw instrumentów muzycznych, przyrządów meteorologicznych (wyposażenie skrzyń edukacyjnych) oraz materiały nietrwałe, będące przedmiotem badania, odkrywania i przetwarzania (warzywa i owoce, cebulki, nasiona i kielki, lód). Przydatna jest także przestrzeń wystawowa, na której można prezentować osiągnięcia dzieci i dokumentować przebieg zajęć.

FINANSE

Projekt był finansowany z dwóch głównych źródeł: dotacji Fundacji Rozwoju Dzieci im. Jana Amosa Komeńskiego i Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności (63,5%) oraz wkładu własnego Fundacji (36,5%). Wdrożenie projektu kosztowało 14.180 zł. Największe środki finansowe zostały wykorzystane na rozbudowanie przestrzeni i zasobów edukacyjnych, umożliwiających przeprowadzenie warsztatów oraz merytoryczne i techniczne przygotowanie warsztatów. Należy jednak podkreślić, że był to koszt jednorazowy, a powstałe produkty są i mogą być wielokrotnie wykorzystywane (gotowa przestrzeń i scenariusze).

Ogród w wielkim mieście

WSPARCIE

Projekt nie mógłby być zrealizowany z taką jakością, jaką udało się wypracować, gdyby nie ważny wkład wolontariacki – studencki, rodzicielski i wolontariat dorosłych związanych z Fundacją „Sto Pociech”. Wolontariusze współpracowali przy organizacji przestrzeni oraz bezpośrednim przygotowaniu technicznym zajęć.

JAKOŚĆ

Fundacja stara się prowadzić wyjątkowe zajęcia, dlatego poświęca na ich wymyślanie i przygotowanie sporo czasu. Każdy z warsztatów przeprowadzonych w ramach cyklu „Ogród w wielkim mieście” poprzedzony był wieloma spotkaniami, burzą mózgów zespołu edukacyjnego, własnymi eksperymentami oraz konsultacjami ze specjalistą w pracy metodą projektów badawczych.

Fundacja stara się stworzyć przestrzeń inspirującą dzieci do odkrywania, zadawania pytań i poszukiwania odpowiedzi. Przestrzeń, w której prowadzący i/lub towarzyszący rodzice nie dają gotowych odpowiedzi, a jedynie zachęcają do własnych poszukiwań. Teren ogrodu jest urządzony w taki sposób, aby zachęcić dzieci do zabaw spontanicznych, Fundacja unika urządzeń typowych dla placów zabaw, na których zabawa odbywa się według zaplanowanego przez konstruktora schematu. „Niedookreślona” przestrzeń zostawia miejsce dla wykorzystania jej wedle dziecięcych pomysłów lub propozycji instruktora prowadzącego zajęcia. Przestrzeń w budynku jest wielofunkcyjna i nie może mieć stałego, tematycznego wyposażenia, została przez Fundację wzbogacona o mobilne pomoce edukacyjne, m.in. kuferki badacza zawierające miarki, lupy, podkładki i lometki oraz skrzynie edukacyjne – meteorologiczną i muzyczną.

Każde zajęcia prowadzone były w dwóch przestrzeniach – część terenowa (niezależnie od warunków pogodowych) odbywała się w ogrodzie i służyła obserwacji i zbieraniu materiałów. Część studyjna, na którą Fundacja zapraszała uczestników do pracowni, poświęcona była szczegółowemu badaniu, prostym doświadczeniom dającym odpowiedź na nurtujące pytania. Część terenowa i studyjna rozdzielone były krótką przerwą na herbatę i chwilę spontanicznej zabawy, przerwa w pracy umożliwiła dłuższe skupienie dzieci na zadaniach. Fundacja wprowadziła pewne motywy pojawiające się w kolejnych blokach zajęć, wiążące moduł jesienny, wiosenny i zimowy w jedną całość – były to m.in. badania i zapis warunków pogodowych oraz wątki kulinarne związane z przyrodą w różnych porach roku (jesienne przygotowania zapasów – kiszenie ogórków, zimowe badania lodu i produkcja lodów truskawkowych, wiosenna sałatka z jajek i nowalijek).

Fundacja „Sto Pociech”

SUKCESY MODELU

Fundacja jest zadowolona z wypracowania nowego modelu, w którym efekty pracy w każdym module są zarówno indywidualne (np. prace plastyczne, karty drzew, lampy lodowe, modele ptaków), jak i ogólne – zbiorowe. Prace indywidualne mogą być zabierane do domu, co w przypadku dzieci jest istotne, prace zbiorowe służą innym w trakcie trwania projektu i po jego zakończeniu (przewodnik po ogrodzie, galerie prac). Dużo zadowolenia dało Fundacji to, że w zaproponowane zabawy udało się twórczo zaangażować rodziców. Proponowane aktywności były inspiracją do własnych/rodzinnych działań i odkryć prowadzonych już po zakończeniu warsztatów w domach, ogrodach lub na balkonach (warzywne stwory, lampy lodowe).

Udało się przedstawić różnorodność i zmienność polskiej przyrody dzieciom, które mieszkając w Warszawie, patrzą na przyrodę przez pryzmat przyszytych trawników, przyciętych krzewów, sezonowych kwietników i zwierząt żyjących w ogrodach zoologicznych. W centrum wielkiej aglomeracji, na Starym Mieście udało się przeprowadzić w tym miejscu działania egzotyczne: posadzić cebulki kwiatów, prowadzić obserwacje różnych gatunków drzew, założyć miniszklarenki, słuchać śpiewu ptaków, a przy okazji ubłocić i ubrudzić.

5 ZŁOTYCH RAD

- Uważnie patrzeć na to, co wokół. Jest tam wszystko, czego potrzebujemy, by twórczo być z dziećmi.
- Czerpać inspirację ze zdarzeń życia codziennego – z zabaw, awantur i dyskusji z dziećmi. Ze zwyczajnych, a zarazem niezwykłych, sprzętów domowego użytku.
- Wyluzować. I tak najważniejsze jest to, żeby z dziećmi po prostu być, wysłuchać je i wspomóc, by same robiły to, co je zajmuje/pasjonuje.
- Nie przeładowywać scenariusza zbyt wieloma zadaniami, zostawić czas na spontaniczną zabawę przy użyciu materiałów i sprzętów zgromadzonych do zajęć.
- Uważnie dokumentować to, co się dzieje w trakcie zajęć. Zdjęcia i wykonane prace są wspaniałą inspiracją, także dla tych, którzy nie mogli uczestniczyć w zajęciach.

Instytut Małego Dziecka im. Astrid Lindgren

O INSTYTUCIE

Instytut Małego Dziecka im. Astrid Lindgren (IMD) jest organizacją pozarządową, która powstała w 1993 r. Misją organizacji jest budowanie kultury małego dziecka jako integralnej części demokratycznego społeczeństwa. Promuje ona znaczenie wczesnego dzieciństwa i dobrej jakości edukacji dla rozwoju człowieka. Interdyscyplinarny zespół specjalistów (psychologów, pedagogów, nauczycieli przedszkolnych, socjologów, trenerów) pracuje na podstawie autorskiej, innowacyjnej koncepcji skoncentrowanej na perspektywie małego

dziecka. Programy Instytutu kierowane są do małych dzieci (od urodzenia do 7. roku życia) i ich najbliższego środowiska rodzinnego i edukacyjnego oraz wszystkich uczestników przestrzeni publicznej, w której żyją małe dzieci.

Instytut współpracuje z krajowymi i zagranicznymi instytucjami, organizacjami pracującymi na rzecz małych dzieci oraz szkoli się w zagranicznych placówkach i ośrodkach akademickich z USA, Czech, Słowacji, Holandii, Niemiec, Anglii i Francji.

NAJWAŻNIEJSZE PROJEKTY

W ramach działań IMD wprowadza różnorodne modelowe rozwiązania poprawiające jakość życia małych dzieci w Polsce, np. model szkolenia skoncentrowanego na dziecku dla nauczycieli, liderów i konsultantów Grup Zabawowych, model alternatywnych form opieki rozwojowej dla dzieci poniżej 3. roku życia oraz model wsparcia dla matek małych dzieci – centra matek. Prowadzi również akcje społeczne: „Wsparcie na Starcie”, „Przedszkole dla Każdego”, „Rusz Wózkiem, Rusz Światem”, które pokazują ważne problemy małych dzieci w przestrzeni publicznej.

Instytut Małego Dziecka im. Astrid Lindgren

MODELOWE DZIAŁANIE

Alternatywne formy opieki rozwojowej dla dzieci poniżej 3. roku życia – modelowe rozwiązanie problemu społecznego oraz przykład współpracy samorządu (Urząd Miasta Poznania) i organizacji pozarządowej (Instytut Małego Dziecka im. Astrid Lindgren)

INSPIRACJE

Instytut Małego Dziecka im. Astrid Lindgren od zawsze interesował się jakością życia małych dzieci (od urodzenia do 7. roku życia) oraz uwzględnianiem ich potrzeb i praw w przestrzeni publicznej. Równocześnie w różnorodny sposób wspiera rodziny małych dzieci, a szczególnie matki, w łączeniu roli rodzicielskiej i zawodowej i przeciwdziałaniu wykluczaniu ich z życia społecznego. Szczególnie ważnym doświadczeniem Instytutu było przygotowanie nowego programu „Grupy Zabawowe” dla dzieci do 18. miesiąca życia i ich opiekunów, który był dużą innowacją w skali Polski. Inspiracją była również akcja „Rusz Wózkiem, Rusz Światem”, która zwracała uwagę na to, czy i w jaki sposób przestrzeń publiczna jest miejscem przyjaznym dla rodzin z małymi dziećmi.

IMD zauważył, że sprawy małych dzieci i ich rodzin nie są priorytetem w naszym kraju, a polityka prorodzinna jest często nieadekwatna i niewystarczająca w stosunku do potrzeb społecznych, co rodzi poważne konsekwencje społeczne i gospodarcze. Pod względem liczby rodzących się dzieci Polska zajmuje 26. miejsce wśród 27 krajów Unii Europejskiej. Głównym powodem tego stanu nie jest niechęć dorosłych Polaków do posiadania dzieci, ale względy finansowe oraz obawa o utratę pracy.

Równocześnie IMD poprzez swoje międzynarodowe kontakty zauważył, że doświadczenia krajów zachodnich pokazują, iż ważnym instrumentem polityki prorodzinnej są wysokiej jakości, ogólnie dostępne oraz elastyczne formy pozarodzinnej opieki nad małym dzieckiem do 3 lat. Uznał, że w Polsce istnieje pilna potrzeba stworzenia nowoczesnych i wysokiej jakości form opieki rozwojowej dla dzieci, które wyjdą naprzeciw różnorodnym potrzebom współczesnej rodziny, poszerzą i zróżnicują istniejącą ofertę oraz będą stanowiły miejsce optymalnego rozwoju dla małych dzieci.

DZIAŁANIA

Alternatywne formy opieki to całodienne miejsca opieki rozwojowej nad dziećmi od 1. do 3. roku życia, które uzupełniają istniejącą ofertę opieki instytucjonalnej prowadzonej przez publiczne żłobki. Promują nowy obraz dziecka oparty na założeniu, że małe dzieci uczą się od urodzenia, w sposób aktywny poznają świat oraz są pełnoprawnymi członkami społeczeństwa. Prowadzone są przez różne podmioty – organizacje pozarządowe, przedsiębiorców czy osoby prywatne – i finansowane z rozmaitych źródeł, jak np. samorząd, rodzice, zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, dotacje zewnętrzne. Świadczą dobrej jakości usługi opiekuńczo-edukacyjne i są dostosowane do aktualnych potrzeb rodziców pod względem: lokalizacji, wielkości, liczby dzieci, godzin funkcjonowania, zasad odpłatności. Krótkofalowym celem programu jest zapewnienie większej liczby miejsc jakościowej opieki rozwojowej dla dzieci poniżej 3. roku życia w Poznaniu. Natomiast długofalowym – wsparcie rozwoju społecznego poprzez ułatwienie godzenia roli rodzica i pracownika, lepszy start edukacyjny i życiowy dla małych dzieci oraz wsparcie rozwoju gospodarczego poprzez wzmocnienie rynku pracy kobiet i budowanie kapitału ludzkiego.

Program realizowany jest przez Instytut Małego Dziecka im. Astrid Lindgren we współpracy z Wydziałem Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Poznania. Program „Alternatywne formy opieki rozwojowej dla dzieci poniżej 3. roku życia” jest realizowany w latach 2008–2012.

Alternatywne formy opieki rozwojowej dla dzieci poniżej 3. roku życia

Obejmuje następujące etapy pracy:

1. Diagnoza społeczna sytuacji dotyczącej opieki nad dziećmi poniżej 3. roku życia w Poznaniu.
2. Analiza aktualnej oferty opieki pozarodzinnej w Polsce i za granicą: dostępnej literatury specjalistycznej z zakresu pedagogiki i psychologii małego dziecka oraz ekonomii i polityki społecznej, aktualnych uwarunkowań prawnych i istniejącej infrastruktury dotyczącej opieki nad dziećmi.
3. Wyjazdy studyjne do Niemiec, Wielkiej Brytanii i Francji – obserwacja dobrych praktyk.
4. Stworzenie „Koncepcji programowej i organizacyjnej alternatywnych form opieki rozwojowej dla dzieci poniżej 3. roku życia”.
5. Współpraca z partnerami: organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami, żłobkami publicznymi, urzędnikami i ekspertami z zakresu wczesnej edukacji i polityki społecznej w Polsce i za granicą.
6. Praca interdyscyplinarnego Zespołu Projektowego powołanego przez Prezydenta Miasta Poznania, w skład którego wchodzi przedstawiciele różnych Wydziałów Urzędu Miasta Poznania, przedstawiciele organizacji pozarządowej – Instytutu Małego Dziecka, przedstawiciele środowiska akademickiego oraz powiatowej stacji sanitarno-epidemiologicznej.
7. Działania promocyjne i lobbingowe – konferencja „Mama i tata w pracy... Alternatywne formy opieki rozwojowej dla dzieci poniżej 3. roku życia – nowe rozwiązania w systemie opieki nad dziećmi w Poznaniu”, przygotowanie i dystrybucja publikacji na temat alternatywnych form opieki rozwojowej, kontakt z mediami.
8. Opracowanie podstaw prawnych funkcjonowania alternatywnych form opieki rozwojowej dla dzieci poniżej 3. roku życia na poziomie ustawodawczym, rządowym i samorządowym.

9. Dobór 4 placówek do projektu pilotażowego – małych, mobilnych miejsc dla 12–24 dzieci, od 1 do 3 lat; prowadzonych przez różnego rodzaju podmioty: organizacje pozarządowe, przedsiębiorców czy osoby prywatne.
10. Opracowanie i przeprowadzenie procesu szkoleniowego dla dyrektorów i pracowników placówek.
11. Monitoring pracy placówek i certyfikacja jakości pracy.
12. Prowadzenie placówek według standardów i zgodnie z wytycznymi koncepcji programowej i organizacyjnej.
13. Ewaluacja całościowego programu prowadzona przez zewnętrznych ewaluatorów
14. Przygotowanie publikacji opisującej model „Alternatywnych form opieki rozwojowej dla dzieci poniżej 3. roku życia”.
15. Upowszechnienie programu.

Obecny etap programu „Alternatywne formy opieki rozwojowej dla dzieci poniżej 3. roku życia” to opracowywanie podstaw prawnych funkcjonowania alternatywnych form opieki rozwojowej dla dzieci poniżej 3. roku życia.

ZASOBY

Wiedza i doświadczenie w obszarze wczesnego dzieciństwa i wczesnej edukacji

Instytut Małego Dziecka łączy wieloletnie doświadczenia w bezpośredniej pracy z dziećmi od urodzenia do 3 lat i ich rodzicami z prowadzeniem długofalowych programów szkoleniowych dla profesjonalistów pracujących na rzecz małych dzieci.

Zespół Instytutu opiera swoją działalność na nowatorskich i innowacyjnych modelach pracy oraz ma doświadczenia w replikowaniu modeli z różnych krajów i adaptowaniu ich do naszych warunków kulturowo-społecznych.

Instytut Małego Dziecka im. Astrid Lindgren

Dobrze rozpoznany problem społeczny i diagnoza społeczna

Instytut Małego Dziecka wspólnie z Urzędem Miasta Poznania rozpoznał problemy rodzin małych dzieci w różnych kontekstach (psychologicznym, społecznym, prawnym, ekonomicznym).

Dobra i stała współpraca z samorządem lokalnym

Instytut Małego Dziecka współpracował od samego początku swojej działalności z władzami lokalnymi przy realizacji różnych przedsięwzięć w różnych rolach. Zbudował dobre warunki do prowadzenia partnerskiego projektu.

Zaangażowanie różnych podmiotów działających na rzecz poprawy jakości życia małych dzieci

Z doświadczeń IMD wynika, że aby rozwiązać jakiś ważny problem społeczny dotyczący dzieci i wprowadzić trwałą zmianę, potrzebne są działania systemowe prowadzone przez wszystkie zainteresowane strony: rodziców, organizacje społeczne, instytucje publiczne i przedsiębiorców. Połączenie interdyscyplinarnych kompetencji i możliwości stanowi duży potencjał całego przedsięwzięcia.

Sieć współpracy organizacji i instytucji działających na rzecz wspierania rozwoju i edukacji małych dzieci

Instytut Małego Dziecka aktywnie współpracuje z wieloma instytucjami i organizacjami w Polsce, Niemczech, Holandii i USA. Jest członkiem Partnerstwa na rzecz Rozwoju i Edukacji Małych Dzieci. Sieć kontaktów IMD umożliwia wykorzystanie potencjału i doświadczeń wykraczających poza lokalny wymiar.

FINANSE

Model jest w trakcie pilotażu. Całe przedsięwzięcie do tej pory finansowane jest ze środków Urzędu Miasta Poznania i środków własnych Instytutu Małego Dziecka. Koszty przeznaczone na 2008 r. wyniosły 125.480 zł (w tym środki UM – 110.000 zł, IMD – 15.480 zł), a na 2009 r. wynoszą 105.340 zł (w tym środki UM – 95.000 zł, IMD – 10.340 zł).

Koszty, które do tej pory zostały rozdysponowane, dotyczą wyjazdów studyjnych, przygotowania koncepcji, 2 konferencji, publikacji, materiałów, opracowania i prowadzenia procesu szkoleniowego, monitoringu pracy placówek, współpracy z partnerami, oprócz tego są również koszty rzeczowe, administracyjne i eksploatacyjne.

WSPARCIE

W realizacji programu pomagają:

- sieć instytucji i organizacji, z którymi Instytut pozostaje w stałej współpracy – wsparcie w poszukiwaniu rozwiązań prawnych, organizacyjnych, programowych i poznaniu dobrych praktyk w krajach UE,
- Partnerstwo na rzecz Rozwoju i Edukacji Małych Dzieci – uczestniczyło w pracach nad poprawkami do kodeksu pracy,
- Urząd Miasta Lyon we Francji – wsparcie w organizacji wizyty studyjnej i pracach nad poszukiwaniem formuły prawnej oraz wizyty urzędnika francuskiego w Poznaniu, odpowiedzialnego za pracę żłobków w Lyonie,
- Instytut INA, ISTA – Uniwersytet Berliński – wsparcie w organizacji wizyty studyjnej w Berlinie i w poszukiwaniach rozwiązań programowych,
- Thomas Coram Centre – wsparcie w organizacji wizyty studyjnej w Londynie w Wielkiej Brytanii.

JAKOŚĆ

Model alternatywnych form opieki rozwojowej dla dzieci poniżej 3. roku życia w szczególny sposób koncentruje się na dbaniu o jakość na różnych poziomach programu. Jakość bieżącej realizacji programu zabezpieczają stała współpraca z Wydziałem Zdrowia i Spraw Społecznych oraz powołanie interdyscyplinarnego Zespołu Projektowego przez Prezydenta Miasta Poznania.

Ponadto stworzona „Koncepcja programowa i organizacyjna” otrzymała dwie rekomendacje: prof. dr hab. Lidii Cierpiąłkowskiej z Instytutu Psychologii UAM oraz dra Piotra Michonia z Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu. Rekomendacje oceniają

Alternatywne formy opieki rozwojowej dla dzieci poniżej 3. roku życia

koncepcję z różnych perspektyw, pierwsza – z perspektywy psychologicznej, zapewnienia optymalnych warunków rozwoju dla małych dzieci, druga – zawiera ocenę realizacji aspektu ekonomicznego-społecznego.

Zabezpieczenie jakości pracy samych placówek odbywa się poprzez opracowanie standardów programowych i organizacyjnych prowadzenia placówek oraz stworzenie i prowadzenie procesu szkoleniowego (60 godz. – dyrektorzy, 120 godz. – pracownicy) przez Instytut Małego Dziecka. Program przewiduje też stały monitoring pracy placówek – zgodności ich pracy z wytycznymi koncepcji i systemu przyznawania certyfikatów jakości przez Instytut Małego Dziecka. Planowana jest również całościowa ewaluacja programu w ostatnim roku pilotażu.

Program wpisuje się w istniejące na świecie nowoczesne systemy opieki pozarodzinnej nad małym dzieckiem, których cechą jest dostępność, elastyczność i jakość.

Instytut Małego Dziecka im. Astrid Lindgren

SUKCESY MODELU

Sukcesami programu „Alternatywne formy opieki rozwojowej dla dzieci poniżej 3. roku życia” są:

- Poszerzenie i zróżnicowanie istniejącego systemu opieki pozarodzinnej dla rodzin z małymi dziećmi.
- Odpowiedź na potrzeby mieszkańców Poznania – rodzin z małymi dziećmi i próba rozwiązania ważnego problemu społecznego.
- Pokazanie zaangażowania całej społeczności lokalnej: rodziców, polityków, profesjonalistów, urzędników, mediów.
- Odpowiedź na zalecenia Unii Europejskiej w kwestii poszerzenia dostępnych form opieki nad najmłodszymi (92/241/EEC) oraz promowania równości płci.
- Realne wsparcie dla kobiet w łączeniu obowiązków zawodowych i rodzinnych.

5 ZŁOTYCH RAD

- Otwartość na poszukiwanie różnorodnych rozwiązań i łączenie działań sektora publicznego, pozarządowego i prywatnego.
- Regularna współpraca wszystkich partnerów, ustalenie jasnego zakresu odpowiedzialności.
- Czerpanie inspiracji ze sprawdzonych rozwiązań na świecie.
- Interdyscyplinarne podejście, aktywny lobbing, szukanie sojuszników w różnych obszarach: rodzice, przedsiębiorcy, naukowcy, ekonomiści, politycy społeczni.
- Dbanie o jakość prowadzonych działań jako podstawowa zasada programu.

Oddział Gminny Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Cekcynie

O TOWARZYSTWIE

Oddział Gminny Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Cekcynie powstał w 2001 r. Swoje działania kieruje do dzieci i młodzieży z gminy Cekcyn oraz ich rodziców. Towarzystwo opiera swoją działalność na współpracy ze świetlicami wiejskimi w gminie (jest ich obecnie 12). Zasadnicze działania skupiają się głównie na organizacji zajęć w czasie wolnym – przede wszystkim zimowisk i wypoczynku letniego. Głównym terenem działania jest obecnie świetlica wiejska w Ostrowie, gdzie oprócz prowadzenia stałej grupy 3–6-latków do wszystkich działań włączane są

maluchy (wspólne zabawy, uczestnictwo maluchów w amatorskiej grupie teatralnej, wspólne wyjazdy i wycieczki z udziałem rodziców). Sukcesem Towarzystwa jest wypracowanie form współpracy ze świetlicami wiejskimi w gminie – stałe współdziałanie przy organizacji wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci i młodzieży. Cieszy także współpraca z Fundacją Komeńskiego w zakresie działań dla małych dzieci oraz koordynowanie na terenie gminy Cekcyn działań związanych z realizacją Strategii Rozwoju Edukacji Elementarnej.

NAJWAŻNIEJSZE PROJEKTY

- **Organizacja wypoczynku letniego i zimowego:** „Tak, jak my”; „Wszystkie piłeczki”; „Przystanek Ostrowo”, „Duży małemu”.
- **Organizacja działań promujących twórczość artystyczną dzieci i młodzieży** (konkursy, plenery, wystawy itp.): „Podziwiać, pokazać, utrwalić”; „Ptasi gościniec”; „Razem z maluchami”.
- **Bliżej dziecka** – opracowanie i realizacja zajęć dla dzieci 3–5-letnich w świetlicach wiejskich przy współpracy z Fundacją Komeńskiego i Szkołą Podstawową w Zielonce.

Oddział Gminny Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Cekcynie

MODELOWE DZIAŁANIE

Zespoły edukacyjno-wychowawcze na dobry początek

INSPIRACJE

Największą inspiracją była praca zespołów Lokalnego Partnerstwa na rzecz Dzieci, prowadzona pod kierunkiem trenerów Fundacji Komeńskiego. To był prawdziwy zastrzyk pomysłów i konkretnych wskazówek, jak zabrać się do działania. W pomysłach TPD korzystało także z doświadczeń pracy świetlic wiejskich w gminie – są to miejsca różnych działań środowiskowych.

DZIAŁANIA

Działania TPD poprzedziła analiza demograficzna gminy. Projekt zakładał utworzenie dwóch świetlicowych zespołów edukacyjno-wychowawczych i jednej grupy popołudniowej w przedszkolu gminnym dla dzieci w wieku 3–5 lat z gmin w sołectwach: Ostrowo, Nowy Sumin, Cekcyn. Zajęcia przy ścisłym współdziałaniu rodziców prowadziła studentka V roku wychowania przedszkolnego. Ponadto w ramach projektu prowadzone były 3 godziny logopedii dla dzieci 3–5-letnich oraz 2 godziny gimnastyki korekcyjnej dla 6-latków zakwalifikowanych po badaniach bilansowych. Dużym wyzwaniem była dla TPD organizacja dyżurów rodziców w trakcie zajęć. Rodzice powoli zaczęli rozumieć, że pomimo, iż dzieci czują się dobrze i bezpiecznie w świetlicy, warto spędzić ten czas razem z nimi. TPD dbało także o to, żeby instruktorki świetlicowe mogły stać się rzeczywistymi partnerkami nauczycielek prowadzących, zdobywając dodatkową wiedzę z zakresu edukacji najmłodszych.

ZASOBY

Przy realizacji modelu przede wszystkim niezbędna była wykwalifikowana kadra (wychowawcy przedszkolni, logopeda, instruktor gimnastyki korekcyjnej). Doraźnie TPD wspierali także nauczyciele wychowania przedszkolnego, plastyki, logopeda oraz pedagog szkolny. Nieocenione było wsparcie instruktorek świetlic

wiejskich oraz studentki wychowania przedszkolnego. W kontynuacji przedsięwzięcia bardzo przydały się umiejętności osób posiadających wiedzę o zdobywaniu środków finansowych na działania edukacyjne. Oczywiście do realizacji przedsięwzięcia niezbędne było odpowiednie miejsce (w tym przypadku świetlica) oraz wyposażenie dla małych dzieci (stoliki, krzeselka, miejsce na odzież). Do pracy były potrzebne bezpieczne i dobrane do potrzeb rozwojowych dzieci pomoce dydaktyczne i zabawki.

FINANSE

Koszt wdrożenia modelu w roku szkolnym (2008/2009) wyniósł ok. 25.000 zł. Roczne koszty prowadzenia jednej grupy to ok. 8.000 zł. Największą część środków pochłaniają wynagrodzenia dla prowadzących zajęcia oraz materiały do zajęć. Projekt był finansowany w 70% z dotacji od Fundacji Rozwoju Dzieci i w 30% z budżetu gminy. Natomiast kontynuacja projektu finansowana jest w 90% ze środków PO KL oraz w 10% ze środków budżetu gminy.

WSPARCIE

Wsparcia merytoryczne w realizacji projektu udzielili trenerzy Fundacji Komeńskiego, doświadczeni nauczyciele. Od strony technicznej pomagali pracownicy urzędu gminy i rodzice dzieci. Księgowość projektu prowadzili pracownicy urzędu gminy. Samorząd gminy udzielił wsparcia w przygotowaniu świetlic, przeprowadzeniu remontu i zakupie wyposażenia. Działania TPD wspierali rady sołeckie, koła gospodyń wiejskich, emerytowani nauczyciele i pedagog szkolny.

Zespoły edukacyjno-wychowawcze na dobry początek

JAKOŚĆ

TPD prowadzi bieżący monitoring projektu, robi ankiety z uczestnikami. Przede wszystkim jednak rozmawia z rodzicami, nauczycielami i dziećmi i elastycznie wprowadza zmiany w programie. Sprawdza dokumentację działań z dziećmi. Przywiązuje dużą wagę do tego, żeby dzieci włączały się w życie społeczności. Dlatego dba o udział maluchów w środowiskowych uroczystościach i spotkaniach. Jednocześnie jest to okazja do prezentacji ich osiągnięć i postępów. Dzieci przedstawiają swoje prace, uczestniczą w przedstawieniach teatralnych, realizują własne programy okolicznościowe (recytują wiersze, śpiewają piosenki).

Oddział Gminny Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Cekcynie

SUKCESY MODELU

Najbardziej cieszy rosnące zainteresowanie społeczności lokalnej działaniami na rzecz małych dzieci. Udało się przekształcić pracę w grupach świetlicowych z maluchami w stałe zajęcia. To pomaga dzieciom i rodzicom współpracować i lepiej utożsamiać się z grupą. Największym sukcesem TPD jest duże zapotrzebowanie rodziców na kontynuację działań, które pchnęło do poszukiwania dofinansowania. Na szczęście udało się zdobyć środki i projekt będzie nadal realizowany.

5 ŻŁOTYCH RAD

- Należy przygotować „mapę potrzeb” – dokładnie przeanalizować rzeczywiste zapotrzebowanie na takie zajęcia.
- Dokładnie przeanalizować warunki techniczno-organizacyjne (miejsce, możliwości dostosowania, wyposażenia, zapewnienie odpowiednich warunków) oraz merytoryczne (kadra!).
- Przeanalizować możliwości kontynuacji działań (co będzie po zakończeniu projektu?) – p. Marzena Łotys mówi: „Zaczynaj z wizją końca”!
- Zapewnić sobie współpracę, a przynajmniej akceptację, ze strony władz samorządowych.
- Pozyskać 1–2 partnerów (rzeczywistych, a nie „figurantów”).

No i na koniec: nie zniechęcać się niepowodzeniami!

Polskie Stowarzyszenie Pedagogów i Animatorów KLANZA Oddział Białostocki

O STOWARZYSZENIU

Polskie Stowarzyszenie Pedagogów i Animatorów KLANZA Oddział Białostocki jest jedną z 17 struktur lokalnych ogólnopolskiego stowarzyszenia. Na terenie województwa podlaskiego działa od 1998 r. Inicjatorami powstania organizacji byli absolwenci rocznego kursu „Animacja grupy metodami pedagogiki zabawy” prowadzonego w 1997 r. w Białymstoku przez trenerów lubelskich oraz dr Zofię Zaorską – założycielkę KLANZY.

Celem działań stowarzyszenia jest propagowanie idei pedagogiki zabawy na terenie całego województwa podlaskiego i poza granicami kraju (Litwa, Łotwa, Białoruś). Propozycje Stowarzyszenia kieruje do szerokiego grona odbiorców, zarówno pedagogów, nauczycieli, wychowawców, katechetów, pracowników socjalnych, organizatorów kolonii, obozów, zimowisk, pracowników placówek kulturalno-oświatowych, jak i dzieci, młodzieży, rodziców, studentów i osób niepełnosprawnych. Jest organizacją pozarządową, skupiającą osoby aktywne, poszukujące nowych rozwiązań zmierzających do zmiany rzeczywistości edukacyjnej. Wprowadza styl w nauczaniu,

wychowaniu i animacji społeczno-kulturalnej, wyzwalający aktywność własną uczestników w atmosferze współpracy i poszanowania podmiotowości. Uznaje, że każdy człowiek ma potencjał twórczy i może się rozwijać.

KLANZA to przede wszystkim ludzie. Obecnie Oddział Białostocki zrzesza 44 członków (głównie pedagogów, animatorów, nauczycieli i studentów). Na co dzień w Oddziale pracuje 8 pracowników, a na stałe współpracuje z nim 7 trenerów KLANZY oraz 8 konsultantów Centrum Ochrony Dziecka i Rodziny. W działaniach aktywnie pomaga także grupa młodych wolontariuszy.

Najważniejsze sukcesy to prowadzenie placówek: Filii Centrum Szkoleniowego KLANZA Oddział w Białymstoku – niepublicznej placówki doskonalenia nauczycieli, Centrum Ochrony Dziecka i Rodziny przed przemocą – placówki udzielającej kompleksowej pomocy dzieciom – ofiarom przemocy i ich rodzinom (Stowarzyszenie współpracuje z Fundacją „Dzieci Niczyje” w Warszawie) i świetlicy socjoterapeutycznej „Klanzowisko”.

NAJWAŻNIEJSZE PROJEKTY

- **PROJEKTOR – wolontariat studencki** – KLANZA jest lokalnym koordynatorem tego programu realizowanego przez Polsko-Amerykańską Fundację Wolności. Istotą programu jest realizacja przez grupy studentów wolontariuszy oryginalnych projektów edukacyjnych w szkołach na terenach wiejskich.
- **Bezpieczny przedszkolak** – projekt edukacyjny Wydziału Prewencji i Wydziału Ruchu Drogowego Komendy Wojewódzkiej w Białymstoku, koordynowany przez Polskie Stowarzyszenie Pedagogów i Animatorów KLANZA Oddział Białostocki, którego celem jest ograniczenie niebezpiecznych zdarzeń z udziałem dzieci.
- **Moje osiedle** – projekt aktywizacji małych środowisk lokalnych w obrębie dwóch osiedli Białegostoku.
- **Z pola do przedszkola** – kampania promocyjna na rzecz edukacji małych dzieci.

Polskie Stowarzyszenie Pedagogów i Animatorów KLANZA Oddział Białostocki

MODELOWE DZIAŁANIE

Klanzowa Akademia Rodzica

INSPIRACJE

Inspiracją były własne, wieloletnie doświadczenia w zakresie prowadzenia spotkań z rodzicami, poczynając od realizowania pojedynczych wejść do grup rodziców w ramach programu „Podlaskie Dni Rodziny”, organizowanych przez lokalne jednostki samorządowe. Poczynione w trakcie tych spotkań obserwacje i informacje zwrotne otrzymane od uczestników – rodziców, rodziców zastępczych, opiekunów prawnych – utwierdziły w przekonaniu, że powinien to być cykl spotkań stałej grupy rodziców. Dopiero wtedy można mówić o widocznych efektach „Szkoły Rodzica”. Na tej podstawie zrodził się projekt „Klanzowa Akademia Rodzica” realizowany w 4 gminach województwa podlaskiego dla 60-osobowej grupy rodziców, organizowany w całości przez Stowarzyszenie. Podczas tych systematycznych spotkań następował u rodziców proces odkrywania siebie, uświadamiania sobie także własnych potrzeb, nie tylko potrzeb swoich dzieci. Konstrukttywne zaspokajanie potrzeb jednych i drugich jest jednym z warunków prawidłowego funkcjonowania rodziny. „Klanzowa Akademia Rodzica”, realizowana w ramach projektu „Z pola do przedszkola – kampania promocyjna na rzecz edukacji małych dzieci”, znakomicie wpisywała się w obecne priorytety Ministerstwa Edukacji Narodowej. Obok spotkań z rodzicami równolegle odbywały się spotkania edukacyjne z dziećmi. To był pomysł trafiony!

DZIAŁANIA

Projekt „Klanzowa Akademia Rodzica” był prowadzony na terenie czterech gmin województwa podlaskiego: Michałowo, Knyszyn, Czarna Białostocka, Choroszcz. Celem projektu było uświadomienie rodzicom z terenów wiejskich ich roli w rozwijaniu potrzeb edukacyjnych dziecka oraz „wyposażenie” ich w wiedzę i umiejętności z zakresu kierowania rozwojem dziecka i stymulowania go. Projekt skierowany był do rodziców – mieszkańców gmin wiejskich, miejsko-wiejskich oraz miast do 25 tys. mieszkańców.

W ramach projektu odbyły się następujące formy wsparcia:

- 4 warsztaty dla rodziców (po 4 godziny),
- konsultacje po każdym warsztacie (po 2 godziny),
- pomoce dydaktyczne i szkoleniowe.

Podczas warsztatów poruszono następujące zagadnienia:

- Jak wspierać rodziców w wychowaniu dziecka?
- Jak korzystać z doświadczeń wychowawczych innych rodziców?
- Jak wspierać edukację i rozwój dziecka?
- Jak rozmawiać z dzieckiem na trudne tematy?
- Jak edukacja dziecka wpływa na jego dorosłe życie?
- Jak rozpoznawać symptomy ryzyka i nieprawidłowości w rozwoju dziecka?
- Jak poradzić sobie z agresją dzieci i młodzieży?

„Klanzowa Akademia Rodzica”, prowadzona w ramach projektu „Z pola do przedszkola – kampania promocyjna na rzecz edukacji małych dzieci”, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, odbywała się na terenie trzech gmin województwa podlaskiego: Kobylin-Borzymy, Wysokie Mazowieckie, Kolno. Odbiorcami w każdej z gmin było po 10 rodziców dzieci w wieku przedszkolnym (3–5 lat). Uczestniczyli oni w 6 spotkaniach po 4 godziny dydaktyczne każde.

Tematyka szkoleń:

1. Mój potencjał jako rodzica
2. Fazy rozwojowe i potrzeby dzieci
3. Dobre porozumiewanie się z dzieckiem
4. Wpływ zdrowej rodziny na funkcjonowanie dziecka
5. Granice a zaspokajanie potrzeb
6. Zagrożenia – symptomy ryzyka i nieprawidłowości

Klanzowa Akademia Rodzica

Stowarzyszenie zapewniło bezpłatną opiekę nad dziećmi rodzicom uczestniczącym w zajęciach, poczęstunek podczas szkoleń oraz materiały szkoleniowe, publikacje edukacyjne i pomoce dydaktyczne.

ZASOBY

W projekcie pracowali certyfikowani trenerzy KLANZY, pedagodzy, terapeuci, prawnik, specjalista ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie – osoby z wieloletnim doświadczeniem pracy z grupą. Warsztaty odbywały się w salach szkolnych na terenie partnerskich gmin. Do przeprowadzenia zajęć potrzebne były podstawowe materiały papiernicze oraz sprzęt multimedialny.

FINANSE

Koszt „Klanzowej Akademii Rodzica” to 50.000 zł w całości sfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. 55% wydatków stanowiły koszty wynagrodzeń trenerów prowadzących zajęcia z rodzicami. Koszt „Klanzowej Akademii Rodzica”, realizowanej w ramach projektu „Z pola do przedszkola – kampania promocyjna na rzecz edukacji małych dzieci”, to 40.000 zł, w 99% sfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Koszty wynagrodzeń trenerów stanowiły 36%, a 14% to środki przeznaczone na materiały dydaktyczne dla rodziców.

WSPARCIE

Do realizacji projektu włączone były partnerskie gminy, na terenie których realizowane były działania. W każdej z gmin wyznaczono koordynatorów, którzy odpowiadali głównie za rekrutację rodziców do projektu.

JAKOŚĆ

Podczas realizacji projektów prowadzone były monitoring i ewaluacja projektu przez profesjonalnie przygotowaną do tego osobę. Ta forma monitorowania działań okazała się trafnym rozwiązaniem. Raport, który powstał na zakończenie projektu „Klanzowej Akademii Rodzica”, dał wskazówki i sugestie, które zostały wykorzystane podczas realizacji kolejnego projektu.

Polskie Stowarzyszenie Pedagogów i Animatorów KLANZA Oddział Białostocki

SUKCESY MODELU

Spotkania w ramach „Klanzowej Akademii Rodzica” wyzwoliły w rodzicach motywację do aktywnego uczestnictwa w zajęciach, dzielenia się doświadczeniami z innymi rodzicami, refleksji nad sobą i nad swoją postawą rodzicielską. Zauważalny był postępujący ze spotkaniem proces integracji grupy rodziców, przejawiający się w otwartości na siebie i innych, sposobach pracy i stopniu zaangażowania w działania, radości z bycia w grupie. Jako korzyści z „Klanzowej Akademii Rodzica” uczestnicy wskazywali rozwój osobisty, możliwość odkrywania swoich kompetencji, swego potencjału, co wpływało na podwyższenie (nierzadko niskiego) poczucia własnej wartości. Początkowe oczekiwania rodziców co do Akademii dotyczyły w zdecydowanej większości spełnienia potrzeb dzieci, a nie ich własnych. Końcowa informacja zwrotna pokazała odwrócenie tych proporcji. Rodzice odkryli, że to, co otrzymali od Akademii w dużej mierze dotyczy zaspokojenia ich potrzeb. Byli bardzo zadowoleni z tego odkrycia!

Za sukces można też uznać chęć dalszego kontynuowania spotkań grupy, pomimo zakończenia projektu. Zawiązana więź i potrzeba wymiany doświadczeń, oderwania się od codziennych obowiązków sprawiły, że rodzice deklarowali chęć udziału w podobnych, nieformalnych grupach wzajemnego wsparcia.

Sukcesem było także rozstanie się dzieci i rodziców na czas spotkań. Okres adaptacyjny dzieci przebiegał bardzo szybko, płynnie i bezboleśnie, a obawy rodziców co do tego, czy może poradzi sobie na zajęciach w grupie przedszkolnej, zmniejszały się ze spotkaniem na spotkanie.

Okazało się, że zrealizowany projekt w pełni spełnił oczekiwania uczestników szkoleń, co znalazło swoje odzwierciedlenie zarówno w wyniku badania ankietowego, przeprowadzonego po zakończeniu cyklu szkoleniowego wśród wszystkich beneficjentów, jak i w wyniku przeprowadzonych wywiadów z losowo wybraną grupą beneficjentów. Bardzo pozytywnie oceniono przekazane materiały szkoleniowe i pomoce dydaktyczne. Wszyscy beneficjenci, z którymi przeprowadzono wywiad, zadeklarowali, że wykorzystują otrzymane materiały i książki.

Polskie Stowarzyszenie
Pedagogów i Animatorów
KLANZA Oddział Białostocki

5 ZŁOTYCH RAD

Zadbać o integrację

Warunkiem pozytywnego odbioru zaplanowanych treści szkoleniowych jest stworzenie miłej, ciepłej atmosfery na zajęciach i zapewnienie poczucia bezpieczeństwa uczestnikom. Jest to możliwe dzięki zastosowaniu metod integracyjnych. Integracja to ważny proces – należy go rozwijać i pielęgnować w trakcie trwania zajęć. Działania integracyjne trzeba traktować na równi z treściami merytorycznymi!

Zachęcić na początku

Rzadko zdarzają się rodzice, którzy sami z siebie, dla podniesienia swoich kompetencji wychowawczych, chcą wziąć udział w Akademii Rodzica i poświęcić na to swój niezwykle cenny czas. Dopiero w trakcie trwania zajęć wielu z nich uświadamia sobie swoje potrzeby i konieczność dbania o ich zaspokojenie. Większość z nich uważa zaspokojenie potrzeb dzieci za priorytetowe w stosunku do swoich własnych. Warunek uczestnictwa rodzica w „Klanzowej Akademii Rodzica” połączony został z pierwszeństwem przyjęcia ich dzieci do „klanzowego przedszkola”, a trzeba przyznać, że liczba dzieci chętnych do udziału w „Spotkaniach z KLANZĄ” była znacznie większa niż zaplanowana w projekcie. Dawało to szansę na spełnienie oczekiwań i jednych, i drugich.

Dać możliwość rodzicom obserwacji ich dzieci w grupie

Warto wprowadzić dyżury rodziców na zajęciach z dziećmi. Z jednej strony rodzice dyżurujący mogą wesprzeć dzieci przy różnych czynnościach samoobsługowych, z drugiej – przyrzeć się funkcjonowaniu swego dziecka w grupie.

Aktywizować

Trzeba wprowadzać aktywne metody pracy, pedagogiki zabawy, które wpływają na rozluźnienie uczestników, angażują uczestników w działania, tworzą dobrą atmosferę w grupie do pracy, co pozwala na lepsze przyswojenie treści zawartych w programie. Rodzice wskazują na duże walory poznawcze i emocjonalne takich form pracy.

Zadbać o dobrą rekrutację

Pracownia Alternatywnego Wychowania

O PRACOWNI

Stowarzyszenie, czyli Pracownia Alternatywnego Wychowania, działa od 1991 r. Prowadzi autorskie placówki: Środowiskową Świetlicę Socjoterapeutyczną dla Dzieci w wieku przedszkolnym i Środowiskową Świetlicę Socjoterapeutyczną dla Dzieci w wieku szkolnym oraz Telefon Zaufania „Zakręt”. Współpracuje z Młodzieżowym Ośrodkiem Socjoterapii „SOS” Nr 1 w Łodzi, gdzie funkcjonuje również hostel dla młodzieży znajdującej się w sytuacji kryzysowej. Podopieczni Pracowni to dzieci i młodzież z ubogich rodzin mieszkających w centrum Łodzi i borykających się z wieloma problemami. Dzieci mają trudną sytuację w domu, ich rodzice nie pracują, często też piją alkohol lub używają przemocy. Podopieczni Pracowni mają problemy w szkole, nie potrafią nawiązywać relacji z rówieśnikami i dorosłymi. U starszych dzieci problemy te są bardzo nawarstwione, dlatego już 10 lat temu Stowarzyszenie uznało za zasadne i sensowne rozpoczęcie pracy o charakterze socjoterapeutycznym z dziećmi w wieku przedszkolnym. Najmłodsze dzieci są najbardziej podatne na wpływy otoczenia: są bardziej narażone na sytuacje wywołujące urazy emocjonalne, ale też dużo łatwiej jest te urazy niwelować.

Pracownia pracuje metodą socjoterapii. Polega ona na korygowaniu urazów powstających u dzieci na skutek negatywnych doświadczeń w kontakcie z otoczeniem. Metoda socjoterapii zakłada bliski i szczery kontakt dorosłego z dzieckiem, który jest możliwy tylko dzięki zaufaniu, na które Pracownia musi zapracować, pokazując dzieciom swoje prawdziwe emocje,

dotrzymując obietnic, będąc z nimi w trudnych chwilach. W placówkach nie ma oddzielnych godzin zajęć socjoterapii, jest to metoda, która stanowi podstawę wszystkich zajęć prowadzonych z dziećmi – teatralnych, językowych, matematycznych, plastyczno-konstrukcyjnych i innych.

Grupa przedszkolna ma zajęcia od poniedziałku do piątku od godziny 8 do 14, starsze dzieci spotykają się w godzinach od 15.00 do 20.00. Telefon Zaufania działa w środy w godzinach 16.00–22.00 oraz w weekendy: w soboty od godziny 10.00 do niedzieli do godziny 22.00 (36 godzin bez przerwy).

Jednym z ważniejszych osiągnięć są odwiedzający Pracownię po latach absolwenci przedszkola i świetlicy, którzy opowiadają o swoim życiu. Wielu z nich ukończyło szkoły, znalazło pracę, założyło rodzinę. Ważne jest to, że pamiętają o Stowarzyszeniu. To oznacza, że świetlica wciąż jest dla nich ważnym miejscem.

W chwili obecnej, poza placówkami dla dzieci i młodzieży, Pracownia Alternatywnego Wychowania prowadzi działalność szkoleniową. Organizuje i prowadzi autorskie warsztaty i treningi psychospołeczne o różnorodnej tematyce, między innymi we współpracy z Wyższą Szkołą Edukacji Zdrowotnej w Łodzi prowadzi studia podyplomowe z zakresu socjoterapii, co roku organizuje ogólnopolskie konferencje socjoterapii.

Pracownia Alternatywnego Wychowania

NAJWAŻNIEJSZE PROJEKTY

- **Akademia Sport, Nauka, Sztuka** – projekt realizowany jest jednocześnie w 6 świetlicach w Polsce. W ramach programu odbywają się zajęcia w trzech wyżej wymienionych dziedzinach. Dzieci uczą się m.in.: pływania, tańców, malowania, a potem spotykają się, aby wymieniać się doświadczeniami i uczyć od siebie nawzajem.
- **Jestem obywatelem** – projekt realizowany jest w partnerstwie świetlic z Łodzi, Wrocławia i Krakowa. Jego celem jest propagowanie wśród młodzieży aktywnej postawy obywatelskiej, pogłębianie wiedzy na temat demokracji. Prowadzone są też warsztaty na temat radzenia sobie ze stresem, rozwiązywania konfliktów itp.
- **Nasze przedszkole** – projekt realizowany jest w grupie przedszkolnej. Jego celem jest wyrównywanie szans edukacyjnych oraz wspomaganie rozwoju społecznego, emocjonalnego i moralnego. W ramach projektu prowadzone są zajęcia językowe, matematyczne, przyrodnicze, teatralne, muzyczne, prozdrowotno-ruchowe, moralno-etyczne, plastyczno-konstrukcyjne.
- **Przyszłość dla młodzieży** – projekt ma na celu rozwijanie zainteresowań oraz poszerzanie umiejętności interpersonalnych. W drugiej części projektu podopieczni zapoznają się z zasadami funkcjonowania rynku pracy.

Pracownia Alternatywnego Wychowania

MODELOWE DZIAŁANIE

Świetlica dla dzieci w wieku przedszkolnym

INSPIRACJE

Jedną z założycielek stowarzyszenia Pracowni Alternatywnego Wychowania jest współtwórczyni metody socjoterapii Ewa Rose-Alster. Metoda socjoterapii polega na niwelowaniu urazów, a więc w praktyce – na planowaniu i organizowaniu sytuacji korygujących, stanowiących przeciwieństwo trudnych wydarzeń, które przyczyniły się do powstania zaburzonego zachowania, szkodliwych dla dziecka i otoczenia emocji oraz negatywnego sądu o rzeczywistości. Zespół wychowawców dokonuje obserwacji zaburzonych zachowań u dzieci, przygotowuje diagnozy w czterech obszarach: kontaktów z dorosłymi, kontaktów z rówieśnikami, stosunków do zadań i myślenia o samym sobie. Na podstawie diagnoz przeprowadzane są sytuacje korygujące, które mają na celu zmniejszenie urazów poszczególnych dzieci.

Stowarzyszenie powstało, aby tą metodą pracować z jak największą liczbą dzieci oraz popularyzować ją wśród psychologów i pedagogów w naszym kraju. Po stworzeniu Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii „SOS” i Środowiskowej Świetlicy Socjoterapeutycznej dla Dzieci w wieku szkolnym, w 1999 r. zespół wychowawców postanowił rozszerzyć działalność o grupę przedszkolną.

DZIAŁANIA

Świetlica dla dzieci w wieku przedszkolnym została stworzona, aby zapewnić opiekę dzieciom z rodzin, których nie stać było na opłacenie innego przedszkola. Pierwszym kryterium przyjęcia do przedszkola jest więc sytuacja domowa dziecka oraz korzystanie z pomocy miejskiego ośrodka pomocy społecznej (MOPS). Właśnie tę instytucję PAW prosiła na początku swojej działalności o dane dzieci, które potrzebują pomocy i mogłyby uczęszczać do placówki. Oprócz tego pierwszymi przedszkolakami PAW było młodsze rodzeństwo oraz sąsiedzi i koledzy podopiecznych PAW ze szkolnej grupy świetlicowej.

Pierwszym etapem tworzenia świetlicy dla dzieci przedszkolnych było **zebranie zespołu**, który chciał w niej pracować. Później zaczęła się **rekrutacja dzieci**, w której pomogli MOPS, kuratorzy i opiekunowie społeczni oraz starsi podopieczni PAW. Na szczęście organizacja nie musiała starać się o lokal – mogła skorzystać z pomieszczeń przedszkola, które od początku działało w tym samym miejscu, co świetlica dla dzieci w wieku szkolnym.

W ramach działalności świetlicy dla dzieci w wieku przedszkolnym **zajęcia** odbywają się od poniedziałku do piątku, w godzinach 8.00–14.00. Grupa liczy obecnie 18 maluchów, w wieku od 3 do 5 lat. Dzieci nie dzielą na grupy, po prostu w trakcie zajęć starszym przedszkolakom stawia się wyższe wymagania lub daje dodatkowe polecenia. Dla każdego dziecka PAW tworzy **indywidualny plan rozwoju** i w pracy z nim kładzie nacisk na te sfery, w których ma największe deficyty. Aby możliwe było wypełnienie wszystkich zamierzeń dotyczących każdego podopiecznego, na każdym dyżurze z maluchami jest 3 wychowawców. Zajęcia językowe, matematyczne, czyli przygotowujące dzieci do nauki szkolnej, prowadzone są w formie zabawy, w której dzieci chętnie uczestniczą, aby nie tworzyć atmosfery przymusu, która w przyszłości może przerodzić się w uraz szkolny. Zajęcia przyrodnicze, plastyczno-konstrukcyjne czy muzyczne często mają charakter eksperymentowania, co rozwija dziecięcą wyobraźnię, rozbudza ciekawość świata oraz uczy kreatywności. Najważniejszy jednak jest rozwój społeczny i emocjonalny każdego dziecka, dlatego PAW tworzy indywidualne diagnozy socjoterapeutyczne, pomagają dzieciom odreagować nagromadzone negatywne emocje, wzmacnia ich poczucie własnej wartości, pokazuje im ich mocne strony i pomaga pracować nad słabościami. Uczy dzieci kolegowania się, rozwiązywania konfliktów, mówienia wprost o swoich potrzebach i wyrażania swojego zdania.

Świetlica dla dzieci w wieku przedszkolnym

Co roku, latem, odbywają się **10-dniowe obozy dla maluchów**. Jest to okazja do zintensyfikowania całorocznych działań, pokazania dzieciom nowych miejsc. PAW utrzymuje też **bliski kontakt z rodzicami podopiecznych**, których odwiedza w domach, ustala wspólną strategię pracy z dzieckiem. Często pomaga im też w załatwianiu spraw urzędowych i w znalezieniu pracy, aby domowa sytuacja dzieci także się poprawiła. Współpracuje ze szkołami i „zerówkami”, do których podopieczni organizacji będą uczęszczać.

Głównym problemem w funkcjonowaniu świetlicy jest brak środków finansowych. Mało jest grantodawców, których beneficjentami są najmłodsze dzieci, stąd niewielkie możliwości dofinansowania.

ZASOBY

W Środowiskowej Świetlicy Socjoterapeutycznej dla dzieci w wieku przedszkolnym pracuje obecnie 12 wychowawców, psychologów, pedagogów oraz studentów ostatnich lat tych kierunków. Wszyscy ukończyli studium socjoterapii. Aby przedszkole mogło działać, potrzebni są przede wszystkim zaangażowani dorośli, którzy potrafią pracować metodą socjoterapii i chcą pomagać dzieciom i ich rodzinom, nie tylko w godzinach pracy na dyżurach, lecz także poza nimi. Podstawowymi kompetencjami do pracy metodą socjoterapii są gotowość niwelowania własnych trudności w kontaktach z dziećmi, umiejętność pracy w zespole, traktowanie wychowanków z szacunkiem i utrzymywanie z nimi partnerskich relacji.

Jeśli chodzi o materiały potrzebne do prowadzenia przedszkola, to placówka nie różni się niczym od publicznych przedszkoli. Dysponuje lokalem o dużej powierzchni z kuchnią, jadalnią, bawialnią, salą komputerową. Urządzony został także tzw. kącik przedszkolny z mebelkami dostosowanymi do wzrostu i potrzeb dzieci, zabawkami i pomocami edukacyjnymi. Codziennie przedszkolaki jedzą śniadanie i ciepły posiłek w porze obiadowej. W pracy przydaje się też duża liczba materacy zgromadzonych w bawialni, na których w trakcie zajęć ruchowych dzieci odreagowują nagromadzone emocje.

FINANSE

Przedsięwzięcie finansowane jest głównie z grantów, darowizn osób prywatnych oraz środków własnych. Najwięcej środków pochłaniają opłacenie czynszu za lokal i rachunków oraz wynagrodzenia dla wychowawców (ok. 7.000 zł miesięcznie). PAW dba także o zakup lub zdobycie materiałów do zajęć i pomocy edukacyjnych (400 zł miesięcznie). Raz na dwa miesiące wydaje 700 zł na opłacenie konsultanta, który prowadzi dwudniowe spotkania zespołu i pomaga w ewaluacji pracy. Koszt wyżywienia to ok. 1.000 zł miesięcznie. Raz do roku PAW organizuje też obóz letni dla maluchów, który kosztuje około 10.000 zł.

WSPARCIE

W trakcie swojej działalności świetlica dla dzieci w wieku przedszkolnym korzystała ze wsparcia finansowego takich instytucji, jak miejski ośrodek pomocy społecznej, Urząd Miasta Łodzi oraz Fundacja Rozwoju Dzieci im. J. A. Komeńskiego. Finansowo i rzeczowo wspierają PAW też sponsorzy prywatni.

JAKOŚĆ

Efektywność pracy sprawdzana jest na konsultacjach, które odbywają się co dwa miesiące i prowadzone są przez socjoterapeutę z zewnątrz. Gwarantuje to bezstronność i świeże spojrzenie na pracę. Na tych spotkaniach przygotowywane są diagnozy dzieci i plany zajęć na kolejne dni oraz omawiane własne trudności w pracy z dziećmi.

Pracownia Alternatywnego Wychowania

SUKCESY MODELU

Największym sukcesem jest to, że udało się stworzyć bezpieczne miejsce dla dzieci, w którym odważają się odreagowywać trudne emocje, przełamywać swoje słabości i obdarzać zaufaniem ludzi tu pracujących.

5 ZŁOTYCH RAD

- Bądź blisko z dzieckiem i rozmawiaj z nim szczerze, uzasadniając swoje decyzje i ewentualne zakazy.
- Dzieci są mądre – słuchaj ich i pomagaj zaspokajać ich potrzeby.
- Zbierz grupę dorosłych, którzy chcą się zaangażować w poprawianie życia dzieci.
- Nie zmuszaj dzieci do wykonywania poleceń – posłuchaj, dlaczego im się nie podobają, i pracuj nad atrakcyjnością swoich propozycji, aby dzieci same chciały się włączyć.
- Jeśli chcesz nauczyć dzieci kolegowania się, radzenia sobie z problemami, szacunku do ludzi, sam musisz to umieć – dzieci najszybciej uczą się przez modelowanie.

Spółeczno-Oświatowe Stowarzyszenie Pomocy Pokrzywdzonym i Niepełnosprawnym „Edukator”

O STOWARZYSZENIU

Spółeczno-Oświatowe Stowarzyszenie Pomocy Pokrzywdzonym i Niepełnosprawnym „Edukator” w Łomży rozpoczęło swoją działalność w 1999 r. Stowarzyszenie powstało z potrzeby serca i z konieczności działania grupy osób, które cały okres swojej pracy zawodowej łączą z pracą dla innych. Akcja likwidacji małych szkół zapoczątkowana przez jednostki samorządów terytorialnych różnego szczebla utworzyła ogromną rzeszę pokrzywdzonych, którzy szukali ratunku i pomocy. Rok 2000 był szczególnie nieprzyjazy dla małych szkół. Gminy ze względów ekonomicznych masowo likwidowały placówki, nie respektując zupełnie względów społeczno-kulturowych, nie słuchając głosów mieszkańców wsi. Stowarzyszenie SOS „Edukator” rozpoczęło działania mające na celu poprawę tego stanu rzeczy.

Od 1 września 2000 r. Stowarzyszenie stało się organem prowadzącym dwie wiejskie szkoły: Lutostań (gmina Łomża) i Konopki Pokrzywnica (gmina Zawady). Spektakularna inauguracja roku szkolnego w Lutostani, z udziałem Pani Jolanty Kwaśniewskiej, małżonki ówczesnego Prezydenta RP sprawiła, że Stowarzyszenie „Edukator” stało się nagle znane w całej Polsce.

Dzisiaj, po 10 latach funkcjonowania, jest jedyną w Polsce organizacją pożytku społecznego, która jest organem prowadzącym szkoły wiejskie nie lokalnie, lecz na terenie bardzo rozległym i w miejscowościach bardzo oddalonych od

siedziby stowarzyszenia. Aktualnie prowadzi 26 szkół podstawowych i dwa przedszkola oraz 28 innych form wychowania przedszkolnego. Bazę stanowią placówki szkolne działające w 4 województwach (podlaskim, warmińsko-mazurskim, mazowieckim, lubelskim), w 16 powiatach na terenie 21 gmin.

Głównym obszarem działania łomżyńskiego Stowarzyszenia SOS „Edukator” jest edukacja, ze szczególnym naciskiem na wyrównywanie szans edukacyjnych mieszkańców małych środowisk wiejskich. Stowarzyszenie realizuje swoje cele w tej dziedzinie m.in. poprzez: pozyskiwanie funduszy pozabudżetowych, przeznaczonych na doposażanie szkół wiejskich w nowoczesny sprzęt i środki dydaktyczne, wspieranie i rozwijanie lokalnych inicjatyw obywatelskich poprzez organizowanie i prowadzenie różnorodnych form edukacyjnych dla dorosłych mieszkańców wsi, w ramach projektów realizowanych z funduszy grantowych i unijnych, prowadzenie Ośrodka Wiejskich Inicjatyw Obywatelskich, który koordynuje i promuje działania na rzecz umacniania społeczeństwa obywatelskiego na Podlasiu, Mazowszu i Mazurach.

Spółeczno-Oświatowe Stowarzyszenie Pomocy Pokrzywdzonym i Niepełnosprawnym „Edukator”

NAJWAŻNIEJSZE PROJEKTY

-• **Aktywność mieszkańców wsi drogą do społeczeństwa obywatelskiego**
Szkolenia mieszkańców wsi, w których funkcjonowały szkoły stowarzyszenia, z zakresu praw i obowiązków obywatelskich oraz zasad i możliwości zakładania lokalnych stowarzyszeń.
-• **Podnoszenie i zmiana kwalifikacji zawodowych mieszkańców gmin wiejskich i miejsko-wiejskich**
Ogromna liczba kursów i szkoleń o tematyce rolniczej, przygotowujących mieszkańców wsi do wejścia do Unii Europejskiej. W 2004 r. zapoznawało ich z prawem unijnym. Dzięki tym projektom wszystkie szkoły stowarzyszenia zostały wyposażone w nowoczesne pracownie komputerowe.
-• **Szkoła wiejska lokalnym centrum edukacyjno-doradczym rolników**
Profesjonalne szkolenia i doradztwo w zakresie pisania wniosków o dotacje unijne.
-• **Rozwijanie zadatków na ciekawość świata wśród uczniów szkół wiejskich poprzez treningi skutecznego uczenia się**
Wspomaganie uczniów i nauczycieli szkół wiejskich. Treningi skutecznego nauczania i uczenia się.
-• **Wiejski inkubator przedsiębiorczości – szansą na aktywizację zawodową młodych bezrobotnych mieszkańców wsi** – szkolenia dla młodych mieszkańców wsi z zakresu przedsiębiorczości.
-• **Teatr – szkołą życia, czyli drama na zajęciach językowych sposobem na poprawienie standardów nauczania w małych szkołach wiejskich**
Atrakcyjny projekt dla uczniów i nauczycieli, popularyzujący nowoczesne metody i techniki nauczania i uczenia się.
-• **Projekt propagowania alternatywnej edukacji przedszkolnej**
Przeciwdziałanie komercjalizacji usług edukacyjnych dla dzieci w wieku przedszkolnym, wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci wiejskich w wieku przedszkolnym. Przy wszystkich prowadzonych przez Stowarzyszenie „Edukator” szkołach od 2004 r. prowadzone są różne formy edukacji przedszkolnej, z których korzystają dzieci wiejskie w wieku 3–5 lat.

Prowadzenie szkół przez zewnętrzną organizację pożytku publicznego non profit

MODELOWE DZIAŁANIE

Prowadzenie szkół przez zewnętrzną organizację pożytku publicznego non profit

INSPIRACJA

Pomysł ratowania wiejskich szkół przyniosło samo życie. Wiosną 2000 r. jeden spośród członków ówczesnego zarządu całkiem przypadkowo natknął się na serię artykułów w lokalnej prasie, które tytułami poruszały serce długoletniego pedagoga. Nie można było nie zareagować na takie tytuły: „Czterdzieści jeden dramatów”, „Mieszkańcy Lutostani chcą za wszelką cenę ocalić szkołę”, „Nikt nas nie słucha”, „Gminy z obszaru dawnego województwa łomżyńskiego chcą zlikwidować 41 szkół. Pracę może stracić około 300 nauczycieli”. Kierując się impulsem serca, Stowarzyszenie nawiązało kontakt z mieszkańcami Lutostani. Wówczas jeszcze nie wiedziało, jak może im pomóc; głównymi celami były: pomóc CHCEMY I MUSIMY. Rozwiązania i pomysły zrodziły się szybko, zgodnie z maksymą: „potrzeba jest matką wynalazku”.

DZIAŁANIA

Wypracowany model ratowania i prowadzenia placówek oświatowych przez łomżyńskie Stowarzyszenie „Edukator” został sprawdzony przez 10 lat. Jak to się dzieje, że Stowarzyszenie prowadzi szkoły? Szkoła wiejska z oddziałem przedszkolnym i inną formą wychowania przedszkolnego, zlikwidowana przez jednostkę samorządu terytorialnego, trafia do Stowarzyszenia na wyraźne życzenie rodziców i środowiska lokalnego. Jest to ważny element modelu – by środowisko lokalne zjednoczyło swoje siły w obronie szkoły i żeby czuło się za nią współodpowiedzialne, bowiem często przejęcie szkoły od samorządu jest prawdziwą „drogą przez mękę”. Stowarzyszenie, po przeprowadzeniu spotkań informacyjnych z mieszkańcami wsi, realizuje całą procedurę organizacyjną szkoły, zgodnie z ustawą o systemie oświaty. W negocjacjach zawsze zabiega o to, by szkoła zachowała status placówki publicznej, ze względu na korzystniejsze zasady finansowania. Obecnie na 26 prowadzonych przez Stowarzyszenie szkół tylko trzy posiadają status szkół niepublicznych z uprawnieniami

szkoły publicznej. Pozostałe 23 są szkołami publicznymi. Uratowane szkoły funkcjonują pod szyldem „Edukatora” w budynku nieodpłatnie użyczonym przez gminę. Organami szkoły są: dyrektor, rada pedagogiczna, rada rodziców. Rada rodziców opiniuje i wskazuje kandydata na stanowisko dyrektora. Wskazany kandydat, jeśli spełnia wymogi formalne i kwalifikacje, posiada doświadczenie i ma nienaganną opinię, zwykle jest powoływany na stanowisko przez organ prowadzący.

Powołany przez Stowarzyszenie dyrektor dobiera i angażuje kadrę pedagogiczną, mając oczywiście na względzie wszelkie wymogi ustawowe, dotyczące kwalifikacji oraz potrzeby organizacyjne szkoły. Wymogiem koniecznym jest taki dobór kadry, aby zabezpieczała fachowców do wszystkich przedmiotów nauczania.

W szkołach SOS często zatrudniani są specjaliści z placówek samorządowych. Nauczyciele ci chętnie korzystają z możliwości pracy w szkołach, które słyną z dobrej atmosfery i organizacji pracy oraz przyjaznych warunków nauczania i wychowania. Umowy o pracę z dyrektorami szkół zawiera prezes zarządu Stowarzyszenia jako pracodawca. Dyrektorzy szkół są upoważnieni przez zarząd Stowarzyszenia do zawierania umów o pracę ze wszystkimi, przewidzianymi w projektach organizacyjnych, pracownikami placówki. Arkusze organizacyjne wszystkich szkół są konsultowane i zatwierdzane w Stowarzyszeniu. Stowarzyszenie „Edukator” wypełnia wszystkie obowiązki, zadania i funkcje należące do organów prowadzących placówki oświatowe.

FINANSOWANIE

Najważniejsze i najbardziej skomplikowane zadania dotyczą obsługi finansowo-kadrowej szkół. Ten model zarządzania i finansowania jest absolutnie nowatorski i autorski. Każda szkoła posiada własny

Społeczno-Oświatowe Stowarzyszenie Pomocy Pokrzywdzonym i Niepełnosprawnym „Edukator”

REGON, ale NIP jest jeden. Przy koncie bankowym Stowarzyszenia są wyodrębnione subkonta dla poszczególnych placówek. Szkoły finansowane są w całości z funduszy przekazywanych przez jednostkę samorządu terytorialnego. Wysokość tych funduszy ustalana jest przez poszczególne gminy na każdy rok budżetowy i zależy od kilku czynników, m.in.

- liczby uczniów w szkole,
- statusu szkoły,
- średniego kosztu utrzymania uczniów w szkołach tego samego typu na terenie danej gminy.

Zarządzanie finansami szkół SOS poddane jest restrykcyjnym wymogom: nie wolno w skali roku wydać na utrzymanie placówki więcej, niż przewiduje ustalony z gminą budżet. Dyrektorzy szkół są dokładnie zorientowani, jakimi funduszami mogą dysponować. Na każdy rok opracowują, pod opieką kompetentnych pracowników biura, preliminarze budżetowe, które pozwalają na racjonalne gospodarowanie posiadanymi środkami.

Wśród planowanych wydatków co roku są te same priorytety:

1. Wynagrodzenia i pochodne.
2. Koszty utrzymania budynku.
3. Opłaty za niezbędne usługi zewnętrzne.

Dopiero po zabezpieczeniu tych kosztów SOS może planować wydatki na sprzęt i wyposażenie oraz niezbędne remonty bieżące. Koszt rocznego utrzymania szkoły w systemie zarządzania, w zależności od kubatury budynku i systemu ogrzewania, waha się od 250 do 350 tys. zł.

Podstawowe działania szkół finansowane są z subwencji oświatowej, przekazywanej przez jednostkę samorządu terytorialnego, zgodnie z zapisami ustawy o systemie oświaty. W niektórych przypadkach są to średnie koszty utrzymania ucznia w gminie. Marzeniem jest to, aby uczniowie szkół SOS byli finansowani na tym samym poziomie, co inni w gminie. Niestety, nie można tego wyegzekwować od niektórych samorządów, które traktują szkoły prowadzone przez organizację pożytku publicznego jako „prywatne”.

Wdrożenie takiego modelu pracy trudno jest wycenić w konkretnych kwotach; zależne to jest od otrzymywanych dotacji z gmin (kalkulacje dotacji ustalane są według „metryczki oświatowej ministerstwa” i wpływ ma na to liczba dzieci uczęszczających do przedszkola oraz liczba dzieci uczęszczających do szkoły podstawowej). Centralne zarządzanie przez Stowarzyszenie większą ilością szkół pozwala na okresowe uzupełnienie braków finansowych w poszczególnych placówkach i terminowe wypłaty należnych świadczeń.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że kwoty przyznane przez jednostki samorządu terytorialnego na prowadzenie szkół przekazywane są w 12 miesięcznych ratach. Jest to bardzo ważny czynnik, często nieco utrudniający realizację niektórych zadań bieżących, jak choćby zakup opału – najczęściej jest to wydatek znacznie przekraczający miesięczny limit otrzymanych środków. W takich sytuacjach „Edukator” stosuje wewnętrzny system „przesuwania” środków na czas określony. „Pożyczka” od szkół bogatszych dla biedniejszych. Po kilku miesiącach wszystko musi się zbilansować, bowiem nie wolno wykorzystywać środków z jednej gminy na rzecz szkoły z innej gminy. Nieco łatwiej jest w przypadkach, gdy na terenie jednej gminy SOS prowadzi kilka szkół. Krótko mówiąc, zarządzanie finansami szkół Stowarzyszenia, odbywa się tak, jak w niezbyt zamożnej rodzinie, która nigdy nie korzysta z kredytu. Taka rodzina wydatki dostosowuje do posiadanych funduszy, ustalając bezwzględnie obowiązującą kolejność realizacji.

ZASOBY

Ponieważ „Edukator” współpracuje z gminami o bardzo zróżnicowanej kondycji finansowej, szkoły SOS również są różnie finansowane. Powstaje pytanie: jak nad tym wszystkim zapanować?

Jest to możliwe dzięki odpowiedniej kadrze fachowców oraz odpowiednio dobranym i stosowanym programom komputerowym. Warto podkreślić, że bez zastosowania technik informatycznych model zarządzania szkołami nie mógłby funkcjonować. Szkoły SOS posiadają bardzo dużą autonomię. Niemal wszystko, co dzieje się w szkole i środowisku, zależy od zaangażowania ka-

Prowadzenie szkół przez zewnętrzną organizację pożytku publicznego non profit

dry pedagogicznej i lokalnego środowiska. Inicjatywy własne poszczególnych szkół są przez Stowarzyszenie propagowane jako pomysły do ewentualnego wykorzystania przez innych.

Kolejnym, ważnym elementem modelu prowadzenia szkół są wspólne projekty. Pracownicy i wolontariusze skupieni przy zarządzie stowarzyszenia mają doskonałe rozeznanie potrzeb na działania edukacyjne i obywatelskie w lokalnych środowiskach. Dzięki temu „Edukator” opracował i zrealizował ogromną ilość zadań projektowych, adresowanych do wszystkich pokoleń mieszkańców małych środowisk wiejskich.

Przy projektach „wymyślonych” w zarządzie Stowarzyszenia zawsze zatrudniani są nauczyciele SOS, którzy dzięki projektom wzbogacają swoją wiedzę i warsztat pracy, a jednocześnie stają się swoistymi „ekspertami” w wielu dziedzinach. Podnosi to prestiż i wiejskiej szkoły, i nauczycieli i Stowarzyszenia. W wielu szkołach „Edukatora” powstają również samodzielne projekty realizowane lokalnie.

JAKOŚĆ

Model prowadzenia szkół wiejskich nie odbiega od standardów samorządowych, ale są to szkoły tańsze i bardziej efektywne. Zwiększony wymiar godzin pracy nauczycieli do 22 godzin tygodniowo i motywacyjny system wynagradzania (za wyniki i zaangażowanie na rzecz środowiska, a nie za status) wyzwala ich aktywność i pozwalają na zaangażowanie w realizację działań w ramach projektów służących całemu środowisku. Inicjatywy i projekty SOS adresowane zarówno do uczniów, jak i do dorosłych mieszkańców wsi, sprawiają, że „szkoła jest sercem wsi”. Szkoły „Edukatora” to lokalne centra kultury, które realizują zadania oświatowe efektywniej niż placówki prowadzone przez jednostkę samorządu terytorialnego. Najbardziej widać to na przykładzie dwóch miejskich przedszkoli niepublicznych, na których budżet miasta oszczędza co roku ponad pół miliona złotych. Mimo obniżonej o 25% dotacji placówki SOS są najbardziej obleganymi przez rodziców przedszkolami w mieście.

Priorytetem najwyższej rangi jest w pracy „Edukatora” troska o poziom i skuteczność nauczania i wychowania. SOS wspiera nauczycieli w doskonaleniu zawodowym. Bardzo dużo warsztatów i profesjonalnych szkoleń realizuje przy okazji licznych projektów, umożliwiając nauczycielom nieodpłatny udział w doskonaleniu zawodowym i w wymianie doświadczeń.

W szkołach i wszystkich placówkach „Edukatora” daje się ogromną swobodę działania dyrektorom, radom pedagogicznym i radom rodziców, co rozwija ich kreatywność. Mała liczebność klas pozwala dotrzeć do każdego ucznia, rodzice są częścią szkoły, która żyje sprawami wsi i lokalnego środowiska.

Bardzo ważnym czynnikiem, wpływającym na trwałość i skuteczność naszego modelu zarządzania szkołami, jest fakt, że „Edukator” jest niezależną organizacją nieuniklaną w żadne lokalne spory i rozgrywki, które najczęściej paraliżują lub wręcz uniemożliwiają podejmowanie nawet najcenniejszych, najbardziej pożądanych i korzystnych lokalnie inicjatyw.

Społeczno-Oświatowe Stowarzyszenie Pomocy Pokrzywdzonym i Niepełnosprawnym „Edukator”

SUKCESY MODELU

Efektom działań są: wysokie wyniki nauczania, pozytywna opinia rodziców i władz samorządowych, dobre wyposażenie szkół w sprzęt i pomoce, systematycznie wykonywane remonty, systematycznie napływające wnioski o przejęcie i prowadzenie nowych placówek.

Po 10 latach doświadczeń z całą odpowiedzialnością Stowarzyszenie może stwierdzić, że jego model zarządzania szkołami jest racjonalny, skuteczny, odbiurokratyzowany, efektywny. Jego największą zaletą jest trwałość i skuteczność rozwiązań. Przez 10 lat funkcjonowania (łącznie z oddziałami zamiejscowymi) organizacja uratowała w systemie zarządzania 36 szkół wiejskich i dwa miejskie przedszkola. Tylko trzy szkoły musiały zamknąć z powodu drastycznego spadku liczby dzieci, tj. poniżej 20 w klasach 0–VI.

Efekty pracy większości szkół SOS są imponujące. Od wielu lat gromadzi dane o wynikach nauczania, publikowane przez OKE. Co roku ok. 60% szkół SOS zajmuje pierwsze i drugie miejsca na tle szkół samorządowych w swoich gminach. Wszystkie szkoły Stowarzyszenia są postrzegane w środowiskach jako bardzo przyjazne dla dzieci. Nie ma w nich agresji, kłopotów z używkami, nie występują zjawiska uzależnień. Mała liczba uczniów sprawia, że każde dziecko jest widoczne, a jego ewentualne problemy są łatwo dostrzegalne.

5 ZŁOTYCH RAD

- Przy podejmowaniu jakiegokolwiek inicjatywy najpierw pytaj, co jest do zrobienia, kto może to zrobić, następnie ustal kto może pomóc i ile to kosztuje. A na koniec zapytaj, czy będzie za to wynagrodzenie.
- Zarządzając (czymkolwiek), zawsze stosuj zasady fair play i wysoką kulturę bycia w stosunku do wszystkich, z którymi się na swojej drodze zetkniesz.
- W procesie obrony np. szkoły nie zniechęcaj się brakiem wsparcia czy wręcz przeszkadzaniem przez niektórych urzędników; zawsze stawaj po stronie skrzywdzonych i niezaradnych.
- Nie licz od razu na wielkie sukcesy, cokolwiek to znaczy. Umiejętność czerpania radości z drobnych, na pozór, osiągnięć to klucz do powodzenia i siła do pokonywania licznych przeciwności, które piętrzą się na życiowych drogach ludzi niepokornych, kreatywnych.
- Staraj się dobierać współpracowników zgodnie z maksymą: „człowiek jest tyle wart, ile drugiemu pomóc zdoła”.

Stowarzyszenie „Dorośli – Dzieciom”

O STOWARZYSZENIU

Stowarzyszenie „Dorośli – Dzieciom” w Sępólnie Krajeńskim powstało w 1999 r. z woli kilkunastu osób, którym „chciało się chcieć robić coś więcej dla innych”. Główne obszary działania to szeroko rozumiane: edukacja i pomoc społeczna oraz informacja i kultura. Swoimi działaniami obejmuje dzieci od urodzenia, młodzież, rodziców, osoby pracujące z dziećmi oraz osoby dorosłe znajdujące się w trudnych sytuacjach życiowych.

W chwili obecnej Stowarzyszenie prowadzi: Niepubliczną Placówkę Doskonalenia Nauczycieli (NPDN), warsztaty terapii zajęciowej (WTZ), Punkt Konsultacyjno-Profilaktyczny ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Klub Młodych Twórców (KMT), Gminne Centrum Informacji (GCI), Wolontariat Eu-

ropejski, „Centrum małego dziecka i rodziny”. Organizacja współpracuje z samorządem terytorialnym wszystkich szczebli, z fundacjami polskimi i zagranicznymi oraz z wieloma podmiotami środowiska lokalnego. W tym czasie stworzyła i wdrożyła do realizacji wiele autorskich projektów w obszarze pomocy społecznej i wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z terenów zagrożonych bezrobociem i patologią społeczną, dla niepełnosprawnych oraz młodych zdolnych w trudnej sytuacji życiowej. Największy sukces Stowarzyszenia to wyróżnienie Pro Publiko Bono w 2001 r. za najlepsze inicjatywy społeczne.

NAJWAŻNIEJSZE PROJEKTY

- **Centrum Aktywności Gimnazjalisty**
– projekt modelowy programu „Równać Szanse” – rozwija umiejętności młodych ludzi w zakresie autoprezentacji, diagnozowania swoich mocnych i słabych stron oraz współpracy w grupie.
- **Pokazać im barwy życia bez przemocy**
– projekt z obszaru rządowy program ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań „Razem bezpiecznie!” MSWiA oraz Wojewody Bydgoskiego.
- **Przyjazna przystań**
– projekt na rzecz wspierania rozwoju dzieci ze środowisk dysfunkcyjnych uczestniczących w zajęciach w świetlicy terapeutycznej. W ramach projektu dzieci korzystają z pogotowia naukowego: zajęć kulinarnych, plastyczno-rękodzielniczych, teatralno-muzycznych, sportowych, komputerowych, fotograficznych i języków obcych.
- **Małe dziecko w gminie**
– projekt tworzenia środowiska lokalnego nastawionego na potrzeby małych dzieci i ich rodziców.

Stowarzyszenie „Dorośli – Dzieciom”

MODELOWE DZIAŁANIE

Centrum Małego Dziecka i Rodziny

INSPIRACJE

Inspiracją dla powstania Centrum Małego Dziecka i Rodziny były niewątpliwie uczestnictwo w programie pilotażowym „Grupy Zabawowe”, realizowanym przez Fundację Rozwoju Dzieci im. J. A. Komeńskiego, oraz doświadczenia w prowadzeniu 4 Grup Zabawowych dla dzieci w latach 2007–2009. Wiele innowacji do projektu wniosła również współpraca z Instytutem Małego Dziecka A. Lindgren w Poznaniu i wymiana doświadczeń w zakresie wspierania małych dzieci i ich rodziców. Inspiracją były także wyniki diagnozy potrzeb rodziców uczestniczących w zajęciach dla dzieci i rodziców. Jak powiedziała jedna z mam na spotkaniu „Grup Zabawowych”: *Jak urodziłam dziecko, to czułam się tak, jakbym jechała bez prawa jazdy, bez trzymanki i bez mapy.* W Sępólnie nie było instytucji, która zajmowała się wspieraniem rozwoju dzieci od urodzenia do 3 lat. Rodzice nie mieli również miejsca, w którym mogliby wymieniać doświadczenia, wspierać się w roli rodziców, porozmawiać ze specjalistami, rozwijać kompetencje rodzicielskie, poznawać nowoczesne metody wspierania emocjonalnego i społecznego dzieci.

DZIAŁANIA

Głównym celem Centrum Małego Dziecka i Rodziny jest pobudzanie aktywności społecznej w środowisku na rzecz małych dzieci (od urodzenia do 5 lat) i ich rodziców.

Działania, które są prowadzone w ramach Centrum Małego Dziecka i Rodziny:

I. Grupy Zabawowe

„Grupy Zabawowe” to oferta skierowana do małych dzieci i ich rodziców, opiekunów. Rodzice pod opieką konsultanta ds. małych dzieci bawią się ze swoimi dziećmi, uwzględniając ich

perspektywę oraz potrzeby rozwojowe. Konsultant modeluje zabawy oraz przestrzeń przyjazną i stymulującą dla małych dzieci, uaktywnia rodziców na rzecz swoich dzieci, uwrażliwia na ich potrzeby, nadaje edukacyjno-rozwojowe znaczenie zabawom oraz jest wsparciem dla rodziców i dzieci. Wspólnie z rodzicami dzieci malują farbami, przesypują fasolę, śpiewają, wykorzystują różne naturalne materiały do zabawy, bawią się wodą, bańkami mydlanymi, pianką, piaskiem, galaretkami, masą solną. Rodzice bujają dzieci w chustach, dzieci uczą się współpracy i ćwiczą kompetencje społeczne z rówieśnikami.

Na zajęciach wspólnie z rodzicami dzieci przygotowują również ściany i ścieżki dotykowe, zapachowe, które dzieciom sprawiają dużo frajdy i stymulują ich rozwój z wykorzystaniem zmysłów dotyku, węchu, wzroku. Dzieci i mamy w ciąży uczestniczą w zajęciach prowadzonych przez Filharmonię Pomorską, w zajęciach muzycznych Edwina Eliasa Gordona oraz różnorodnych warsztatach z zakresu kompetencji rodzicielskich. Ważnym elementem jest uwrażliwienie rodziców na perspektywę dziecka, wspieranie jego naturalnych zmagających, zainteresowań i potrzeb.

Grupy Zabawowe odbywają się 4 razy w tygodniu po 2 godziny. Prowadzi je konsultant Grup Zabawowych oraz asystent wspierający. W Grupie uczestniczy 7–10 dzieci wraz z rodzicami, opiekunami. Rodzice współtworzą Grupy Zabawowe przez proponowanie i przeprowadzanie zabaw, wdrażanie swoich pomysłów do zabawy z dziećmi, przygotowanie przestrzeni do zajęć z dziećmi i przejmowanie czynności współgospodarzy Grup Zabawowych. Konsultant czuwa, modeluje, interpretuje, komentuje wszystko to, co jest ważne i istotne dla stymulacji małych dzieci oraz relacji dzieci i rodziców w Grupie.

Centrum Małego Dziecka i Rodziny

2. Cykl spotkań „Kobiecość i Macierzyństwo”

Mamy małych dzieci biorą udział w warsztatach rozwojowych w poszukiwaniu, odkrywaniu siebie jako kobiet w okresie macierzyństwa. Warsztaty składają się z 2 cykli:

- rozwojowy z wykorzystaniem sztuki,
- rozwojowy z wykorzystaniem ruchu i tańca.

Zajęcia odbywają się z udziałem dzieci. Mamy tańczą z dziećmi, malują, ćwiczą aerobik...

Każdy z warsztatów trwa 15 godzin (5 x 3 godziny). Zawiera 3 godzinny moduł wstępny dla mam „Odkryć i poznać siebie jako kobietę”, prowadzony przez rekomendowanego trenera Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.

3. Rozwijanie kompetencji rodzicielskich

Na ten blok składają się szkolenia dla rodziców zwiększające kompetencje rodzicielskie. Tematyka szkoleń jest elastyczna. Główne bloki tematyczne spotkań dostosowane zostają do potrzeb rodziców. Spotkania poświęcone są między innymi roli rodziny w wychowywaniu szczęśliwego i społecznego dziecka. Rodzice poznają etapy rozwoju dziecka, cechy charakterystyczne poszczególnych okresów, kryzysy rozwojowe jako naturalne etapy rozwoju dziecka, charakterystyczne sposoby rozładowywania napięć emocjonalnych w danym wieku rozwojowym, naturalne lęki dziecka i sposoby wspierania dziecka w trudnych okresach rozwojowych. Wiele rozmów podczas warsztatów dotyczy codziennych sytuacji, którymi dzielili się rodzice, i ich wspierania w szukaniu konstruktywnych rozwiązań.

4. Wprowadzanie i promowanie zdrowych, stymulujących dziecko metod opieki i wychowania

a) chustowanie dzieci

Podczas warsztatów chustowych rodzice poznają teoretyczne podstawy zdrowego i wygodnego noszenia dzieci w chustach

oraz techniki wiązań dostosowanych do wieku i potrzeb dzieci. Pokazują one jak zachustowany maluszek, czując ciepło i zapach rodzica, słysząc bicie serca i znajomy głos, łatwiej adaptuje się w nowym, obcym świecie. Uświadamiają, jak kołysane w rytm znanych, z okresu prenatalnego, ruchów mamy dziecko wycisza emocje gromadzące się w trakcie wielu nowych czynności, których wciąż doświadcza, jak ma okazję poznawać świat z perspektywy taty, który może się wzmocnić w swojej nowej roli, poprzez przeżywanie bliskości, jakiej niedane mu było doznać przed narodzeniem się maleństwa. Warsztaty pokazują również funkcje zdrowotne chustowania. Wspaniały masaż, jaki podczas noszenia funduje się brzuszki malucha, połączony z ciepłem, to niezastąpiona metoda na niemowlęce kolki. Profilaktyka dysplazji stawów biodrowych to ogromna zaleta chustowania dziecka w pozycji fizjologicznej żabki. Stymulacja błędnika, jaką daje delikatny ruch podczas noszenia w chuście, wspomaga rozwój zmysłu równowagi, więc i zdolności psychomotorycznych. Dla dorosłego zarówno wiązanie chusty, jak i noszenie w niej dziecka jest swego rodzaju gimnastyką, podnoszeniem kondycji fizycznej. Chusta ułatwia spacer z dwójką malutkich dzieci, nie ma potrzeby zakupu podwójnego wózka, a przy starszakach bardziej mobilnych uwalnia nam ręce, pozwala dotrzymać im tempa i okiełznać niezliczone pomysły. Chusta to sprzęt na długie lata. Wykonana z materiałów tkanych specjalistycznym splotem może być wykorzystana też do innych celów: jako kocyk, parawan czy hamak dla całej rodziny. Centrum posiada chusty na wypożyczenie dla rodziców. Warsztaty noszenia dzieci w chustach prowadzą profesjonalni trenerzy chustowania dzieci. Zajęcia dla rodziców z dziećmi lub oczekujących na dziecko trwają 3 godziny.

b) masaż Shantala

Centrum promuje i uczy rodziców różnych form masażu dzieci w tym masażu Shantala, który jest starożytną techniką masażu niemowląt oraz dzieci, wprowadzoną na europejski grunt przez francuskiego położnika Frederique'a Leboyera. Wielką popularnością cieszy się w USA i Kanadzie. W Europie jedyne centrum szkoleniowe dla trenerów tego masażu mieści się

Stowarzyszenie „Dorośli – Dzieciom”

w Holandii. W rodzinach, w których dzieci są masowane, tulone, kołysane, noszone na rękach i karmione piersią, wyrastają na dorosłych, którzy są mniej gwałtowni i agresywni, wykazują większą gotowość do współpracy i są bardziej skłonni do okazywania współczucia. Rodzicom zaś masowanie daje poczucie pewności siebie i świadomość, że oto jest jeszcze coś ważnego, co mogą zrobić dla swego dziecka... Bezpośredni kontakt dotykowy z matką stanowi dla niemowlęcia źródło doznań kinestetycznych oraz bodziec stymulujący rozwój układu nerwowego. Zaspokojenie potrzeby kontaktu emocjonalnego gwarantuje mu poczucie bezpieczeństwa. Pełni funkcję ochrony przed sytuacjami grozącymi jakimś niebezpieczeństwem, uwalnia od lęku przed nieznanymi osobami, przedmiotami i miejscami, przed ciemnością, zwierzętami oraz od lęku wywoływanego przez gwałtowne ruchy. Zajęcia dla rodziców uczące masowania dzieci według Shantala trwają przez 2–3 godziny i prowadzone są przez profesjonalnego trenera.

5. „Listy do Taty i Mamy”

W Centrum rozpowszechniane są trzy listy do rodziców dzieci w różnym wieku. Pierwszy list rodzic otrzymuje po urodzeniu dziecka, drugi – gdy dziecko ma 1 rok, trzeci – gdy dziecko ma 3 lata. Rodzice w formie listu otrzymują najistotniejsze informacje dotyczące rozwoju psychofizycznego dziecka na danym etapie rozwoju oraz pełną ofertę dla małych dzieci i ich rodzin na terenie całej gminy. Listy upowszechniane są w placówkach służby zdrowia, przy zakupie artykułów dla dzieci, przez pracowników socjalnych oraz publikowane raz w roku w lokalnej prasie.

6. Certyfikaty „Instytucja przyjazna małym dzieciom”

Akcja „Instytucja przyjazna małym dzieciom”, prowadzona przez Centrum, ma na celu przystosowanie instytucji ogólnie dostępnych do potrzeb małych dzieci i ich rodziców, aby stały się dla nich przyjazne i bezpieczne. Stworzenie tego typu miejsc jest pomocne rodzicom i dzieciom przy załatwianiu codziennych spraw. Zadanie to realizowane jest przy udziale rodziców i prasy lokalnej. Co roku ogłaszany jest konkurs na najbardziej przyjazną

instytucję w gminie dla małego dziecka i rodziny. Z rodziców wybierana jest kapituła konkursu, która monitoruje miejsca użyteczności publicznej i dokonuje wyboru najprzyjaźniejszych instytucji dzieciom w gminie. Konkurs wywołuje duże ożywienie w instytucjach. W tym czasie powstaje wiele kącików dla małych dzieci. Wybrana instytucja otrzymuje certyfikat instytucji przyjaznej małym dzieciom i ich rodzicom, przyznawany przez Stowarzyszenie, który jest uroczysto wręczany przez Burmistrza Sępolna Krajeńskiego i władze Stowarzyszenia.

7. Szkolenia dla osób pracujących z małymi dziećmi

Centrum prowadzi szkolenia dla osób pracujących z małymi dziećmi, w tym dla pracowników przedszkoli, pracowników pozaszkolnych form wychowania przedszkolnego, pracowników socjalnych, przedstawicieli NGO i innych zainteresowanych osób. Zakres szkoleń jest ustalany indywidualnie na potrzeby danej grupy szkoleniowej.

ZASOBY

Z jakich zasobów korzysta Stowarzyszenie? Zasoby kadrowe stanowili konsultanci Grup Zabawowych (minimum dwoje), asystenci Grup Zabawowych (przeszkoleni studenci lub absolwenci kierunków pedagogicznych, minimum dwoje), jeden trener warsztatów dla rodziców, trenerzy chustowania dzieci i masażu Shantala, trener warsztatów pracujących z dziećmi, trener warsztatów „Kobiecość i macierzyństwo”, trenerzy ruchu ordonowskiego oraz plastyki i muzyk. Osoby pracujące w Centrum muszą być osobami profesjonalnie przygotowanymi do pracy z małym dzieckiem i rodziną.

Minimalne zasoby lokalowe, które pozwalają na realizację takiego przedsięwzięcia, to jedno bardzo duże pomieszczenie z przestronną salą, wykładzinami, materacami, małymi stolikami, koszami na zabawki, kartonami, małymi hamakami do bujania dzieci, a także miejsce do karmienia i przewijania dzieci oraz z kącikiem kuchennym. Ważne było także miejsce, w którym można przechowywać wózki dziecięce. W chwili obecnej wykorzystuje się

Centrum Małego Dziecka i Rodziny

salę terapeutyczną w Świetlicy Terapeutycznej, która od godz. 8.00–13.00 jest niewykorzystana – obniża to koszty, jednak nie jest to najlepsze rozwiązanie. Obecnie Stowarzyszenie pracuje nad pozyskaniem pomieszczeń wyłącznie na Centrum.

Podobne jak w każdym działaniu na rzecz małych dzieci, były potrzebne przeróżne materiały: materace, kubki, kartony, łyżki, piasek, galaretki, pianki, korale, farby w butelkach, hamaki, kločki, samochody, tunele do przechodzenia, małe zjeżdżalnie, chusty animacyjne, chusty do noszenia dzieci, magnetofon, płyty z różnorodną muzyką i dźwiękami, instrumenty muzyczne zrobione z mamami samodzielnie lub zakupione, różnorodne tkaniny o rozmaitych fakturach, fasola do przesypywania i wiele materiałów plastycznych. Praktycznie wszystko, co szeleści, jest kolorowe, można nim manipulować i je składać, jest przydatne w Centrum

FINANSE

Koszt roczny działania Centrum przy jednym pomieszczeniu to kwota od 20.000 do 35.000 zł (w zależności od tego, czy wyposaża się od początku, czy potrzeba finansów na bieżące

działanie). 40% wsparcia Stowarzyszenie otrzymuje obecnie z urzędu miasta (projekt i koszty eksploatacyjne pomieszczeń). 60% to środki z projektów prowadzonych przez Stowarzyszenie.

WSPARCIE

- Urząd Miejski w Sępólnie Krajeńskim: wsparcie środowiskowe i finansowe.
- Fundacja Rozwoju Dzieci im. J. A. Komeńskiego: wsparcie merytoryczne, dofinansowanie projektu.
- Instytut Małego Dziecka w Poznaniu: wsparcie merytoryczne.
- Program „Wspieramy mamy” AXA: dofinansowanie projektu.
- Świetlica Terapeutyczna w Sępólnie: udostępnienie pomieszczeń na działanie Centrum.
- Ośrodek pomocy społecznej, radni rady miejskiej: promocja, integrowania działań i pozyskiwania nowych pomieszczeń na Centrum.
- Centrum Kultury i Sztuki „Bajkolandia”: współpraca merytoryczna, wspólne realizowanie przedsięwzięć środowiskowych na rzecz małych dzieci.

JAKOŚĆ

W ramach podnoszenia jakości pracy Centrum przeprowadza działania monitorujące oraz ewaluacyjne. Stowarzyszenie zwraca uwagę na to, na ile rodzice inicjują prowadzone działania i współuczestniczą w nich, na ile mają wpływ na ofertę Centrum, na ile przestrzeń i zajęcia dostosowane są do perspektywy dzieci i na ile wpływają na rozwój dzieci i budowania więzi z rodzicem. W tym celu przeprowadzane są:

- wywiady pogłębione z rodzicami na początku zajęć i na końcu (pre-post),
- wywiady z trenerami i konsultantami,
- arkusze ewaluacyjne,
- monitoring społeczny w programie Certyfikat Instytucja Przyjazna Małym Dzieciom – wizyty studyjne rodziców w miejscach użyteczności publicznej.

Stowarzyszenie „Dorośli – Dzieciom”

SUKCESY MODELU

- Upowszechnienie w Sępólnie Grup Zabawowych – więcej dzieci, niż można przyjąć, zdarzają się rodzice, którzy zapisują już w ciąży swoje dzieci na Grupy Zabawowe – to cieszy najbardziej. Grupy te wrosły w krajobraz oferty dla dzieci w środowisku gminy.
- Stworzenie lokalnego interdyscyplinarnego zespołu na rzecz małych dzieci w środowisku gminy, stworzenie przyjaznego klimatu i zintegrowanie działań.
- Uaktywnienie instytucji na rzecz małych dzieci w ramach konkursu na certyfikat Instytucja Przyjazna Dzieciom, instytucje, którym nie udało się uzyskać certyfikatu, już przygotowują się do konkursu w przyszłym roku.

5 ŻŁOTYCH RAD

- Integruj działania z innymi organizacjami i instytucjami działającymi w twoim środowisku na rzecz małych dzieci.
- Najlepsza promocja to polecenie przez rodziców innym rodzicom (pocztą pantoflową).
- Dzieciom bliższe są piasek, woda, kartony, fasola niż drogie zabawki.
- Stwórz domowy klimat i poczucie bezpieczeństwa.
- Wspieraj rodziców, a się nie wymądrzaj.

Stowarzyszenie Integracyjne „Klub Otwartych Serc”

O STOWARZYSZENIU

Stowarzyszenie kieruje większość swoich działań do dzieci i młodzieży, niezależnie od ich sprawności fizycznej i intelektualnej. Celem jego działań jest wyrównanie szans edukacyjnych i rozwojowych dzieci i młodzieży zamieszkujących na terenie małych miast i wsi oraz pochodzących z rodzin dysfunkcyjnych oraz osób niepełnosprawnych. Do realizacji tego celu niezbędna jest odpowiednia wiedza, przede wszystkim, osób realizujących zadania na rzecz beneficjentów w tym również rodziców, opiekunów, wolontariuszy, samorządowców, przedstawicieli organizacji pozarządowych itp. Jak wynika z przeprowadzonych przez Stowarzyszenie badań, analiz oraz zdiagnozowanych potrzeb, konieczne jest permanentne doskonalenie szeroko pojętej wiedzy ww. osób, pozwalającej na to, by dziecko i wyrażane przez nie potrzeby, oczekiwania i marzenia były traktowane podmiotowo i miały wpływ na kreowanie różnorodnych wieloletnich działań i strategii w środowisku, w którym ono zamieszkuje i funkcjonuje.

Stowarzyszenie w ramach Rady Współpracy Organizacji Pozarządowych Ziemi Wieruszowskiej prowadzi szkolenia i konsultacje mające wpływ na profesjonalizację działań NGO, w tym również współpracę z samorządami i placówkami oświaty, kultury i sportu, realizującymi zadania na rzecz dzieci i młodzieży.

Za swoją aktywność i działalność Stowarzyszenie było wielokrotnie wyróżniane i nagradzane. Otrzymało m.in. II nagrodę w ogólnopolskim konkursie „Porządnie poza rządem” w 2000 r., a w 2001 r. zostało uhonorowane w konkursie „Wolontariat – nowe spojrzenie na pracę społeczną”. Dorobek Stowarzyszenia prezentowany był nie tylko w Polsce, lecz także za granicą, podczas takich imprez jak: Targi Edukacyjne „Przyjazna Szkoła”, Regionalne i Ogólnopolskie Forum Inicjatyw Pozarządowych, Polskie Spotkania Europejskie oraz na wystawach i prezentacjach w Parlamencie RP, Niemczech i Holandii.

NAJWAŻNIEJSZE PROJEKTY

- **Klub Otwartych Serc** – program realizowany jest od 1990 r. i adresowany do niepełnosprawnych dzieci, młodzieży i dorosłych oraz ich rodziców i opiekunów. Założeniem programu jest poprawa stanu zdrowia oraz tworzenie jak najkorzystniejszych warunków w zakresie edukacji, zatrudnienia osób niepełnosprawnych, zwiększenia ich samodzielności i poczucia wartości.
- **Akademia Lokalnej Aktywności** – program zorientowany jest na aktywizowanie społeczności lokalnej przez wyposażenie osób objętych programem w wiedzę i umiejętności niezbędne do animowania oddolnych działań i ruchów samopomocowych na rzecz lokalnego środowiska.
- **Pozarządowe Centrum Edukacji i Informacji** – program zwiększający profesjonalizację i integrację działań organizacji pozarządowych na podstawie poradnictwa, informacji i szkoleń.
- **Program proeuropejski** – program realizowany jest od 1998 r. i ma na celu: upowszechnianie wiedzy na temat integracji w kontekście przystąpienia Polski do UE oraz nawiązywanie współpracy i wymianę doświadczeń z krajami UE i Europy Wschodniej. W ramach programu i realizowanych projektów organizowane są wymiany młodzieży i osób niepełnosprawnych.

Stowarzyszenie Integracyjne „Klub Otwartych Serc”

MODELOWE DZIAŁANIE

Pozarządowe Centrum Edukacji i Informacji

INSPIRACJE

Wieruszów jest małym miasteczkiem odległym od dużych centrów kulturalnych i edukacyjnych, takich jak: Łódź, Wrocław, Opole czy Poznań. Organizacje pozarządowe, które funkcjonują na terenie powiatu wieruszowskiego, powstały z inicjatywy Stowarzyszenia lub też w wyniku współpracy z nim, rozwinęły swoją aktywność. W zasadzie wszystkie działają na podstawie pracy wolontariuszy. Brak etatowych pracowników jest utrudnieniem w doskonaleniu i profesjonalizacji działań Stowarzyszenia. Postanowiło ono stworzyć miejsce, które będzie służyć rozwojowi lokalnych organizacji i zacieśnianiu współpracy między nimi.

DZIAŁANIA

Od 2008 r., dzięki środkom finansowym samorządów, administracji państwowej i lokalnych darczyńców, Stowarzyszenie utworzyło Pozarządowe Centrum Edukacji i Informacji – miejsce, w którym organizacje społeczne funkcjonujące na terenie powiatu mogą uzyskać pomoc merytoryczną w zakresie zarządzania projektami, organizacjami, pozyskiwaniem środków, współpracy z wolontariuszami, prowadzenia działalności finansowo-administracyjnej itp.

Na Centrum składają się:

1. Szkolenia i punkt konsultacyjno-informacyjny dla organizacji pozarządowych

Stowarzyszenie prowadzi szkolenia dla przedstawicieli samorządów, instytucji realizujących zadania z obszaru pomocy społecznej, edukacji, przedstawicieli organizacji pozarządowych będących członkami Rady Współpracy Organizacji Pozarządowych Ziemi Wieruszowskiej. Ogółem szkoleniami corocznie objętych jest blisko 200 osób, z czego ok. 30 bierze udział w szkoleniach zewnętrznych organizowanych przez instytucje, stowarzyszenia, fundacje i wyspecjalizowane do tego jednostki. Punkt informacyj-

no-konsultacyjny jest integralną częścią Pozarządowego Centrum Organizacji Pozarządowych. Centrum NGO jest ośrodkiem wsparcia zarówno dla organizacji już istniejących, jak i nowo powstałych. Organizacje mają dostęp do sprzętu komputerowego, kserokopiarki, pomocy merytorycznych, tj. książek, broszur. Wolontariusze działający w centrum w ramach konsultacji pomagają tworzyć statuty organizacji, wypełniać wnioski o rejestrację w KRS, pomagają także w tworzeniu wniosków grantowych, w poszukiwaniu partnerów do projektów i pozyskiwaniu środków na realizację zadań statutowych.

2. Rada Współpracy Organizacji Pozarządowych Ziemi Wieruszowskiej

Koordynowanie działań Rady zostało powierzone Stowarzyszeniu, a następnie dołączone do zadań programu Pozarządowe Centrum Edukacji i Informacji. W skład Rady Współpracy Organizacji Pozarządowych Ziemi Wieruszowskiej wchodzi 30 organizacji, które współpracują na podstawie:

- opracowanego regulaminu określającego zasady współpracy,
- systemu przepływu informacji,
- harmonogramu działań w zakresie organizacji imprez, szkoleń.

Zadaniem Rady jest:

- opiniowanie projektów, ustaw, uchwał i decyzji administracyjnych dotyczących sektora pozarządowego,
- działanie integracyjne sektora pozarządowego,
- diagnozowanie potrzebnych działań na rzecz społeczeństwa lokalnego i inspirowanie do ich podejmowania,
- podejmowanie publicznej dyskusji nad zagadnieniami i problemami społeczeństwa obywatelskiego,
- promowanie Karty Etycznej Organizacji Pozarządowych.

Stowarzyszenie Integracyjne „Klub Otwartych Serc”

Członkowie Rady spotykają się cztery razy w roku na posiedzeniach.

Upowszechnianiu informacji na temat działań w wymienionym zakresie służą m.in. organizowane podczas różnorodnych przedsięwzięć i imprez stoiska informacyjne obsługiwane przez przedstawicieli Stowarzyszenia i wolontariuszy Centrum. Informacje te przekazywane są społeczności za pośrednictwem lokalnych i regionalnych mediów oraz bezpośrednio, w Centrum Profesjonalizacji Działań NGO. Pracujący w Centrum wolontariusze i konsultanci przekazują też informacje za pośrednictwem Internetu osobom zainteresowanym różnorodnymi szkoleniami i działaniami oraz placówkom i organizacjom pozarządowym realizującym zadania na rzecz dzieci i młodzieży.

W ramach projektu prowadzone były różnorodne szkolenia, warsztaty, spotkania informacyjne, konsultacje indywidualne i grupowe oraz wizyty studyjne w kraju i za granicą doskonalące i profesjonalizujące działania organizacji pozarządowych. W przedsięwzięciach tych brali udział nie tylko przedstawiciele organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, lecz także przedstawiciele samorządów i jednostek współpracujących z organizacjami. Tematyka wszystkich tych działań dotyczyła zarządzania organizacjami, księgowości w organizacjach pozarządowych, pozyskiwania środków finansowych z różnych źródeł, rekrutowania wolontariuszy i współpracy z nimi, a także z samorządami i przedstawicielami biznesu itp.

W pierwszym etapie działań Stowarzyszenie powołało Forum Organizacji Pozarządowych, a następnie Radę Współpracy Organizacji Pozarządowych (bez osobowości prawnej). Pierwsze szkolenia skierowane były do członków Rady, a następnie rozszerzano ofertę szkoleniową o pozostałe organizacje i instytucje, samorządy i przedstawicieli biznesu. Następnie brano udział w wizytach studyjnych zarówno w kraju, jak i za granicą, gdzie Stowarzyszenie mogło zdobyć wiedzę na temat różnorodnych rozwiązań dotyczących działania organizacji pozarządowej.

ZASOBY

Aby realizować projekt, najpierw wykształcono kilkusobową grupę własnych trenerów, którzy zajmowali się szkoleniami wewnętrznymi. Osoby te są z wykształcenia pedagogami, psychologami i ekonomistami, ukończyły szkolenia w zakresie STOP, LEP, Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka i inne. Dodatkowo nawiązano współpracę z wykwalifikowanymi trenerami OPUS z Łodzi. Do współpracy zaproszono przedstawicieli KRS, urzędu marszałkowskiego, ekonomistów, prawników itp.

Stowarzyszenie w ramach Centrum współpracuje także z uczelniami przygotowującymi młodych ludzi do pracy z dziećmi i młodzieżą. Studenci Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi biorą udział w zajęciach i ćwiczeniach realizowanych w Stowarzyszeniu (dotyczących podyplomowych studiów na kierunkach oligofrenopedagogika oraz terapia pedagogiczna). Studenci uczelni pedagogicznych z Opola, Częstochowy i Wrocławia, na mocy podpisanych porozumień, odbywają praktyki i staże. Trenerzy prowadzą też szkolenia doskonalące umiejętności w zakresie pracy z dziećmi (arteterapia, zagadnienia psychologiczne, zdrowy styl życia, tworzenie koalicji rodzice – nauczyciele – samorząd – organizacja pozarządowa itp.) na rzecz ODN w Sieradzu. Ponadto z ww. zakresu Stowarzyszenie prowadzi szkolenia dla rad pedagogicznych w przedszkolach i szkołach oraz dla rodziców i opiekunów z zagadnień interpersonalnych, psychologicznych, pedagogicznych, prawnych, zdrowotnych itp., korzystając nie tylko z pracy trenerów, lecz także usług specjalistów z ośrodków akademickich i medycznych we Wrocławiu i w Łodzi.

FINANSE

Koszty projektu były związane w pierwszej kolejności z zagospodarowaniem pozyskanego bezpłatnie pomieszczenia, z wyposażeniem go w meble i sprzęt biurowy. Przeznaczono na ten cel około 15 tys. zł. Stowarzyszenie ponosi koszty mediów (światła, wody, ogrzewania powierzchni ok. 40 m²) w wysokości ok. 500 zł miesięcznie, co w skali roku stanowi 6.000 zł. Koszty szkoleń i konsultacji to ok. 40 tys. zł. Obsługa administracyjno-finansowa – 5 tys. zł. Na promocję projektu oraz materiały szkoleniowe Sto-

Pozarządowe Centrum Edukacji i Informacji

warzyszenie przeznaczyło 20 tys. zł. Wizyty studyjne i konferencje to 14 tys. zł. Wszystkie wymienione koszty nie obejmują korzystania z sal konferencyjnych, użyczanych bezpłatnie, oraz pracy wolontariuszy i stażystów z powiatowego urzędu pracy.

Środki na realizację tego zadania Organizacja pozyskuje z 1%, z dotacji samorządów gmin i powiatu oraz funduszy norweskich i dobrowolnych wpłat darczyńców. W znaczący sposób korzysta ze wsparcia samorządów, a w szczególności samorządu powiatu (materiały biurowe, pracownicy do pełnienia dyżurów i konsultacji itp.). Samorząd gminy bezpłatnie użyczył jej lokalu. Nieoceniona była również pomoc dwu organizacji pozarządowych, tj. TPD OM w Wieruszowie i Klubu Sportowego PROSNA, które udostępniły nam pomieszczenia do prowadzenia szkoleń i konsultacji oraz teren, na którym organizowano imprezy plenerowe.

WSPARCIE

W ramach Powiatowego Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego Stowarzyszenie współpracuje z Centrum Promocji i Rozwoju Inicjatyw Obywatelskich „OPUS” w Łodzi. Korzysta z konsultacji, wiedzy i bogatych doświadczeń tej organizacji.

JAKOŚĆ

Osoby odpowiedzialne za realizację projektu systematycznie biorą udział w szkoleniach, zwiększając swoją wiedzę w zakresie doradztwa i konsultacji. Dyżury osób zaangażowanych w realizację projektu odbywają się w godzinach popołudniowych, zgodnie z potrzebami odbiorców. Korzystający z usług mają możliwość anonimowo wypowiadać się na temat ich jakości oraz swoich potrzeb, co jest brane pod uwagę w realizacji projektu.

Stowarzyszenie Integracyjne „Klub Otwartych Serc”

SUKCESY MODELU

Efektem wprowadzonego przez Stowarzyszenie modelu, a jednocześnie sukcesem jest to, że na terenie jego działania powstało 7 nowych organizacji pozarządowych, a 3 z nich uzyskały status organizacji pożytku publicznego. We wszystkich gminach powiatu wieruszowskiego uchwalane są na bieżąco roczne programy współpracy samorządów z organizacjami pozarządowymi. Do tej pory powstały 3 projekty, których realizacja oparta jest na koalicyjnych działaniach, w których biorą udział nie tylko organizacje, lecz także samorządy.

5 ZŁOTYCH RAD

- Być przekonanym i otwartym na współpracę z innymi organizacjami i podmiotami.
- Przygotować własną kadrę spośród członków zarządu, organizacji i wolontariuszy do realizacji projektów w zakresie trenowania, konsultacji i doradztwa.
- Nawiązać współpracę z organizacjami pozarządowymi poprzez wspólne realizowanie przedsięwzięć i zadań, takich jak święto wolontariatu, lokalny dobroczyńca roku itp.
- Pozyskać środki finansowe na realizację zadań w projekcie.
- Nawiązać współpracę z mediami i opracować materiały promujące projekt.

Należy unikać:

- Pouczania innych, a w zamian dzielić się doświadczeniami.
- Niezdrowej rywalizacji, a skłaniać się w stronę współpracy i wspólnego realizowania przedsięwzięć.
- Myślenia, że posiada się już wszystką wiedzę i zamykania się na nowe doświadczenia.

Stowarzyszenie Grupa Pedagogiki i Animacji Społecznej Praga-Północ

O STOWARZYSZENIU

Stowarzyszenie powstało w 1999 r. na warszawskiej Pradze-Północ, po dwuletnim okresie prowadzenia eksperymentalnego programu finansowanego przez Unię Europejską. Działania kieruje do tzw. dzieci ulicy w wieku 10–15 lat. Przez ostatni rok realizowało również projekt eksperymentalny dla dzieci w wieku 6–10 lat, opierając się na tej samej metodzie pracy.

Odbiorcy to dzieci wykluczone społecznie, które wylamują się z systemu opieki wparcia i edukacji. Są to dzieci, które żyją w zamkniętym środowisku Pragi, nie wychodzą poza swoją dzielnicę, podwórko czy ulicę. Większość czasu spędzają poza domem, stojąc w bramie, urządzając sobie klub w piwnicy, na strychu albo pustostanie. Rodziny takich dzieci powielają pokoleniowy schemat życia w bezrobociu, nie mają wykształcenia, utrzymują się z zasiłków pomocy społecznej. Dzieci te w wieku 10 lat mają już za sobą inicjację alkoholową, palą papierosy, eksperymentują z narkotykami.

Do takich właśnie dzieci docierają pedagodzy uliczni – streetworkerzy. Zanim zaczną z nimi pracować, poznają dzielnicę, mieszkańców, obserwują życie na ulicy o różnych porach dnia.

Stopniowo zdobywają ich zaufanie. Tworzą grupę 4–5 dzieci, które znają się z podwórka i które chcą coś razem zrobić. Pedagog staje się dla nich przewodnikiem po innym świecie, który znajduje się po drugiej stronie Wisły. Najpierw przekupuje dzieci atrakcyjnymi zajęciami typu: wyjście na gokarty, do kina, na basen – to trik, żeby zachęcić je do wyjścia poza dzielnicę. Z czasem młodzież sama zaczyna upominać się o zajęcia, dzwoni do pedagoga, pyta, gdzie tym razem się wybiorą. W odpowiednim momencie zaczynają się zajęcia bardziej wymagające i rozwijające społecznie, polegające na spotkaniach z ciekawymi ludźmi, odwiedzaniu interesujących miejsc i w końcu zrealizowaniu wspólnego projektu. Praca z grupą trwa ok. 2 lat. Głównym celem pracy jest przełamanie izolacji społecznej, w jakiej tkwią te dzieci, ale także uchronienie ich przed umieszczeniem w poprawczakach, odciągnięcie ich od przestępczego środowiska i pokazanie ciekawych sposobów na spędzanie czasu.

Doświadczenia i działalność Stowarzyszenia uznał Minister Pracy i Polityki Społecznej, przyznając mu nagrodę za wybitne i nowatorskie rozwiązania w dziedzinie pomocy społecznej oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży.

NAJWAŻNIEJSZE PROJEKTY FILMOWE

-: „Praskie portrety” – nakręcone przez dzieci wywiady z mieszkańcami Pragi.
-: „Święto” – dzieci ukazują, co społeczność praska myśli o policji.
-: **Klasa Einsteina** – projekt polegający na przybliżeniu zasad fizyki, eksperymentów, odbywający się w środowisku, poza klasą szkolną, z finałem na jednym z praskich podwórek.
-: **Szkoła Ruchoma** – projekt prowadzenia zajęć wyrównujących braki edukacyjne, organizacji czasu dla dzieci nieuczęszczających do przedszkoli, ułatwiający pedagogom ulicznym wejście w nowe środowisko.

Stowarzyszenie Grupa Pedagogiki i Animacji Społecznej Praga-Północ

MODELOWE DZIAŁANIE

Streetworking – pedagodzy uliczni na warszawskiej Pradze

Stowarzyszenie opiera się na metodach pracy, które podsunęła francuska organizacja Groupe de Pedagogie et d'Animation Sociale. Przez kilka lat Francuzi przyjeżdżali do Warszawy, żeby wdrażać pracę na ulicy na terenie Pragi-Północ i Woli. Realizowane też były wspólne projekty dziecięce między obu krajami, polscy pedagodzy jeździli do Francji, żeby podpatrywać tamtejsze metody pracy na ulicy w Rennes i Breście. Z czasem wypracowano własny model pracy pedagoga ulicznego, dostosowując go do potrzeb i warunków polskich, a szczególnie tej jednej dzielnicy Warszawy.

DZIAŁANIA

Początkowym celem działań było wejście w środowisko dzieci i dorosłych mieszkańców Pragi. Tym, co odróżnia pracę Stowarzyszenia od innych instytucji dla dzieci zagrożonych marginalizacją, jest fakt, że nie posiada lokalu do prowadzenia zajęć dla dzieci, a wszystkie działania pedagogiczne odbywają się w przestrzeni społecznej miasta. Dlatego w pełni wykorzystano metodę pedagogiki społecznej. Tego typu praca w środowisku otwartym była jeszcze niedawno kompletnie nieznana, a jedyne formy pomocy kojarzono z placówkami typu świetlica czy ognisko. Ten etap „oswajania” środowiska jest oczywiście nieodłącznym elementem pracy także teraz i każdy pedagog zakładając nową grupę, musi się z tym zmierzyć. Jednak wtedy dzieci nie znały w ogóle takich metod i tym bardziej trzeba było zyskać ich zaufanie. Również szkoły i inne instytucje nie rozumiały, czym tak naprawdę Stowarzyszenie się zajmuje i minęło trochę czasu, zanim Stowarzyszenie przekonało je do siebie i zaczęły z nim współpracować. Teraz często dzieci, które spotyka, są młodszymi kolegami naszych wcześniejszych podopiecznych i niekiedy same domagają się kontaktu.

Początkowe trudności wiązały się z samym procesem powstawania takiego modelu pracy. Wzór zaproponowany przez Francuzów musiał ulec modyfikacji na podstawie intuicji pedagogów,

którzy eksperymentowali z czymś, co dla nich było zupełnie nowe. Oprócz oczywistych problemów z grupą docelową, która z założenia była i jest problematyczna, dochodziły też trudności wynikające z braku wypracowanych regulacji prawnych co do roli, praw i obowiązków pedagoga pracującego na ulicy. Do tej pory często trzeba tłumaczyć na przykład funkcjonariuszom policji, na czym polega zawód pedagoga ulicznego i walczyć o to, by móc skutecznie wykonywać swoją pracę. Innym kłopotem był też brak stałości w kadrze. Nieraz okazywało się, że pedagodzy odchodzili ze względu na zbyt duże obciążenie pracą. Trudności związane z brakiem pieniędzy na realizację projektów czy opłacenie pracy pedagogów również były czynnikiem osłabiającym skuteczność działań.

ZASOBY

Doświadczenia organizacji pokazują, że by zostać pedagogiem ulicznym, nie trzeba mieć kierunkowego wykształcenia. Najważniejsze jest to, by być szczerym i nie udawać kogoś, kim się nie jest. Trzeba także odnaleźć w sobie dziecko, by móc zaprzyjaźnić się z tymi specyficznymi dziećmi. Nie można też stawiać się na szybkie efekty i osiąganie założonych celów. W pracy, Stowarzyszenie stara się nie liczyć na sukcesy pedagogiczne i efektowne zmiany u podopiecznych. Dlatego też trzeba uzbroić się w pokorę i cierpliwość, by robić swoje i nie liczyć na oklaski. Przez 11 lat funkcjonowania organizacji większość pracowników stanowili mężczyźni. Zwykle pedagog pracuje w pojedynkę, choć przez ostatnie 3 lata funkcjonowało kilka par pedagogów.

W związku z tym, że miejscem pracy jest ulica – nie potrzeba żadnego sprzętu. Urozmaiceniem i pomocą w prowadzonych zajęciach są aparat fotograficzny, kamera wideo, mapa miasta i dobre buty. Czasem organizacja korzysta z lokali zaprzyjaźnionych stowarzyszeń, by tam zrealizować jakiś konkretny projekt

Streetworking

z dziećmi, przechować materiały czy zorganizować zebranie zespołu. Ma kilka takich przyjaznych miejsc na terenie dzielnicy.

FINANSE

Roczny budżet organizacji, który pozwala na funkcjonowanie przyjętego przez nią modelu, to ok. 200 tysięcy zł, przy średnio 7 realizatorach i kilku wolontariuszach. Miesięcznie każdy z pedagogów na bieżące działania pedagogiczne, tj.: dożywianie, bilety ZTM, wejścia do kin, galerii, teatrów, na koncerty, muzea, wydaje ok. 300/400 zł. Większość wydatków stanowią koszty realizacji zadań statutowych, reszta to wynagrodzenia pedagogów i około 5% wydatki na funkcjonowanie organizacji.

Okolo 70% dotacji Stowarzyszenie otrzymuje ze środków publicznych, ok. 20% od różnorodnych fundacji, pozostałą część stanowią wpłaty sponsorskie i darowizny od firm.

WSPRACIE

Regularnie bierze udział w konkursach ogłaszanych przez: Urząd Dzielnicy Praga-Północ, Biuro Polityki Społecznej, Urząd Miasta Warszawy i Ośrodek Pomocy Społecznej Dzielnicy Praga-Północ. W ten sposób pozyskuje środki na działalność bieżącą. Inne granty pochodzą od: Fundacji Wspólna Droga, Fundacji dla Polski, Fundacji Bal Dziennikarza.

Organizację wsparli także sponsorzy: Leroy Merlin, Carrefour Wileńska, Cefix Polska, Procter and Gamble i inni. Dużym merytorycznym wsparciem są partnerzy z organizacji i instytucji społecznych, z którymi Stowarzyszenie na co dzień współpracuje – pracownicy socjalni, kuratorzy, pedagodzy szkolni, wychowawcy itp. Wzajemne spotkania, uczestnictwo w zespołach interdyscyplinarnych oraz wymiana informacji służą efektywniejszej pracy z podopiecznymi i ich rodzinami.

JAKOŚĆ

Dopiero od niedawna Stowarzyszenie zaczęło stosować systematyczną ewaluację oraz prowadzenie danych statystycznych w celach weryfikacji założonych celów i kierunków działań oraz ich skuteczności.

Stosuje karty pracy, wypełniane przez każdego pedagoga, który prowadzi swoją grupę. Cały zespół spotyka się na cotygodniowych radach, podczas których przegaduje trudności wychowawcze w pracy z dziećmi, mówi o swoich porażkach, wspólnie rozwiązuje problemy danej grupy i konflikty w zespole. Organizacja planuje działania i omawia bieżące sprawy.

Raz na kilka miesięcy cały zespół bierze udział w supervizji prowadzonej przez zewnętrznego supervizora – psychologa. Pozwala to na omówienie problemów, o których na co dzień się nie rozmawia. Można porozmawiać o rzeczach, z którymi nie można sobie poradzić i których nie udaje się rozwiązać na cotygodniowych spotkaniach. Każdy z pracowników ma prawo zaproponować spotkanie supervizyjne, jeśli czuje taką potrzebę. Efekty działań są na bieżąco podsumowywane w corocznych sprawozdaniach oraz poprzez ewaluację poszczególnych programów, zwłaszcza tych, na które organizacja otrzymuje dotacje i granty. Raz w roku organizowane jest walne zebranie stowarzyszenia, na które zapraszane są osoby, które wspierają Stowarzyszenie i przedstawia efekty jego pracy.

Stowarzyszenie Grupa Pedagogiki i Animacji Społecznej Praga-Północ

SUKCESY MODELU

Dotychczasowe działania i doświadczenia pedagogów potwierdzają potrzebę tego typu pracy w środowisku lokalnym z najbardziej wykluczonymi osobami. Za największy sukces uważa się fakt, że Stowarzyszenie zaistniało w środowisku Pragi i zyskało zaufanie mieszkańców. Każde wspólne przedsięwzięcie to przede wszystkim jego duży sukces. Kolejne sukcesy to projekty, które udaje się wraz z dziećmi zrealizować. Połową sukcesu działań jest dobrze dobrany i zgrany zespół pedagogów.

5 ZŁOTYCH RAD

- Pracować w zgranym zespole (pod supervizją!).
- Dobrze poznać potrzeby środowiska i do nich dostosować swoje działania.
- Być otwartym na zmiany.
- Współpracować z innymi organizacjami, zwłaszcza lokalnie.
- Założyć, że owoce pracy mogą pojawić się długo po działaniu, nawet w perspektywie 10 lat.

Stowarzyszenie na rzecz Gminy Somianka „SOMA”

O STOWARZYSZENIU

Stowarzyszenie powstało w 2003 r. Swoje działania kieruje przede wszystkim do rodzin rolniczych z terenu gminy Somianka (ok. 6 tysięcy mieszkańców). Działa na wielu płaszczyznach: kultury, edukacji, turystyki i rekreacji, profilaktyki uzależnień, budowy małej infrastruktury. Jego członkowie pracują społecznie. Stowarzyszenie działa tylko i wyłącznie metodą projektów i zadań publicznych, na co pozyskuje dotacje celowe biorąc udział w konkursach ogólnopolskich i wojewódzkich.

Do największych sukcesów Stowarzyszenie zalicza partnerstwo z Bankiem Żywności SOS. Pozyskuje comiesięcznie żywność do 1 tony, którą rozdaje potrzebującym rodzinom i dzieciom z 7 świetlic środowiskowych gminy. Ma przekonanie, że udaje mu się pozostać wrażliwym na potrzeby mieszkańców konkretnych wsi. Wspólnie z nimi wypracowuje pomysły i planuje projekty. Cieszy je to, że udało mu się zwiększyć świadomość mieszkańców, co do wagi oddolnych działań. Mają oni poczucie, że sami mogą rozwiązać mniejsze i większe problemy, a do Stowarzyszenia często przychodzą już z konkretnymi propozycjami rozwiązań.

NAJWAŻNIEJSZE PROJEKTY

- **Akademia SNS** – to projekt polegający na kapitalnym wyremontowaniu pomieszczeń świetlicy, wyposażeniu jej w nowoczesne urządzenia i prowadzeniu zajęć realizowanych w trzech modułach:
 - S** jak sport (basen, hala),
 - N** jak nauka (nauka j. niemieckiego i lekcje muzealne),
 - S** jak sztuka (nauka gry na instrumentach, uczestnictwo w zajęciach teatru kukielkowego, plastycznych i śpiewaczych).
- **Akademia Najmłodszych** – to projekt zakładający prowadzenie cyklicznych zajęć dla dzieci dwa razy w tygodniu w trzech modułach (teatr, plastyka, zabawa).

Stowarzyszenie na rzecz Gminy Somianka „SOMA”

MODELOWE DZIAŁANIE

Akademia Najmłodszych – cykliczne zajęcia dla dzieci

INSPIRACJE

Podczas wyjazdu studyjnego do Berlina, w ramach Programu CAL (Centra Aktywności Lokalnej) zwiedzano wielofunkcyjne centra kulturalno-opiekuńczo-wychowawcze dla dzieci. Wtedy po raz pierwszy zobaczono, jak sprawnie i efektywnie mogą działać takie placówki. Do realizacji projektu zainspirowały także doświadczenia prowadzonego przez Stowarzyszenie wcześniej Klubu Rodzinnego.

DZIAŁANIA

Działania rozpoczęto od wypracowania Gminnej Strategii Rozwoju Edukacyjnego Małych Dzieci. Dzięki pomocy profesjonalnej trenerki, wspólnie z ważnymi osobami w społeczności (nauczyciele, radni, sołtysi, samorządowcy, pracownicy gminnego ośrodka kultury i rodzice małych dzieci) zbierano informacje o zasobach edukacyjnych gminy. Zastanawiano się nad problemami w edukacji małych dzieci, analizowano słabe i mocne strony edukacji w Somiance. Dzięki tej analizie wyznaczono obszary strategiczne, nad którymi warto popracować dalej. Wspólnie stworzono projekt strategii, który opublikowano. Następnie przez ok. dwa miesiące konsultowano pomysły z mieszkańcami gminy. Trzecim etapem było zatwierdzenie strategii przez radę gminy podczas sesji rady gminy. To był duży sukces i impuls do dalszego działania. Zainicjowano konsorcjum samorządu, stowarzyszenia, gminnego ośrodka kultury i rodziców małych dzieci. Wspólnie przeanalizowano wyniki strategii i zdecydowano, że właśnie na bazie Gminnego Centrum Kultury w Somiance można zrealizować projekt w ramach Programu Dla Dzieci II prowadzonego przez Fundację Rozwoju Dzieci im. J. A. Komeńskiego.

W Akademii Najmłodszych Stowarzyszenie prowadzi zajęcia dla 22 dzieci w wieku 3–5 lat i ich rodziców. Zajęcia odbywają się dwa razy w tygodniu w świetlicy gminnego ośrodka kultury. Są podzielone na bloki tematyczne: P – jak plastyka, T – jak teatr, Z – jak zabawa. Warsztatom towarzyszą także wykłady dla rodziców i zajęcia

integracyjne.

Podczas 3 godzin zajęć jest czas na grupowe formy teatralne, parateatralne, plastyczne, muzyczne i zabawowe. Są to różnego rodzaju zabawy twórcze, w których dzieci z jednej strony pogłębiają wiedzę o świecie, a z drugiej – wyrażają swój stosunek do otaczającej je rzeczywistości. Zajęcia pozwalają uczestnikom zabawy na własną oryginalną twórczość, np. poprzez inscenizację form pantomimicznych. Zabawy prowadzone są metodą pedagogiki zabawy, bez rywalizacji, z pomocą rodziców. Podczas nich dzieci uczą się tańczyć i śpiewać, poznają zabawy ludowe. Stroje teatralne i taneczne powstają z pomocą rodziców. Na zajęciach pod hasłem „P – jak plastyka” dzieci poznają różne techniki rękodzielnicze: malowanie, kolorowanie, wydzieranki, masę solną, malowanie czarnym tuszem i farbami wodnymi. Za pomocą ekspresji plastycznej wyrażają swoje marzenia i pragnienia. Wspólnie z rodzicami bawią się w „plener malarski”. Zajęciom towarzyszą także imprezy okolicznościowe oraz wieńczące projekt, podczas których dzieci i rodzice mogą zaprezentować efekty swoich starań.

ZASOBY

Najważniejsi w realizacji tego projektu są zaangażowani ludzie, którym „chce się chcieć” robić coś dla innych. Potrzebna jest bezpieczna i odpowiednio wyposażona przestrzeń dla małych dzieci. Dzieci muszą mieć możliwość swobodnie pobiegać, a także skupić się w ciszy.

Trzeba jednak pamiętać, że najważniejsze jest mieć wizję – widzieć koniec swoich działań i cały czas je monitorować. Trzeba być elastycznym i otwartym na potrzeby społeczności.

Akademia Najmłodszych

FINANSE

Na wdrożenie modelu Stowarzyszenie otrzymało dotację z Fundacji Rozwoju Dzieci im. J. A. Komeńskiego w wysokości 13.000 zł. Rodzice pracowali społecznie: przygotowywali posiłki, pomagali przy realizacji zajęć, opiekowali się dziećmi, bawili się podczas imprez, przygotowywali stroje dla dzieci. Dwóch instruktorów kulturalno-oświatowych prowadziło zajęcia w ramach swojej etatowej pracy w gminnym ośrodku kultury. Bezpłatnie korzystano z pomieszczeń, bazy i urządzeń GOK. Środki z dotacji przeznaczono na zakup materiałów edukacyjnych i plastycznych do zajęć, honoraria dla zaproszonych instruktorów i wykładowców oraz obsługę księgową projektu.

WSPARCIE

Organizację wspierały dwie absolwentki, stażystki-wolontariuszki na podstawie umowy podpisanej z powiatowym urzędem pracy. Współpracowano także ze Stowarzyszeniem KLANZA, które przeprowadziło trzy warsztaty umiejętności dla dzieci i ich rodziców.

JAKOŚĆ

Na jakość prowadzonych działań miało duży wpływ zaangażowanie. Robiliśmy to, co lubimy. *Bardzo „nakręcają” nas efekty działań, radość dzieci i rodziców ich entuzjazm.* Podczas zajęć prowadzono obserwację uczestniczącą, rozmawialno z rodzicami i dziećmi. Na koniec zajęć przeprowadzono z rodzicami ankietę ewaluacyjną.

Stowarzyszenie na rzecz Gminy Somianka „SOMA”

SUKCESY MODELU

Podczas realizacji projektu potwierdziło się powiedzenie: „animator jest od tego, żeby zrobić coś z niczego”. To „coś” to nowa forma przedszkolna w domu kultury, realizowana przez stowarzyszenie wspólnie z rodzicami małych dzieci. To zupełna nowość w gminie. Rodzice realizując projekt, uwierzyli w wartość wczesnej edukacji małych dzieci. Zaangażowali się w lokalne partnerstwo – bezinteresowną pracę ze swoimi dziećmi i instruktorami GOK – członkami Stowarzyszenia. Sukces to ich deklaracja, że chcą dalej współpracować i działać na rzecz małych dzieci.

5 ŻŁOTYCH RAD

- Słuchać mieszkańców naszych społeczności – oni wiedzą najlepiej, co poprawić, zmienić czy udoskonalić.
- Nie czekać, nie narzekać na samorząd – on „dojrzeje” i włączy się w nasze oddolne działania.
- Mieć czas na monitorowanie i ewaluację naszych działań.
- Propagować dobre praktyki, dzielić się doświadczeniami, nagłaśniać to, co robimy z innymi dla innych.
- Umieć dziękować za społeczne zaangażowanie.

Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju i Integracji Środowiska Lokalnego „Z Edukacją w Przyszłość”

O STOWARZYSZENIU

Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju i Integracji Środowiska Lokalnego „Z Edukacją w Przyszłość” w Korzeczniku powstało w 2002 r. Początkowo głównym celem jego działalności było wspieranie szkoły poprzez realizację projektów edukacyjnych. W 2004 r., pomimo wielu protestów rodziców i mieszkańców wsi, którzy w latach 50. uczestniczyli w budowie szkoły – burmistrz i rada gminy podjęli decyzję o jej likwidacji. Wówczas Stowarzyszenie, aby nie dopuścić do degradacji wsi,

postanowiło podjąć się prowadzenia szkoły podstawowej jako placówki niepublicznej. W wyniku tych wydarzeń edukacja stała się najważniejszym celem działania Stowarzyszenia. W styczniu 2005 r. uruchomiono przedszkole dla dzieci 3–5 letnich, a we wrześniu Centrum Kształcenia Ustawicznego. Obecnie Stowarzyszenie liczy 28 członków, a jego działania dotyczą głównie powiatu kolskiego.

Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju i Integracji Środowiska Lokalnego „Z Edukacją w Przyszłość”

MODELOWE DZIAŁANIE

Wiejskie Centrum Edukacji – różnorodne działania na rzecz dzieci i społeczności

INSPIRACJE

Chociaż Stowarzyszenie działa od 2002 r., to początki jego działalności sięgają końca lat 90. Pamiętam rozmowę z Bohdanem Kamińskim w Towarzystwie Samorządowym w Koninie na temat realizacji projektów (co to jest projekt, jak go opisać, jak wypełnić wniosek i jakie są aktualne konkursy). Później były pierwszy projekt, pierwszy sukces i szkolenie w Polskiej Fundacji Dzieci i Młodzieży. Tam poznałam kolejne osoby, które w istotny sposób przyczyniły się do naszych dalszych poczynąń. Byli to Artur Łęga i Marzena Łotys. Kolejne lata to następne projekty, a w konsekwencji rejestracja Stowarzyszenia. Jeżeli chodzi o przejęcie szkoły podstawowej, to nieocenioną pomoc i inspirację wniosła w działania Stowarzyszenia Alina Kozińska-Bałdya z Federacji Inicjatyw Oświatowych. Natomiast pomoc i inspirację podczas zakładania pierwszego wiejskiego przedszkola w gminie organizacja zawdzięcza Teresie Ogrodzińskiej z Fundacji Komeńskiego.

W kolejnych latach działalności inspirujące były również wyjazdy do szkół w Holandii, Walii i Finlandii w ramach programu Leonardo da Vinci (realizowanego przez FIO).

DZIAŁANIA

Mieszkamy i pracujemy na wsi, wielu z nas tutaj się urodziło i wychowało. Dobrze znamy to środowisko i różnorakie uwarunkowania, które je kształtują. Widzimy problemy, które od lat czekają na rozwiązanie i ciągle są spychane na drugi plan, a także utrudnienia w dostępie do różnych usług dla mieszkańców wsi. Na tej podstawie uważamy, że szkoła na wsi powinna być wielofunkcyjnym centrum mającym w ofercie usługi edukacyjne dla całego społeczeństwa, wczesną diagnozę i wsparcie specjalistów dla dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych, opiekę stomatologiczną dla dzieci, a także pomoc prawną i socjalną dla ubogich i samotnie mieszkających starszych osób. Staramy się budować takie centrum

podejmując działania finansowane z różnych źródeł, najczęściej z projektów, co niestety utrudnia długofalowe zaplanowanie sposobów rozwiązywania lokalnych problemów.

Prowadzimy działania mające na celu szeroko rozumiany rozwój środowiska lokalnego. Wspieramy dzieci wiejskie, niwelujemy przeszkody w dostępie do edukacji i kultury.

W okresie wzmożonej restrukturyzacji wsi, w latach 2005–2006, gdy w naszym środowisku występowało bardzo duże bezrobocie i ogólne zubożenie, realizowaliśmy dwa projekty skierowane do dorosłych mieszkańców wsi. Pierwszy z nich – **„Masa solnych pomysłów”** – zaktywizował kobiety wiejskie, które po przeszkoleniu wytwarzały pamiątki z masy solnej, a następnie sprzedawały je na lokalnych festynach, jarmarkach, imprezach plenerowych itp. Pamiątki te są wciąż wytwarzane i sprzedawane w sklepiku z pamiątkami przy Kopalni Soli w Kłodawie. Projekt **„Edukacja rolników szansą ich rozwoju”**, finansowany przez Europejski Fundusz Społeczny, pozwolił udzielić wsparcia mieszkańcom wsi zagrożonym bezrobociem i wykluczeniem społecznym. Grupa 60 osób uczestniczyła w warsztatach psychologicznych i różnych szkoleniach, które zwiększyły szanse tych osób na rynku pracy. W wielu przypadkach przyniosły też trwałe efekty w postaci stałego zatrudnienia, podjęcia działalności gospodarczej, wyjazdu do pracy za granicę. Dzisiaj, z perspektywy kilku lat, mając możliwość kontaktu z uczestnikami tego projektu, możemy cieszyć się z jego efektów.

W roku szkolnym 2007/2008 realizowaliśmy zajęcia rozwijające umiejętności matematyczne dzieci z klas 4–6, które były finansowane przez Fundację 4H w Polsce (w ramach projektu współfinansowanego przez EFS). W 2007 r., w ramach projektu **„Koalicja wsparcia”**, dofinansowanego przez Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, przeszkoliliśmy grupę nauczycieli ze szkół gminy

Wiejskie Centrum Edukacji

Kłodawa z programu profilaktyczno-wychowawczego „Spójrz inaczej”, który następnie był realizowany w szkołach. Wsparcie psychologiczne i pomoc prawną otrzymały również osoby z rodzin z problemami.

Obecnie realizujemy projekt **„Wiejski Ośrodek Przedszkolny”**, w ramach którego uruchomiliśmy dwa ośrodki przedszkolne dla dzieci 3–5-letnich w Bierzwiennej Krótkiej i Wólce Czepowej w gminie Kłodawa. Ponadto w ramach projektu prowadzone są zajęcia z logopedą, pedagogiem, nauczycielem rytmiki i języka angielskiego, zarówno w nowo powstałych Ośrodkach, jak i w przedszkolu w Korzeczniku.

ZASOBY

Najważniejsze zasoby, jakimi dysponujemy, to oczywiście ludzie, ich zapał i zaangażowanie. Współpracujemy z wieloma specjalistami, nauczycielami, pedagogami, logopedami itd. Posiadamy również zaplecze administracyjne, w tym księgową, która zna specyfikę rozliczeń w organizacjach pozarządowych. Gmina przekazała nam w użyczenie budynek szkoły wraz z wyposażeniem, w którym, oprócz placówek edukacyjnych mieści, się siedziba Stowarzyszenia oraz odbywają różne imprezy i szkolenia. Posiadamy nowoczesny sprzęt komputerowy, rzutniki multimedialne, kserokopiarki oraz stałe łącze internetowe.

FINANSE

W skali 2009 r. budżet przedszkola (2-oddziałowego) to 125.000,00 zł, dwóch ośrodków przedszkolnych 180.000,00 zł, szkoły podstawowej 405.000,00 zł, Centrum Kształcenia Ustawicznego 250.000,00 zł. W tego typu działalności największa pozycja to oczywiście koszty osobowe, ale wysokie są również koszty utrzymania budynku, szczególnie centralnego ogrzewania i energii. Źródło pozyskiwania środków to dotacje z budżetu gminy i starostwa (na SP w wysokości subwencji z MEN). W naszym przypadku dodatkowym źródłem dochodów są wpłaty słuchaczy

Centrum Kształcenia Ustawicznego, a działalność ośrodków finansowana jest w ramach projektu z PO KL.

WSPARCIE

Kiedy uruchamialiśmy poszczególne placówki, nieocenionym wsparciem było środowisko lokalne. Pamiętam również postawę pracowników Powiatowej Straży Pożarnej i Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej, wbrew obiegowym opiniom ci ludzie robili wszystko, aby razem z nami rozwiązać wszelkie pojawiające się przeszkody.

JAKOŚĆ

Aby sprostać obecnym wyzwaniom, grupa naszych aktywnych członków uczestniczy w wielu spotkaniach, szkoleniach i projektach realizowanych przez różne instytucje oraz ogólnopolskie organizacje pozarządowe. Nasze Stowarzyszenie jest członkiem Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich oraz Federacji Inicjatyw Oświatowych. Współpracujemy z Fundacją Rozwoju Dzieci im. J. A. Komeńskiego i innymi organizacjami. Kontakty te umożliwiają nam poznawanie sprawdzonych rozwiązań i skutecznych metod oraz form działania. Nawzajem czerpiemy ze swoich doświadczeń i wspieramy się w działaniach. Sami uczymy się, aby umożliwić uczenie się innym. Placówki niepubliczne działają w warunkach dużej konkurencji, dlatego ciągle podnoszenie jakości podejmowanych działań jest bardzo ważnym elementem naszej pracy. W szkołach wyznacznikiem jakości są egzaminy zewnętrzne oraz wyniki uczniów na kolejnych etapach edukacji. Bardzo ważne jest zadowolenie dzieci i rodziców w przedszkolu, uczniów w szkole podstawowej oraz słuchaczy w Centrum Kształcenia Ustawicznego. Podmiotowe traktowanie wszystkich klientów jest ważnym czynnikiem sukcesu.

Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju i Integracji Środowiska Lokalnego „Z Edukacją w Przyszłość”

SUKCESY MODELU

Bardzo wiele dotychczasowych osiągnięć naszego małego lokalnego Stowarzyszenia możemy uważać za sukces. Z powodzeniem działa Centrum Kształcenia Ustawicznego – w zaocznych technikach rolniczych i uzupełniającym LO mamy od 140 do 180 słuchaczy, głównie mieszkańców wsi. Rośnie zainteresowanie rodziców małych dzieci edukacją przedszkolną – mamy komplet dzieci w przedszkolu i w dwóch nowo powstałych ośrodkach przedszkolnych (łącznie 60 dzieci). Jesteśmy też znaczącym na wsi pracodawcą – obecnie zatrudniamy 18 osób na umowy o pracę i drugie tyle na umowy zlecenia. W bieżącym roku z własnych środków wymieniliśmy pokrycie dachu na użytkowanym przez nas budynku szkoły (1500 m kw.). Następnym etapem, w miarę pozyskiwania środków, będzie przystosowanie poddasza na cele edukacyjne. Zamierzamy utworzyć nowe kierunki szkół średnich oraz poszerzać naszą ofertę edukacyjną o inne formy kształcenia, aby umożliwić mieszkańcom wsi uczenie się przez całe życie.

3 ZŁOTE RADY

- Najważniejsi są ludzie, którzy się angażują – trzeba o nich dbać i doceniać ich pracę.
- Należy pamiętać o poprawnych relacjach z samorządem (jeżeli nie uda się zachować bardzo dobrych).
- Trzeba pamiętać, że podczas intensywnej pracy ważny jest relaks i odpoczynek, a po każdym sukcesie świętowanie.

Adresy organizacji

Fundacja „Dzieci Niczyje”

ul. Walecznych 59
03-926 Warszawa
tel./faks: 0 22 616 02 68
0 22 616 03 14
e-mail: fdn@fdn.pl
www.fdn.pl

Fundacja Pomocy Młodzieży im. Jana Pawła II „Wzrastanie”

Łopuszka Mała 13
37-220 Kańczuga
tel.: 0 16 642 44 48
e-mail: fundacjawzrastanie@wp.pl

Fundacja Rozwoju Dzieci im. Jana Amosa Komeńskiego

ul. Flory 1/8
00-586 Warszawa
tel.: 0 22 881 15 80
faks: 0 22 849 30 41
e-mail: frd@frd.org.pl
www.frd.org.pl

Fundacja „Sto Pociech”

ul. Freta 20/24a
00-227 Warszawa
tel.: 0 22 887 05 55
faks: 0 22 887 05 55
e-mail: stopociech@stopociech.pl
www.stopociech.pl

Instytut Małego Dziecka im. Astrid Lindgren

Os. Wichrowe Wzgórze 119
61-699 Poznań
tel./faks: 0 61 847 45 76
e-mail: biuro@imd.org.pl
www.imd.org.pl

Oddział Gminny Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Cerkynie

ul. Szkolna 2
89-511 Cerkyn
tel.: 0 52 334 75 69
e-mail: fela8@gazeta.pl

Polskie Stowarzyszenie Pedagogów i Animatorów KLANZA Oddział Białostocki

ul. Częstochowska 6A
15-459 Białystok
tel./faks: 0 85 746 15 12
e-mail: bialystok@klanza.org.pl
www.klanza.bialystok.pl

Pracownia Alternatywnego Wychowania

ul. Wólczańska 225
93-005 Łódź
tel.: 0 42 637 03 12, 0 667 966 471
faks: 0 42 636 93 39
e-mail: biuropaw@op.pl
www.pawlodz.org

Społeczno-Oświatowe Stowarzyszenie Pomocy Pokrzywdzonym i Niepełnosprawnym „Edukator”

ul. Wojska Polskiego 29 A
18-400 Łomża
tel./faks: 0 86 215 04 63
e-mail: sosppin@poczta.onet.pl
www.sosedukator.pl

Stowarzyszenie „Dorośli – Dzieciom”

ul. Szkolna 8/7
89-400 Sępólno Krajeńskie
tel./faks: 0 52 388 25 97
e-mail: dorosli-dzieciom@wp.pl
www.dorosli-dzieciom.neostrada.pl

Stowarzyszenie Integracyjne „Klub Otwartych Serc”

ul. Sportowa 7
98-400 Wieruszów
tel./faks: 0 62 78 42 535, 0 62 78 41 331
e-mail: wuteze@free.ngo.pl
www.sikos.org.pl

Stowarzyszenie Grupa Pedagogiki i Animacji Społecznej Praga-Północ

ul. Szymanowskiego 3/63a
03-477 Warszawa
tel.: +48 507 842 799
e-mail: gpas@wp.pl
www.gpas.org.pl

Stowarzyszenie na rzecz Gminy Somianka „SOMA”

Somianka 21
07-203 Somianka
tel.: 0 29 741 87 60
e-mail: goksomianka@go2.pl

Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju i Integracji Środowiska Lokalnego „Z Edukacją w Przyszłość”

Korzecznik 41
62-650 Kłodawa
tel./faks: 0 63 27 35 218
e-mail: sp-korzecznik@wp.pl
www.korzecznik.eu

POLSKO-AMERYKAŃSKA FUNDACJA WOLNOŚCI

Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności (PAFW) została założona w USA przez Polsko-Amerykański Fundusz Przedsiębiorczości. W 2000 r. otworzyła Przedstawicielstwo w Polsce i rozpoczęła działalność programową.

Misją PAFW jest działanie na rzecz umacniania społeczeństwa obywatelskiego, demokracji i gospodarki rynkowej w Polsce, w tym wyrównywania szans rozwoju indywidualnego i społecznego, a także dzielenie się polskimi doświadczeniami w zakresie transformacji z innymi krajami Europy Środkowo-Wschodniej. Misję tę Fundacja urzeczywistnia poprzez realizację programów w następujących obszarach tematycznych:

- inicjatywy w zakresie edukacji,
- rozwój społeczności lokalnych,
- upowszechnianie polskich doświadczeń związanych z transformacją.

Fundacja finansuje swoją działalność z przychodów funduszu wieczystego, którego źródłem są środki pochodzące z likwidowanych inwestycji i programów Polsko-Amerykańskiego Funduszu Przedsiębiorczości. Dotychczas Fundusz Przedsiębiorczości przekazał do Fundacji 250 mln dol.

W Polsce PAFW koncentruje się na inicjatywach edukacyjnych – przede wszystkim takich, które służą wyrównywaniu szans, a zarazem unowocześnianiu oświaty, a także na wyzwalaniu i umacnianiu aktywności obywatelskiej w miejscach wymagających szczególnego wsparcia, zwłaszcza na terenach wiejskich i w małych miastach. Fundacja zaprasza do współpracy inne organizacje pozarządowe, które są w stanie przyjąć na siebie rolę realizatorów poszczególnych programów Fundacji. Organizacje te zarządzają przedsięwzięciami według zasad i procedur określonych przez PAFW.

W ciągu dziewięciu lat Fundacja przeznaczyła na swoje programy ponad 67 mln dol.

Więcej o Fundacji: www.pafw.pl

FUNDACJA ROZWOJU DZIECI IM. JANA AMOSA KOMENSKIEGO

Jesteśmy organizacją pozarządową działającą od 2003 r. Dążymy do zapewnienia optymalnych warunków rozwoju i wyrównania szans edukacyjnych wszystkim dzieciom od urodzenia do 10. roku życia. Chcemy stwarzać dzieciom jak najlepsze warunki do budowania poczucia własnej wartości, rozbudzania ciekawości, rozwijania samodzielności i kreatywności.

Szczególnie dbamy o dobro tych dzieci, które mają mniejsze szanse na udany start w dorosłe życie: z małych miejscowości, ze środowisk zaniedbanych ekonomicznie i kulturowo. Chcemy przyczynić się do ukształtowania nowego pokolenia twórczych i ciekawych świata ludzi, którzy w życiu będą kierowali się zasadami tolerancji i solidarności społecznej.

Działamy we współpracy z rodzicami, nauczycielami, organizacjami pozarządowymi, samorządami i instytucjami, które pomagają dzieciom. Upowszechniamy nowoczesne rozwiązania pedagogiczne i wysokie standardy edukacyjne. Dzięki współpracy z polskimi i światowymi ekspertami w zakresie wczesnej edukacji mamy dostęp do najnowszych osiągnięć pedagogicznych i rozwiązań organizacyjnych, które przeszczepiamy na grunt polski.

Działamy na poziomie ogólnopolskim i lokalnym. Na poziomie ogólnopolskim poprzez raporty, badania, konferencje i wydawnictwa promujemy potrzeby edukacyjne małych dzieci. Prowadzimy także działania rzecznicze. Na poziomie lokalnym poprzez szkolenia, programy i konsultacje pomagamy gminom wiejskim i organizacjom pozarządowym we wprowadzaniu i finansowaniu nowoczesnych rozwiązań edukacyjnych dla małych dzieci.

Więcej o Fundacji: www.frd.org.pl

Publikację „Inwestujmy w małe dzieci – dobre praktyki organizacji pozarządowych” wydano w ramach programu „Dla Dzieci” dzięki finansowemu wsparciu Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności

Wydawca:
Fundacja Rozwoju Dzieci
im. J. A. Komeńskiego
00-586 Warszawa, ul. Flory 1 m. 8
tel.: 0 22 881 15 80
www.frd.org.pl

Wydanie I
ISBN: 978-83-924424-5-5

Redakcja: Teresa Ogrodzińska, Marta Białek-Graczyk
Korekta: Monika Rychalska
Projekt graficzny: Łukasz Hahn, www.smARTcat.pl
Skład: Łukasz Grzeszczyk, Łukasz Hahn
Zdjęcia: Marta Białek-Graczyk, Marcin Kamiński
Druk: Lotos Sp. z o.o.

© Fundacja Rozwoju Dzieci im. J. A. Komeńskiego, Warszawa 2009
Wszelkie prawa zastrzeżone. Przedruk lub kopiowanie całości albo fragmentu książki – z wyjątkiem cytatów w artykułach i przeglądach krytycznych – możliwe są tylko na podstawie pisemnej zgody Wydawcy.

„Inwestujemy w małe dzieci – dobre praktyki organizacji

pozarządowych” to kolejna publikacja promująca dokonania organizacji działających na rzecz małych dzieci. Pokazujemy w niej, jak ważną funkcję pełnią organizacje pozarządowe w swoich środowiskach, w jaki sposób pomagają rodzicom i samorządom lokalnym w tworzeniu dobrych warunków rozwojowych dla małych dzieci. Przedstawiamy modelowe rozwiązania wypracowane przez 14 organizacji. Mamy nadzieję, że będą one inspiracją zarówno dla organizacji pozarządowych, jak i samorządów do poszerzania oferty dla najmłodszych obywateli.

Publikacja została wydana w ramach programu „Dla Dzieci” realizowanego przez Fundację Komeńskiego we współpracy z Polsko-Amerykańską Fundacją Wolności.

POLSKO-AMERYKAŃSKA
FUNDACJA WOLNOŚCI

POLISH-AMERICAN
FREEDOM FOUNDATION

Inwestujemy w małe dzieci

DOBRE PRAKTYKI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

www.frd.org.pl

www.dladzieci.org.pl